

**UCHWAŁA NR XXIX/184/2016
RADY POWIATU GDAŃSKIEGO
z dnia 28 listopada 2016 r.**

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Powiatu Gdańskiego do roku 2020+

Na podstawie art. 4 ust 1, art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814 z późn. zm.) oraz art. 3 pkt 3 i art. 19 ust. 3a ustawy z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U z 2016 r. poz. 383 z późn. zm.)

**Rada Powiatu Gdańskiego
uchwala, co następuje:**

§1

Przyjmuje się Program Rozwoju Powiatu Gdańskiego do roku 2020 +, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gdańskiego.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący Rady
Powiatu Gdańskiego**

Piotr Ołowski

Załącznik
do uchwały nr XXIX/184/2016
Rady Powiatu Gdańskiego
z dnia 28 listopada 2016 r.

Program Rozwoju Powiatu Gdańskiego do roku 2020+

MONTA Monika Matusiak

Spis treści

Wstęp	3
1. Spójność z dokumentami wyższego rzędu	3
2. Analiza mandatów strategicznych	4
3. Diagnoza strategiczna	7
3.1. Informacje podstawowe	7
3.2. Demografia	7
3.3. Gospodarka.....	11
3.4. Środowisko i infrastruktura.....	15
3.5. Ranking powiatów wg wybranych cech.....	17
4. Gminy powiatu gdańskiego.....	19
4.1. Społeczeństwo	20
4.1.1. Demografia.....	20
4.1.2. Usługi publiczne.....	24
4.1.3. Zagospodarowanie przestrzenne pod funkcje mieszkaniowe i usługowe	31
4.2. Gospodarka.....	33
4.2.1. Przedsiębiorczość i rynek pracy	33
4.2.2. Przestrzenne uwarunkowania rozwoju gospodarczego.....	37
4.3. Infrastruktura.....	38
4.4. Turystyka	43
4.5. Podsumowanie - zróżnicowanie wewnętrzne gmin	47
5. Analiza SWOT	47
6. Misja i wizja rozwoju Powiatu Gdańskiego.....	58
7. Cele strategiczne	58
8. System wdrażania Programu.....	71
9. System monitoringu.....	76
10. System i źródła finansowania Programu.....	84
Spis tabel.....	91
Spis rysunków	91

Wstęp

Program Rozwoju Powiatu Gdańskiego jest odpowiedzią na nowe uwarunkowania społeczno-gospodarcze i wytyczne w zakresie planowania strategicznego na poziomie lokalnym. Program jest wynikiem procesu strategicznego opartego z jednej strony na pogłębionej diagnozie, a z drugiej na dialogu obejmującym zarówno interesariuszy wewnętrznych – przedstawicieli władz i Starostwa Powiatowego, jak i zewnętrznych – ze względu na specyfikę działań powiatu zaproszono do współpracy gminy z terenu powiatu.

Podstawą stworzenia Programu była diagnoza oparta na analizie dostępnych danych statystycznych i innych źródeł wtórnych. Na jej podstawie, w otwartym procesie o charakterze partycypacyjnym ustalono wyzwania strategiczne, na podstawie których następnie uczestnicy procesu wypracowali wspólnie cele i działania strategiczne. Wyzwania, cele i działania strategiczne zostały uzgodnione podczas serii warsztatów dla wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy strategii. W sumie zrealizowano 3 warsztaty strategiczne. Dla dokumentu opracowano również prognozę oddziaływania na środowisko. Cały dokument strategiczny wraz z prognozą został następnie poddany konsultacjom społecznym. Zastosowana metoda pracy pozwoliła uzyskać spore zaangażowanie uczestników procesu, czego efektem jest Program oparty na rzeczywistych potrzebach i wypracowany wspólnie z partnerami społeczno-gospodarczymi.

1. Spójność z dokumentami wyższego rzędu

Cele strategiczne przyjęte w Programie Rozwoju Powiatu Gdańskiego 2020+:

- Rozwój spójnego i zrównoważonego systemu transportowego Powiatu Gdańskiego,
- Rozwój współpracy gmin w zakresie infrastruktury technicznej,
- Rozwój zróżnicowanej oferty turystycznej i rekreacyjnej powiatu,
- Poprawa jakości opieki i kształcenia na wszystkich poziomach edukacji.

są spójne z następującymi dokumentami:

- **Strategia rozwoju Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot**, w szczególności z celami:
  - Cel tematyczny 1.1 – Rozwój i poprawa jakości edukacji
  - Cel tematyczny 1.2 – Dopasowanie edukacji wyższej i zawodowej do potrzeb rynku pracy
  - Cel tematyczny 2.5 – Poprawa dostępności i jakości usług publicznych
  - Cel tematyczny 4.4. – Rozwój turystyki i przemysłów czasu wolnego (w tym promocja turystyki wewnętrznej w OM)
  - Cel tematyczny 5.1 – Poprawa wewnętrznej dostępności transportowej oraz usprawnienie sieci transportu publicznego
  - Cel tematyczny 7.1 – Ochrona środowiska naturalnego oraz ograniczenie ryzyk środowiskowych
- **Strategia rozwoju Województwa Pomorskiego do 2020 roku**, w szczególności z celami:

- Cel operacyjny 1.3. – Unikatowa oferta turystyczna i kulturalna
- Cel operacyjny 2.3. – Efektywny system edukacji
- Cel operacyjny 3.1. – Sprawny system transportowy
- Cel operacyjny 3.3. – Dobry stan środowiska
- Krajowe dokumenty strategiczne, w tym:
  - **Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020** (Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki; Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki, Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, Cel III.2. Spójność społeczna i terytorialna).
  - **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030** (Cel 1: Zwiększanie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków do oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska)
    - **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020** (1.3.1. Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego, 1.3.5. Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne, 3.2. Poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym ich właściwe ukierunkowanie terytorialne)

Cele zawarte w wymienionych dokumentach, z uwzględnieniem wniosków wynikających z diagnozy strategicznej oraz procesu partycypacyjnego, zostały uwzględnione w systemie celów Programie Rozwoju Powiatu Gdańskiego 2020+.

2. Analiza mandatów strategicznych

Mandaty strategiczne to formalne i nieformalne założenia dotyczące kierunków działań strategicznych. Mandaty formalne wynikają z wymogów prawnych w zakresie realizacji zadań gminy zawartych w ustawach, rozporządzeniach, statutach, regulaminach oraz innych dokumentach o formalnym charakterze, w tym obowiązujące plany, strategie itp. Mandaty nieformalne obejmują natomiast oczekiwania interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Ze względu na to, że Program Rozwoju Powiatu Gdańskiego ma służyć przede wszystkim wsparciu realizacji planów rozwojowych gmin powiatu oraz projektów ponadlokalnych, analiza mandatów strategicznych dla powiatu gdańskiego objęła przegląd dokumentów strategicznych gmin wchodzących w skład powiatu:

- Strategię Rozwoju Miasta Pruszcz Gdański na lata 2011-2018,
- Strategia Rozwoju Gminy Cedry Wielkie na lata 2016-2030,
- Strategia Rozwoju Gminy Kolbudy na lata 2010-2020,
- Strategia Rozwoju Gminy Pszczółki do roku 2020,
- Strategia Rozwoju Gminy Pruszcz Gdański na lata 2007-2020,
- Strategia Rozwoju Gminy Trąbki Wielkie do 2020 roku,
- Strategia Rozwoju Suchy Dąb 2020 Plus.

Gminy Przywidz nie posiada obecnie aktualnej strategii rozwoju. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Przywidz z 2004 roku nie obejmuje aktualnych projektów rozwojowych. W tabeli poniżej przedstawiono cele strategiczne (najwyższego poziomu) wymienionych strategii.

Tabela 1. Analiza mandatów strategicznych dla Powiatu Gdańskiego

Nazwa gminy	Cele strategiczne
Miasto Pruszcz Gdański	<ul style="list-style-type: none"> • Usprawnienie systemu komunikacji wewnętrznej miasta wraz z utrzymaniem dobrych połączeń drogowych i kolejowych z aglomeracją trójmiejską oraz resztą kraju. • Utrzymanie różnorodnej, atrakcyjnej oferty mieszkaniowej wraz z rewitalizacją starego i rozwojem nowego budownictwa mieszkaniowego – szczególnie jednorodzinne. • Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przyjaznej miastu przedsiębiorczości. • Rozwijanie tożsamości i wewnętrznej spójności miasta. • Skuteczne i kompleksowe rozwiązywanie problemów społecznych. • Podniesienie poziomu efektywności oraz rozszerzenie zakresu usług edukacyjnych. • Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty na spędzanie wolnego czasu przez dzieci, młodzież i całe rodziny. • Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.
Gmina Cedry Wielkie	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości życia mieszkańców • Zrównoważony rozwój przestrzenny • Konkurencyjna gospodarka i turystyka
Gmina Kolbudy	<ul style="list-style-type: none"> • Gmina dostępna i bezpieczna • Gmina zrównoważonego rozwoju • Zdrowa i wykształcona gmina • Gmina zintegrowana • Gmina przedsiębiorcza
Gmina Pruszcz Gdański	<ul style="list-style-type: none"> • Integracja i edukacja mieszkańców gminy • Stała i intensywna dbałość o walory środowiska przyrodniczego gminy • Aktywizacja turystyczna gminy • Dalszy rozwój aktywności władz gminnych w układzie regionalnym i europejskim • Rozwój funkcji kulturowych i rekreacyjnych gminy • Wykorzystanie walorów położenia geograficznego i komunikacyjnego gminy dla rozwoju gospodarczego gminy • Intensyfikacja rozbudowy infrastruktury technicznej na terenie gminy
Gmina Przywidz	<ul style="list-style-type: none"> • Brak aktualnej strategii rozwoju (Plan Rozwoju Lokalnego z roku 2004)
Gmina Pszczółki	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków dla rozwoju funkcji przemysłowych, usługowych i mieszkaniowych na terenie Gminy Pszczółki. • Dbłość o środowisko naturalne i estetyzacja terenów gminnych. • Tworzenie warunków dla rozwoju sportu i rekreacji na terenie Gminy Pszczółki. • Rozwój edukacji i kultury na terenie Gminy Pszczółki poprzez poprawę warunków funkcjonowania placówek kulturalnych i oświatowych. • Promocja tradycji pszczelarskich Gminy Pszczółki. Budowanie tożsamości lokalnej. • Aktywizacja i integracja mieszkańców.
Gmina Suchy Dąb	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie mieszkańcom gminy jednakowego standardu życia w każdym sołectwie do 2020 roku. • Wysoka jakość życia gwarantowana mieszkańcom gminy. • Marka Suchy Dąb.

Gmina Trąbki Wielkie	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości życia i spójność społeczna • Zrównoważony rozwój przestrzenny • Konkurencyjna gospodarka i turystyka
----------------------	--

Źródło: Opracowanie własne.

Dodatkowo, w ramach dyskusji z burmistrzami gmin i zarządem powiatu, zidentyfikowano następujące mandaty nieformalne – problemy rozwojowe, które powinny zostać uwzględnione w strategii:

- Podział na powiat grodzki i ziemski.
- Zróżnicowanie gospodarcze gmin w powiecie, w tym rozwój obszarów wiodących takich jak rolnictwo, turystyka i rekreacja oraz logistyka i przemysł oraz nierówne tempo rozwoju gmin.
- Silna presja migracyjna odczuwana przez niektóre gminy powiatu ze względu na lokalizację w obszarze metropolitalnym Gdańska i konieczność zapewnienia usług publicznych nowym mieszkańcom.
- Niedostatecznie rozwinięta komunikacja międzygminna (drogowa, autobusowa, szynowa i rowerowa).
- Rozwój obszarów rekreacyjnych jako oferty dla mieszkańców Gdańska.
- Rozwój turystyki (np. pola kempingowe).
- Rozwój oświaty, szczególnie na poziomie szkoły średniej.
- Rozwój specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie powiatu oraz usług opiekuńczych dla osób starszych.
- Zagrożenie powodziowe na Żuławach i rozwój infrastruktury wodnej – kanalizacji deszczowej i zbiorników retencyjnych, udrożnienie kanału Raduni.
- Rozwój współpracy gmin w wymiarze ponadlokalnym, w tym przygotowanie wspólnej oferty inwestycyjnej.
- Problem niskiej emisji.

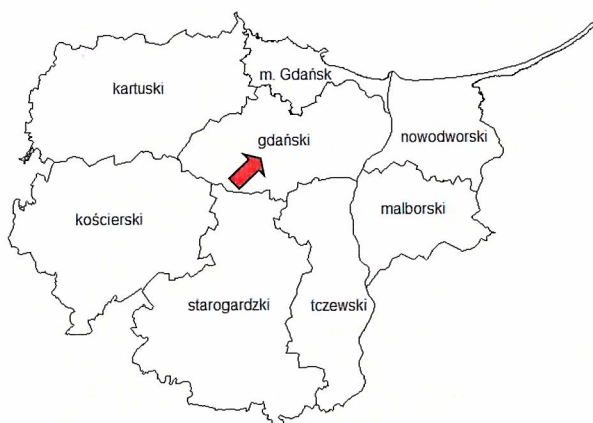
Zidentyfikowane mandaty, w miarę dostępnych danych, zostaną przeanalizowane w kontekście potencjału rozwojowego w części diagnostycznej i będą elementem rozważań w części prognostycznej.

3. Diagnoza strategiczna

3.1. Informacje podstawowe

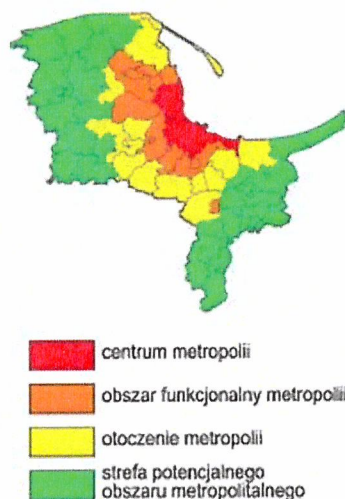
Powiat gdański leży w północnej Polsce w województwie pomorskim. Zajmuje powierzchnię 793 km², a w roku 2014 zamieszkiwany był przez ponad 107 tys. ludzi. Powiat należy do Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot i sąsiaduje z 7 innymi powiatami: nowodworskim, malborskim, tczewskim, starogardzkim, kościerskim, kartuskim i miastem Gdańsk¹. Z wyjątkiem miasta Gdańsk, pozostałe powiaty zostaną wykorzystane do porównania w ramach diagnozy, pozwalając określić relatywną pozycję powiatu gdańskiego.

Powiat gdański zajmuje 4,3% powierzchni województwa pomorskiego, a mieszkańcy stanowią 4,6% ludności województwa. Spośród powiatów otaczających powiat gdański, podobnej wielkości jest powiat tczewski i nowodworski. Natomiast powiaty: kartuski, kościerski i starogardzki mają wyraźnie większą powierzchnię. Powiat gdański leży w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Gdańsk i został zaliczony do obszaru funkcjonalnego metropolii gdańskiej, co ma swoje odzwierciedlenie w danych statystycznych dotyczących mieszkańców. Podobnie jak w przypadku większości polskich metropolii sytuacja demograficzna rdzenia metropolii pogarsza się na rzecz terenów obszaru funkcjonalnego.

Rysunek 1. Otoczenie powiatu gdańskiego

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 2. Strefy obszaru metropolitalnego

Źródło: Synteza SUiKZP 58 gmin obszaru metropolitalnego, Gdańsk 2013 r.

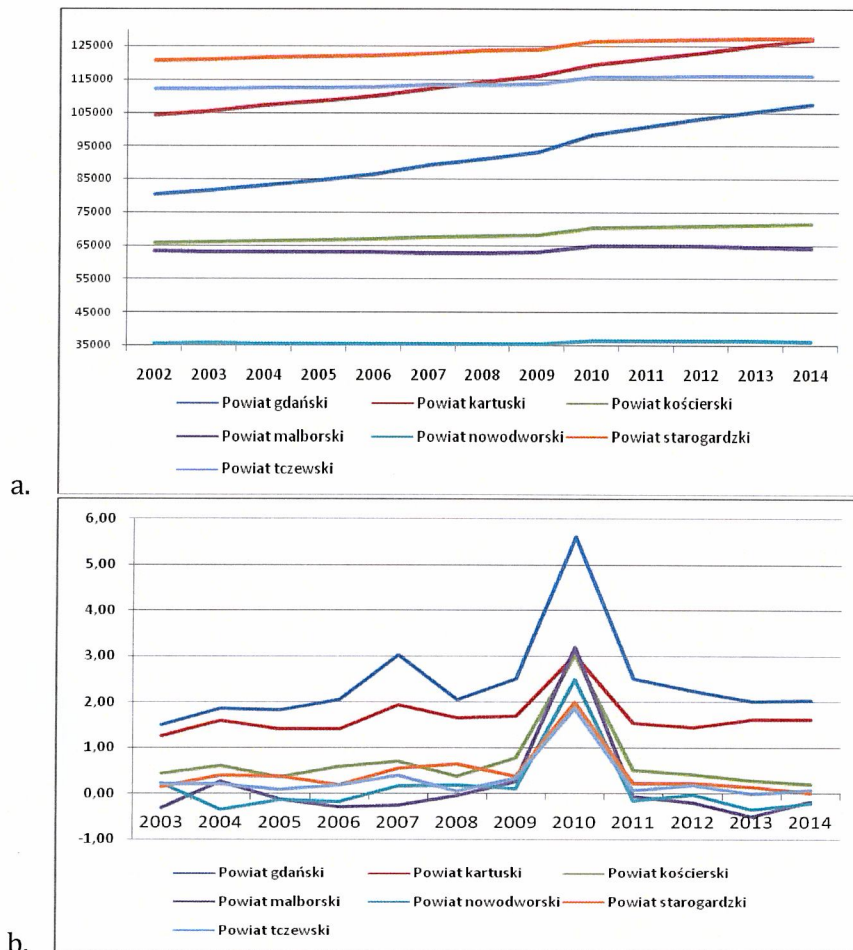
3.2. Demografia

Powiat gdański należy do najludniejszych wśród analizowanych powiatów plasując się za powiatami starogardzkim, kartuskim i tczewskim. Jednocześnie, wraz z powiatem kartuskim, w roku 2014 charakteryzował się największą dynamiką wzrostu liczby ludności osiągając wzrost liczby ludności w stosunku do 2002 r. o 33,4% (powiat kartuski 22,1%) (rysunek 3a). Taka

¹ Powiat miasto Gdańsk ze względu na funkcję administracyjną oraz wartości poszczególnych parametrów (np. liczba ludności) odstające od reszty powiatów zostały wykluczone z analizy powiatów.

sytuacja jest charakterystyczna dla terenów bezpośrednio przylegających do rdzenia dużej metropolii, powoduje jednak presję migracyjną i konieczność zapewnienia usług publicznych dla zwiększonej populacji. Sytuacja powiększania się społeczności obu powiatów miała miejsce przez cały okres obserwacji tj. od 2002 r., a średnioroczne tempo wzrostu liczby ludności wahało się od 1 do 6%² (rysunek 3b). Najmniejszy wzrost liczby ludności zanotowano w powiatach malborskim i nowodworskim – w 2014 r. odpowiednio 1,73% i 1,68% w stosunku do 2002 r.

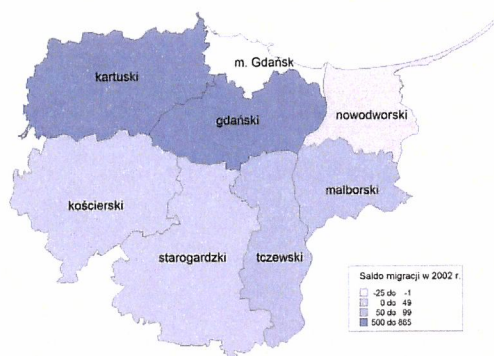
Rysunek 3. Liczba ludności (a) i średnioroczne tempo wzrostu liczby ludności (b) w powiatach w latach 2002-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

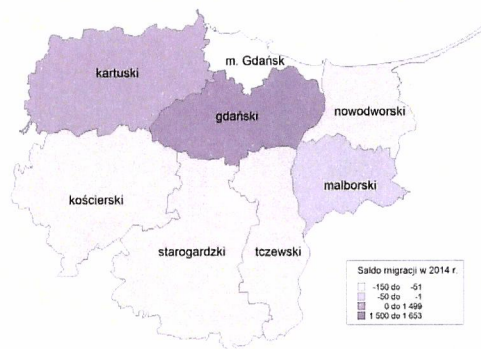
Powiaty gdański i kartuski zanotowały także największą zmianę jeśli chodzi o saldo migracji, które niezmiennie od 2002 r. było dodatnie (rysunek 4). W 2014 r. we wszystkich pozostałych powiatach zanotowano ujemne saldo migracji. Porównując rok 2002 z 2014, to w 2002 r. zarówno powiat gdański, jak i kartuski osiągnęły wartość salda zbliżoną do siebie, natomiast w 2014 r. powiatem o najwyższej wartości salda migracji był powiat gdański.

² W wyniku przeprowadzonego w 2011 r. Narodowego Spisu Powszechnego dokonano korekty liczby mieszkańców, co widoczne jest na rysunku 3a i 3b. Realnie średnioroczne tempo wzrostu liczby ludności w 2010 r. było mniejsze niż 6% w przypadku powiatu gdańskiego.

a.

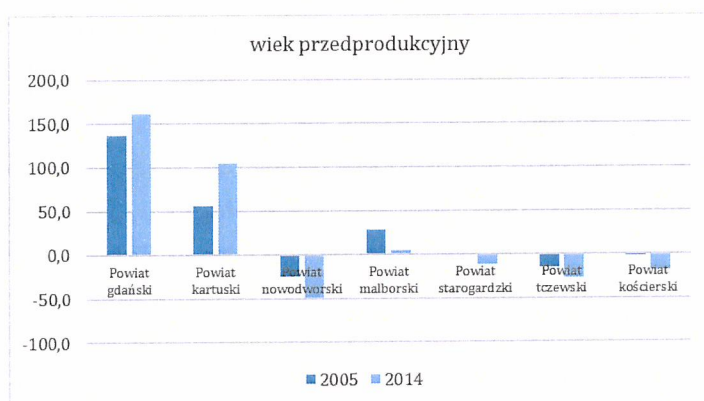
b.

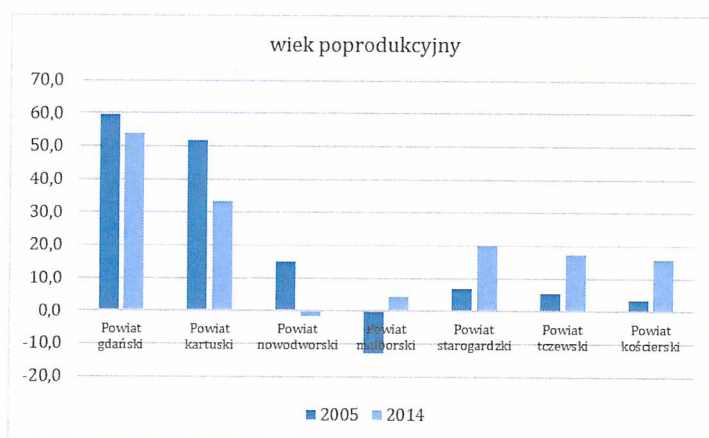
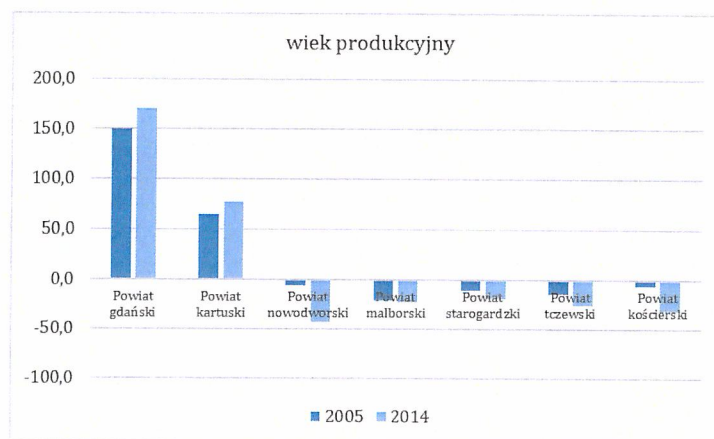

Rysunek 4. Saldo migracji w powiatach w 2002 r. (a) i w 2014 r. (b)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik salda migracji, obrazujący saldo migracji na pobyty stały ludności o określonym wieku na 10 tys. osób w tym wieku, kształtował się różnie w poszczególnych grupach wiekowych (rysunek 5). Obserwując dane z 2014 r. można powiedzieć, że procesy migracyjne nasiliły się w porównaniu z rokiem 2005 w grupach ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. We wszystkich powiatach (oprócz powiatu malborskiego) wskaźniki salda migracji były wyższe niż w 2005 r. Najwyższe wskaźniki w obu grupach wiekowych (w wieku przed- i produkcyjnym) zanotowano w powiecie gdańskim i powiecie kartuskim. Wyraźnie mniejsze wartości wskaźnika salda migracji charakteryzowały pozostałe powiaty. Wskaźniki salda migracji w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym wskazywały niższe wartości w 2014 r. niż w 2005 r. dla powiatów: gdańskiego, kartuskiego i nowodworskiego. W pozostałych powiatach sytuacja była odwrotna – w 2014 r. odnotowano większy wskaźnik salda migracji niż w 2005 r.

Rysunek 5. Wskaźniki salda migracji na pobyt stały ludności o określonym wieku na 10 tys. osób w tym wieku w 2005 i 2014 r.

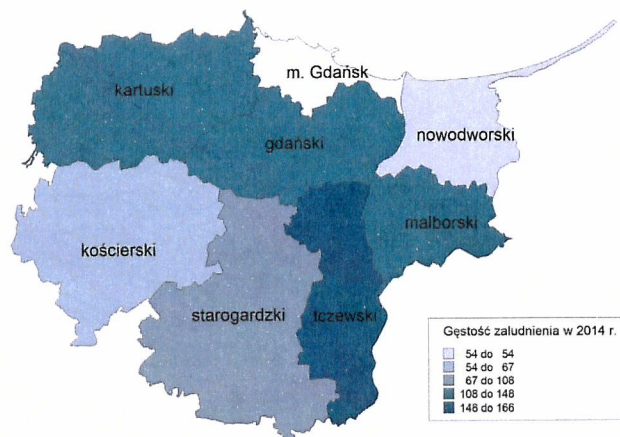
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Gęstość zaludnienia w poszczególnych latach zmieniała się i była wynikiem zmian liczby ludności poszczególnych powiatów. Dużą gęstością zaludnienia w 2014 r. charakteryzowały się powiat tczewski oraz gdański, malborski i kartuski, najmniejszą z kolei nowodworski, a rozpiętość pomiędzy największą a najmniejszą wartością wyniosła aż 112 os/km² (tabela 2, rysunek 6). Największy wzrost gęstości zaludnienia charakteryzował powiaty gdański i kartuski i przekroczył on kilkakrotnie średnią wartość dla województwa (tabela 2). W przypadku powiatu nowodworskiego gęstość zaludnienia uległa zmniejszeniu. Niewielki wzrost gęstości zaludnienia odnotowano w powiatach: malborskim, tczewskim, starogardzkim i kościerskim.

Tabela 2. Gęstość zaludnienia w os/km² w powiatach w latach 2002-2014

	2002	2008	2014	Zmiana w %
POMORSKIE	119	121	126	5,88
Powiat gdański	101	115	135	33,66
Powiat kartuski	93	102	113	21,51
Powiat kościerski	56	58	61	8,93
Powiat malborski	128	127	130	1,56
Powiat nowodworski	55	53	54	-1,82
Powiat starogardzki	90	92	95	5,56
Powiat tczewski	161	162	166	3,11
Powiat m. Gdańsk	1762	1741	1762	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 6. Gęstość zaludnienia (os/km²) w powiatach w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.3. Gospodarka

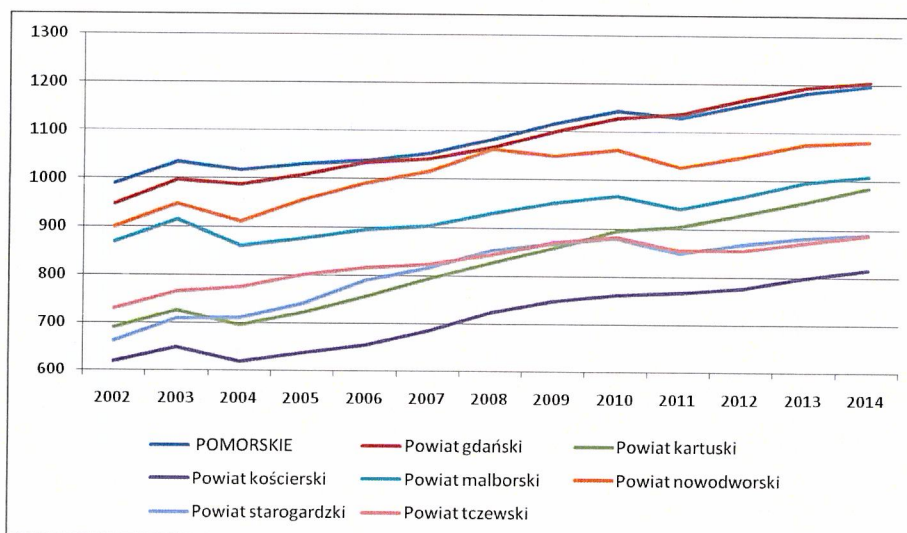
Wskaźnik przedsiębiorczości mierzony liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w porównywanych powiatach był niższy niż średnia wojewódzka w 2002 r., natomiast w 2014 r. jedynie powiat gdański przekroczył tę średnią. Pozostałe powiaty w 2014 r., oprócz malborskiego, nowodworskiego i kartuskiego, odbiegały od średniej osiągając ok. 70-75% jej wartości (tabela 3, rysunek 7).

Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w powiatach latach 2002-2014

	2002	2005	2008	2011	2014	zmiana w %
POMORSKIE	990	1030	1084	1131	1199	21,11
Powiat gdański	946	1007	1067	1137	1206	27,48
Powiat kartuski	689	721	828	904	985	42,96
Powiat kościerski	618	636	723	767	815	31,88
Powiat malborski	868	877	929	941	1009	16,24
Powiat nowodworski	898	955	1062	1027	1081	20,38
Powiat starogardzki	661	740	854	849	889	34,49
Powiat tczewski	730	801	844	855	887	21,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

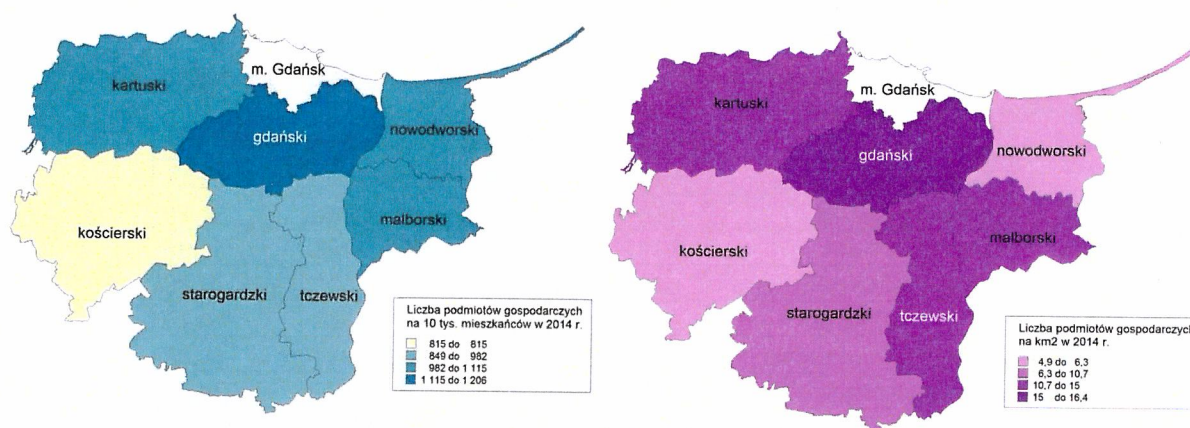
Większość powiatów jednak charakteryzowała się wyższą od średniej wojewódzkiej dynamiką wzrostu. Jedynie powiat malborski, będący w 2002 r. w korzystnej sytuacji względem innych powiatów odnotował najniższe tempo wzrostu. Najwyższa dynamika zmian wystąpiła w powiecie kartuskim, starogardzkim i kościerskim.

Rysunek 7. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 10 tys. mieszkańców w powiatach w latach 2002-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Przyglądając się kartogramom wskazującym liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców i na km², wyniki zdają się potwierdzać dominację powiatu gdańskiego (rysunek 8). Największa liczba przedsiębiorstw ma swoją lokalizację właśnie w tym powiecie (12 949 podmiotów) i w powiecie kartuskim (12 513 podmiotów). Duża liczba firm zlokalizowana jest także w powiatach starogardzkim (11 318 podmiotów) i tczewskim (10 290 podmiotów). Najmniej podmiotów zarejestrowanych jest w powiecie nowodworskim – jedynie 3919 podmiotów.

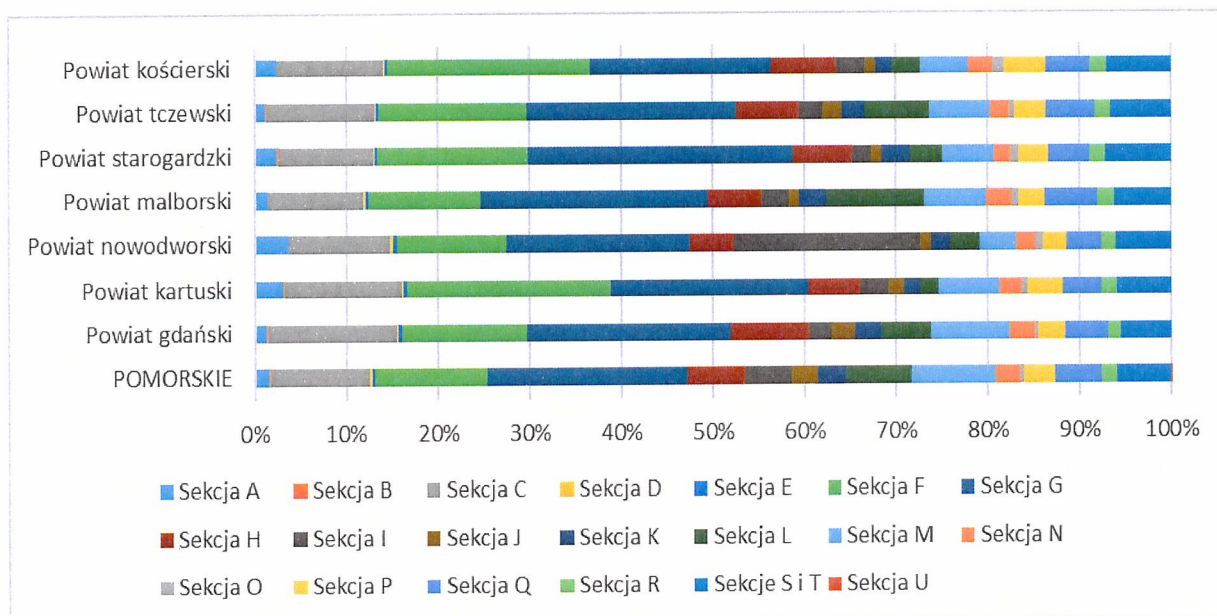

Rysunek 8. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 10 tys. (a) i na km² (b) w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD była podobna w 2014 r. w poszczególnych powiatach do struktury podmiotów gospodarczych w województwie pomorskim (rysunek 9). Strukturą najbardziej zbliżoną do struktury wojewódzkiej była struktura zaobserwowana w powiecie malborskim. We wszystkich powiatach najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów

samochodowych. Właściwość taka miała także miejsce w województwie pomorskim. Dość sporą grupę podmiotów stanowiły te wpisane do sekcji F - budownictwo (szczególnie w powiatach kartuskim i kościerskim). Nadzwyczajnie duży udział podmiotów w ramach działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I) zarejestrowano w powiecie nowodworskim, co związane jest z lokalizacją powiatu. W powiecie gdańskim zanotowano natomiast najwyższy (wśród pozostałych powiatów) odsetek podmiotów działających w ramach sekcji H - transport i gospodarka magazynowa, co wynika z umiejscowienia ważnych szlaków transportowych na terenie powiatu. Znaczący udział w strukturze zatrudnienia w powiecie gdańskim mają także sekcja C – przetwórstwo przemysłowe oraz sekcja F – budownictwo.

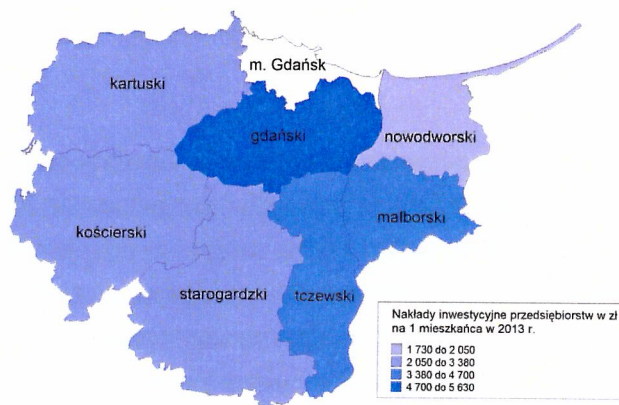

- Sekcja A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- Sekcja B. Górnictwo i wydobywanie
- Sekcja C. Przetwórstwo przemysłowe
- Sekcja D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
- Sekcja E. Dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
- Sekcja F. Budownictwo
- Sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
- Sekcja H. Transport i gospodarka magazynowa
- Sekcja I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
- Sekcja J. Informacja i komunikacja
- Sekcja K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
- Sekcja L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
- Sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- Sekcja N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
- Sekcja O. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
- Sekcja P. Edukacja
- Sekcja Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
- Sekcja R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
- Sekcja S. Pozostała działalność usługowa
- Sekcja T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
- Sekcja U. Organizacje i zespoły eksterytorialne

Rysunek 9. Struktura podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD 2007 w powiatach w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

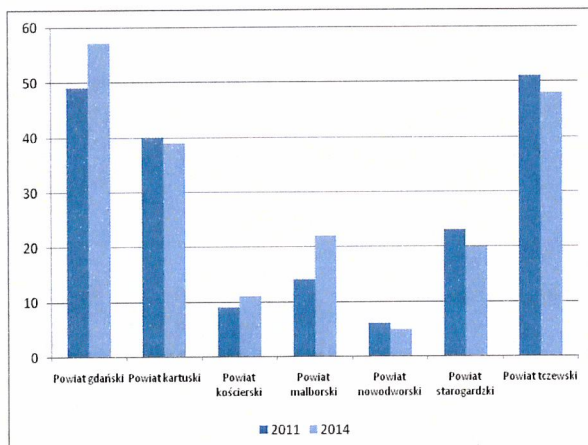
Nakłady inwestycyjne i wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach w 2013 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca w największej kwocie poniesione zostały w powiecie gdańskim (5626zł) (rysunek 10). Dość duża wartość charakteryzowała także powiat tczewski i malborski, natomiast najniższe nakłady poniesiono w powiecie nowodworskim (ok. 1730zł). We wszystkich powiatach wartość tej cechy była niższa od średniej wojewódzkiej, która wynosi 5889zł.

Rysunek 10. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach w 2013 r.

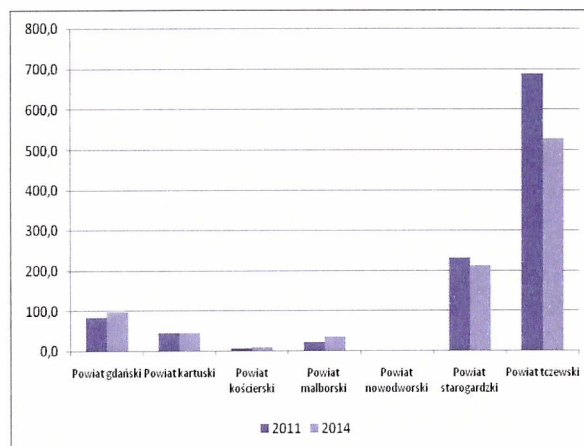
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

We wszystkich analizowanych powiatach liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym wyniosła ponad 200, z czego najwięcej z nich ulokowanych było w powiecie gdańskim – 57 podmiotów w 2014 r. W porównaniu z rokiem 2011 liczba przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w powiatach wzrosła o 5,3%. Najwięcej inwestycji z udziałem zagranicznych środków ściągały powiat gdański, tczewski i kartuski. W porównaniu z 2011 r. najwięcej inwestycji przyciągnęły powiaty malborski i gdański, a liczba przedsiębiorstw w 2014 r. zmniejszyła się w tczewskim, starogardzkim, kartuskim i nowodworskim. Wartość zainwestowanego kapitału największa była w powiecie tczewskim (ponad 500 mln zł), lecz spadła od 2011 r. Najmniejsza wartość kapitału zagranicznego odnotowana została w powiecie kościerskim i malborskim. Dla powiatu nowodworskiego dane w 2014 r. zostały objęte tajemnicą statystyczną, ale w 2011 r. wartość inwestycji zagranicznych wyceniono na 700 tys. zł.

Rysunek 11. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w powiatach w latach 2011 i 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

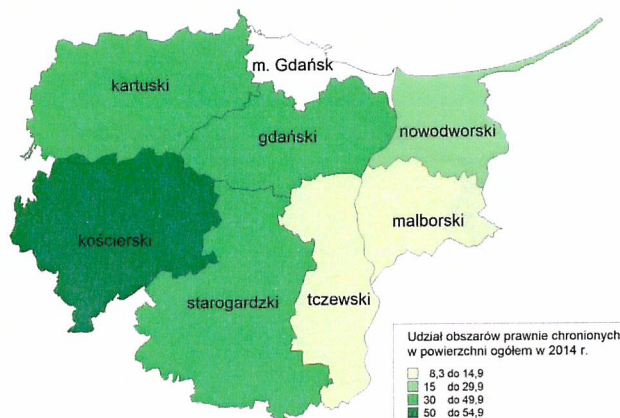

Rysunek 12. Kapitał zagraniczny zainwestowany w powiatach w latach 2011 i 2014 w mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.4. Środowisko i infrastruktura

Tereny o cennych walorach przyrodniczych zajmują dość znaczną część analizowanych powiatów. Największą powierzchnią, która podlega ochronie prawnej charakteryzuje się powiat kościerski (rysunek 13), którego aż prawie 55% powierzchni ogółem zajmują obszary prawnie chronione. W powiatach gdańskim i kartuskim oraz w starogardzkim niecała połowa powierzchni podlega ochronie. Najmniej, bo jedynie nieco ponad 8% powierzchni chronionej jest w powiecie malborskim.

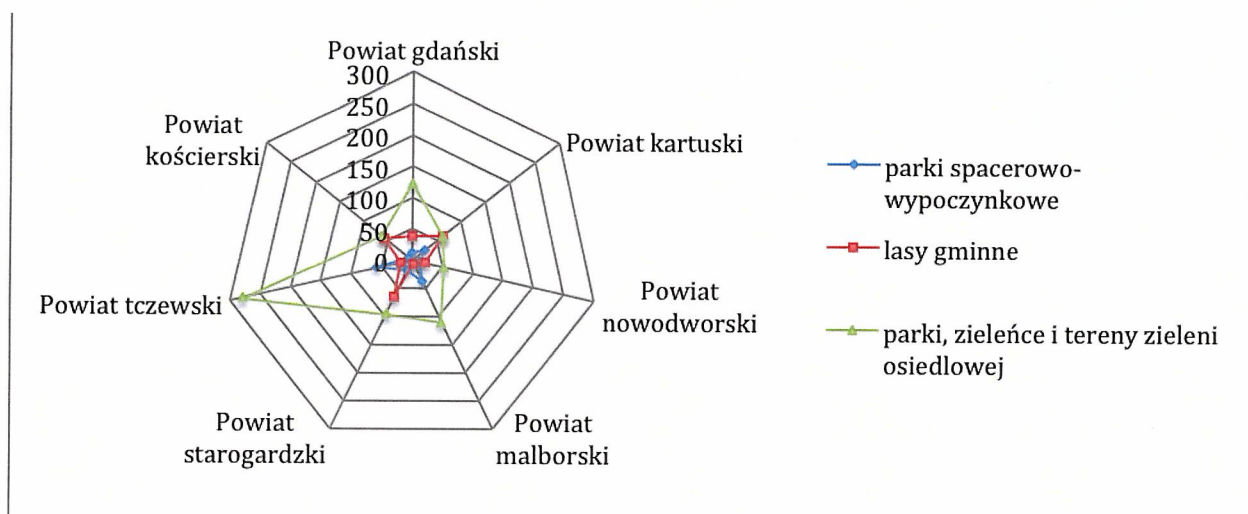
Rysunek 13. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza powierzchni innych terenów zielonych o charakterze rekreacyjnym (zarówno na terenach miejskich, jak i wiejskich) wskazuje, że powiat gdański charakteryzuje się dość wysokim, choć nie najwyższym, udziałem parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej – jest to jednak mniej niż połowa powierzchni tych terenów w dominującym pod tym względzie

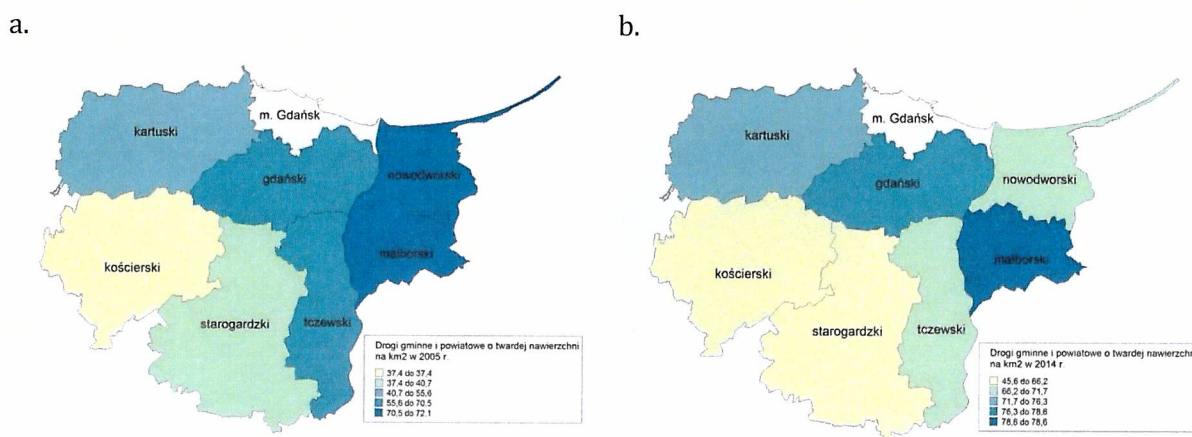
powiecie tczewskim (rysunek 14). Powierzchnia lasów gminnych jest średnia w stosunku do otaczających powiatów, a powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych znacznie niższa niż w otaczających powiatach.

Rysunek 14. Tereny zieleni o charakterze rekreacyjnym - powierzchnia w roku 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wewnętrzny układ komunikacyjny każdego z powiatów składa się z dróg o znaczeniu lokalnym: dróg powiatowych i dróg gminnych. Określając gęstość siatki dróg lokalnych posłużono się wskaźnikiem km dróg/km². Najbardziej gęsta sieć dróg lokalnych o twardej nawierzchni w 2005 r. charakteryzowała powiaty o małej powierzchni tj. nowodworski i malborski (rysunek 15). W 2014 r. w wyniku poczynionych inwestycji do powiatów o najbardziej gęstej lokalnej infrastrukturze drogowej należały powiaty malborski i gdański.

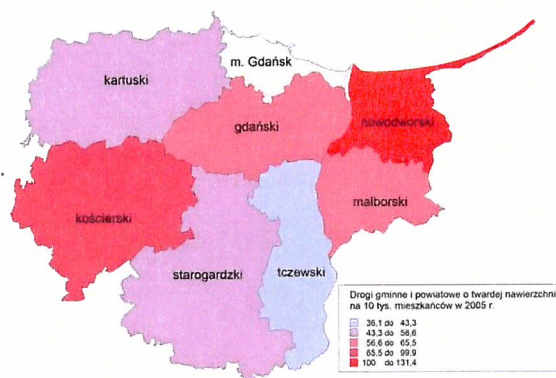
Rysunek 15. Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na km² w 2005 r. (a) i w 2014 r. (b)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

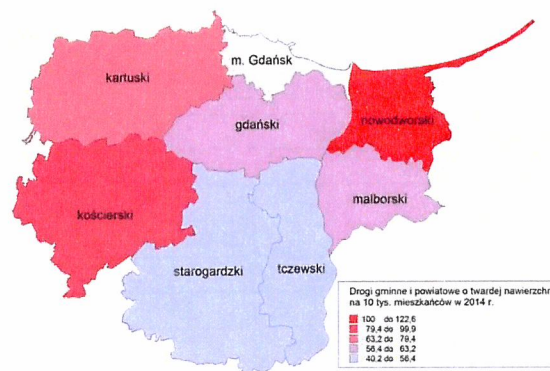
Wewnętrzny układ komunikacyjny powiatów oceniono także z uwzględnieniem liczby ludności wykorzystując wskaźnik km dróg/10 tys. mieszkańców. W 2005 i 2014 r. Najkorzystniej pod względem tego wskaźnika wypadły powiaty nowodworski i kościerski (w 2005 i 2014 r.), które

charakteryzują się także małą liczbą mieszkańców w porównaniu z innymi powiatami (rysunek 16). Powiat gdański pomimo inwestycji drogowych uzyskał w 2014 r. gorszy wynik niż w 2005 r. ze względu na znaczny wzrost liczby ludności, co zmniejszyło wartość wskaźnika. Podobna sytuacja miała miejsce w powiecie starogardzkim.

a.

b.

Rysunek 16. Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na 10 tys. mieszkańców w 2005 r. (a) i w 2014 r. (b)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.5. Ranking powiatów wg wybranych cech

Przyglądając się sytuacji społeczno-gospodarczej powiatów sąsiadujących z powiatem gdańskim poddano analizie wartości sześciu podstawowych wskaźników dostępnych w statystyce publicznej (zaczerpnięte z danych GUS) dla okresu od 2005 do 2014 r. Powiat miasto Gdańsk, ze względu na funkcję administracyjną oraz wartości poszczególnych parametrów (np. liczba ludności) odstające od reszty powiatów, został wykluczony z analizy powiatów. Wybrano następujące wskaźniki:

- gęstość zaludnienia,
- saldo migracji,
- liczba podmiotów gospodarczych wpisana do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców,
- zainwestowany kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca,
- nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca,
- udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem.

Następnie sugerując się wartościami poszczególnych wskaźników w danym roku uszeregowano dane wartościom najlepszym przypisując miejsce pierwsze, a wartościom najgorszym miejsce siódme. W ten sposób powstał ranking powiatów co roku na nowo szeregujący wartości poszczególnych parametrów.

Powiat gdański corocznie zajmował pierwsze miejsce w przypadku salda migracji oraz liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W czterech latach zajmował także pierwsze miejsce w przypadku wskaźnika nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Miejsce trzecie lub drugie zajmował dla wskaźników: zainwestowany kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca oraz udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem.

	Gęstość zaludnienia									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat gdański	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Powiat kartuski	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Powiat kościerski	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Powiat malborski	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3
Powiat nowodworski	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Powiat starogardzki	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Powiat tczewski	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	Saldo migracji									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat gdański	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Powiat kartuski	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Powiat kościerski	5	3	4	5	4	6	3	6	4	7
Powiat malborski	6	5	7	6	3	5	4	5	3	3
Powiat nowodworski	3	6	6	3	6	4	7	7	5	5
Powiat starogardzki	4	4	3	4	5	3	5	4	6	4
Powiat tczewski	7	7	5	7	7	7	6	3	7	6

	Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat gdański	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Powiat kartuski	6	6	6	6	6	4	4	4	4	4
Powiat kościerski	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Powiat malborski	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Powiat nowodworski	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Powiat starogardzki	5	5	5	4	5	6	6	5	5	5
Powiat tczewski	4	4	4	5	4	5	5	6	6	6

	Zainwestowany kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat gdański	-	-	-	-	-	-	3	3	3	-
Powiat kartuski	-	-	-	-	-	-	4	4	5	-
Powiat kościerski	-	-	-	-	-	-	6	6	6	-
Powiat malborski	-	-	-	-	-	-	5	5	4	-
Powiat nowodworski	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
Powiat starogardzki	-	-	-	-	-	-	2	2	2	-
Powiat tczewski	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-

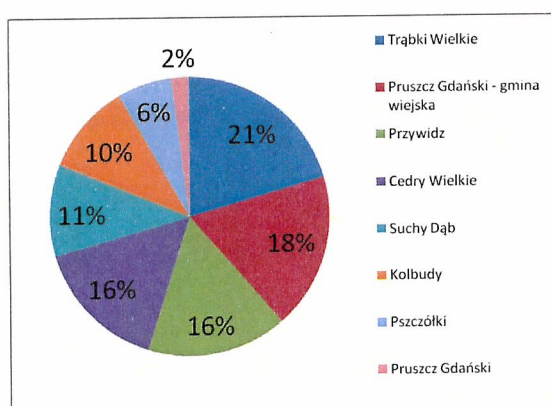
	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat gdański	-	-	-	1	1	2	2	1	1	-
Powiat kartuski	-	-	-	5	4	3	5	6	5	-
Powiat kościerski	-	-	-	6	5	6	7	5	4	-

Powiat malborski	-	-	-	2	2	4	1	3	3	-
Powiat nowodworski	-	-	-	7	7	7	6	7	7	-
Powiat starogardzki	-	-	-	4	6	5	4	4	6	-
Powiat tczewski	-	-	-	3	3	1	3	2	2	-

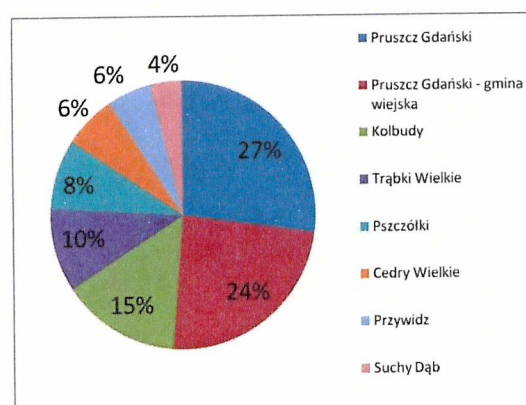
	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Powiat gdański	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
Powiat kartuski	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2
Powiat kościerski	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Powiat malborski	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Powiat nowodworski	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Powiat starogardzki	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Powiat tczewski	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6

4. Gminy powiatu gdańskiego

Powiat gdański, należący do Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot (OMGGS) tworzy 8 gmin: gmina miejska Pruszcz Gdański i 7 gmin wiejskich: Cedry Wielkie, Kolbudy, Pruszcz Gdański, Przywidz, Pszczółki, Suchy Dąb i Trąbki Wielkie. Powiat zajmuje powierzchnię 793km², co stanowi 4,3% powierzchni województwa pomorskiego. Do największych gmin powiatu należą Trąbki Wielkie, Pruszcz Gdański – gmina wiejska, Przywidz i Cedry Wielkie, które razem stanowią ponad 70% powierzchni powiatu (rysunek 17). W powiecie zamieszkuje ponad 107 tys. mieszkańców. Połowa mieszkańców powiatu to ludność zamieszkująca w gminie miejskiej Pruszcz Gdański (27%) i gminie wiejskiej Pruszcz Gdański (24%) (rysunek 18). Kolejna najbardziej ludna gmina powiatu to Kolbudy, której mieszkańcy stanowią 15% zamieszkujących powiat.

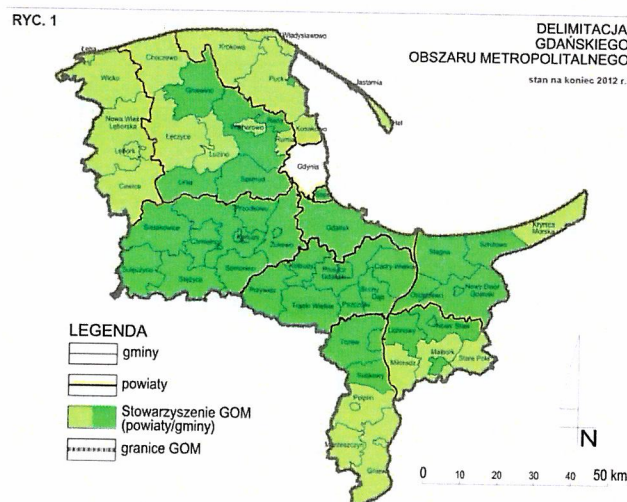

Rysunek 17. Struktura powierzchni powiatu gdańskiego w 2014 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

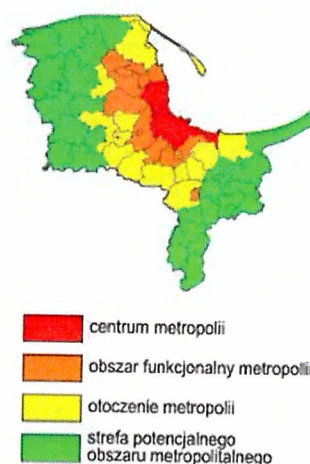
Rysunek 18. Struktura liczby ludności powiatu gdańskiego w 2014 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powiat gdański i gminy wchodzące w jego skład należą do Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot (rysunek 19). Gminy bezpośrednio sąsiadujące z Gdańskiem – Kolbudy, Miasto Pruszcz Gdański i Pruszcz Gdański gmina wiejska, tworzące pierwszy pierścień okalający Gdańsk od południa i południowego zachodu, zostały zaliczone do obszaru funkcjonalnego metropolii (bez gminy Cedry Wielkie, która graniczy z Gdańskiem na krótkim odcinku) (rysunek 20). Pozostałe gminy powiatu, tworzące tzw. drugi półpierścień zostały określone jako „otoczenie metropolii”.

Rysunek 19. Delimitacja Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot

Źródło: Synteza SUiKZP 58 gmin obszaru metropolitalnego, Biuro Rozwoju Gdańska, 2013 r.

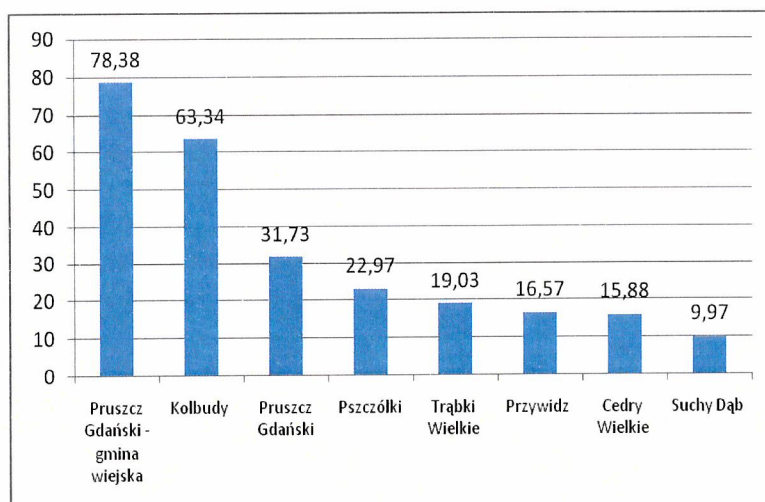

Rysunek 20. Strefy obszaru metropolitalnego

4.1. Społeczeństwo

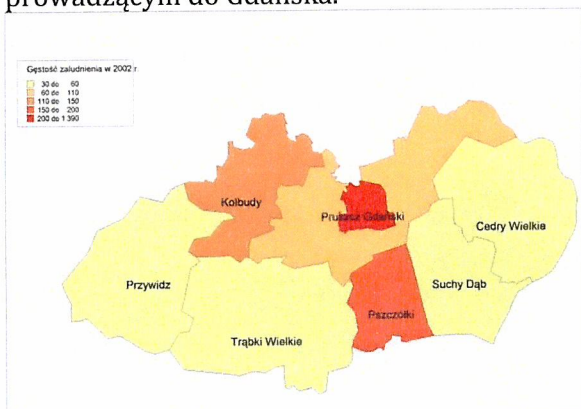
4.1.1. Demografia

Liczba ludności w powiecie w porównaniu z rokiem 1999 r. wzrosła o 38,8% przy średnim wzroście liczby ludności w województwie pomorskim wynoszącym 6,3%. Gminy powiatu w różnym tempie zwiększały liczbę mieszkańców. Największy przyrost liczby ludności od 1999 r. nastąpił w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański, Kolbudach i mieście Pruszcz Gdański, które bezpośrednio sąsiadują z miastem Gdańsk (rysunek 21). Najmniejszy przyrost liczby ludności zanotowano w gminach leżących na południowo-wschodnich i południowo-zachodnich krańcach powiatu.

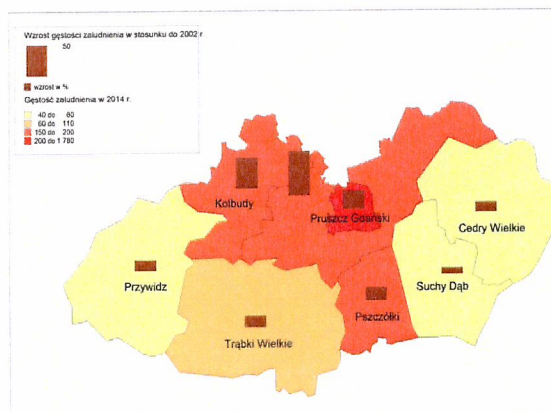

Rysunek 21. Wzrost liczby ludności w % w 2014 r. w stosunku do 1999 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zróznicowane tempo wzrostu liczby ludności zaobserwować można analizując zmiany gęstości zaludnienia w gminach (rysunek 22 i rysunek 23). W powiecie zauważyć można półpierścieniowy układ gmin, w których charakter zjawisk uzależniony jest od przyległości i odległości od miasta Gdańsk. Gęstość zaludnienia powiatu zmieniła się z 101 os/km² w 2002 r. do 135 os/km². W 2014 r. W stosunku do 2002 r. w 2014 r. gęściej zaludnione były obszary centralne powiatu, które są także obszarami stykowymi do miasta Gdańsk. Gminy zlokalizowane w „drugim pierścieniu” miały zdecydowanie mniejszą gęstość zaludnienia, a także mniejsze tempo wzrostu liczby ludności i wzrostu wskaźnika gęstości zaludnienia. Wyjątkiem jest gmina Pszczółki, której gęstość zaludnienia odbiega od wskaźników gmin drugiego pierścienia. Sytuacja taka spowodowana jest korzystnym położeniem gminy w korytarzu komunikacyjnym prowadzącym do Gdańska.

Rysunek 22. Gęstość zaludnienia w 2002 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 23. Gęstość zaludnienia w 2014 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura wiekowa mieszkańców powiatu gdańskiego nie odbiegała zbyt od struktury wiekowej terenów polskich obszarów metropolitalnych. Struktura ludności wg. ekonomicznych grup wieku, zarówno w 2002 r., jak i w 2014 r. kształtowała się korzystniej niż dla poziomu województwa i dla całej Polski (tabela 4). Odestek grupy osób w wieku przedprodukcyjnym, jak i grupy osób w wieku produkcyjnym w ludności ogółem były większe niż średnia krajowa i średnia wojewódzka. Zdecydowanie mniejszy był także udział osób w wieku poprodukcyjnym. Do gmin o najkorzystniejszej strukturze ludnościowej należały w 2002 r. gmina wiejska Pruszcz

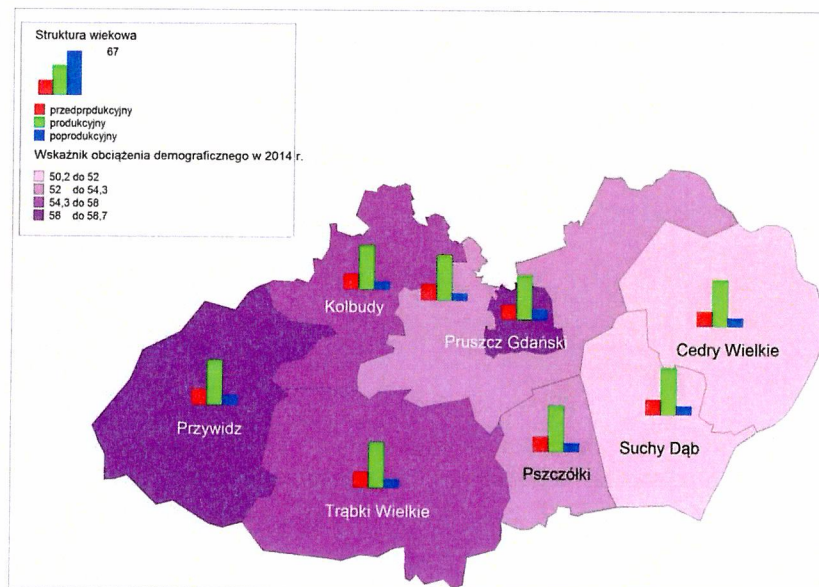
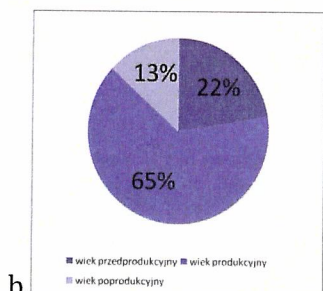
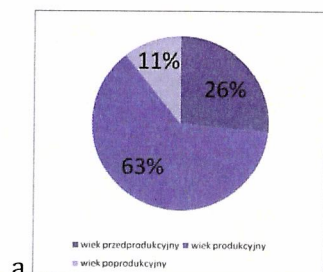
Gdański i Suchy Dąb. W 2014 r. sytuacja demograficzna najlepiej prezentowała się w gminach Kolbudy, Przywidz i Pszczółki.

Tabela 4. Struktura ludności wg. ekonomicznych grup wieku w 2002 r. w 2014 r.

	2002			2014		
	Odsetek ludności w wieku			Odsetek ludności w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
POLSKA	18,0	63,0	19,0	22,7	62,2	15,1
POMORSKIE	19,5	62,8	17,7	23,8	62,8	13,5
Powiat gdański	22,3	64,5	13,2	26,5	62,8	10,7
Pruszcz Gdański	20,8	63,0	16,2	22,4	65,1	12,5
Cedry Wielkie	21,7	66,2	12,1	28,4	60,8	10,7
Kolbudy	23,3	64,3	12,4	26,8	64,5	8,7
Pruszcz Gdański gmina wiejska	23,8	65,4	10,9	27,0	63,0	10,0
Przywidz	22,8	63,3	14,0	29,3	60,9	9,8
Pszczółki	21,4	65,8	12,8	27,7	62,6	9,7
Suchy Dąb	21,5	66,6	11,9	29,3	59,6	11,1
Trąbki Wielkie	22,7	64,8	12,5	30,5	59,0	10,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W gminach powiatu gdańskiego we wszystkich latach od 2002 do 2014 r. odsetek osób w wieku poprodukcyjnym nie był wyższy niż odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, co świadczy o stosunkowo młodej strukturze wiekowej gmin. W związku z tym korzystnie kształtował się także wskaźnik obciążenia demograficznego, liczony liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym, przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym (rysunek 24 i rysunek 25).

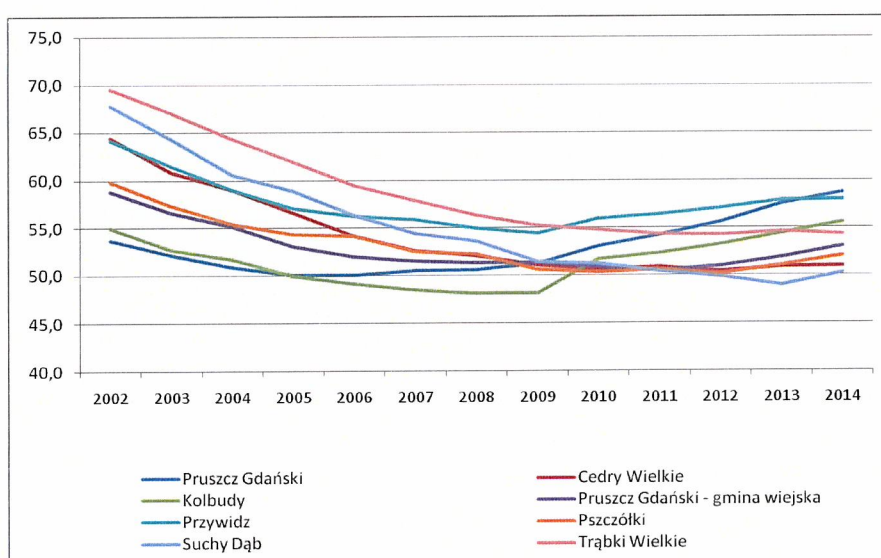

Rysunek 24. Struktura ludności wg. wieku ekonomicznego w 2002 r. (a) i 2014 r. (b)

Rysunek 25. Wskaźnik obciążenia demograficznego i struktura ludności wg. wieku ekonomicznego w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik obciążenia demograficznego spadał od 2002 r. aż do 2009 r., od którego to roku w niektórych gminach zaczął nieznacznie rosnąć. Najkorzystniejsza zmiana w prównaniu do 2002 r. nastąpiła w gminach: Suchy Dąb, Cedry Wielki i Trąbki Wielkie (zmiana o ok. 26-21%), natomiast nieznaczny wzrost wskaźnika zanotowano w gminie Kolbudy. Ogółem, wskaźniki obciążenia demograficznego pokazują korzystną sytuację w powiecie. W 2002 r. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła 59,1 i została zredukowana do wartości 55 w 2014 r. Oznacza to, że struktura wiekowa ludności według wieku ekonomicznego poprawiła się, a realcja liczby osób w wieku produkcyjnym zdolnych do podjęcia pracy do liczby osób będących w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym była korzystna. W 2002 r. powiat zamieszkiwało 26% mieszkańców wieku przedprodukcyjnym, w 2014r. już tylko 22% i w tej grupie wiekowej nastąpiła najbardziej widoczna niekorzystna zmiana (rysunek 26). Zmiana negatywna, jednak mniejsza co do wartości, nastąpiła w przypadku grupy w wieku poprodukcyjnym (odsetek wzrósł o 2 p.p.). Negatywne zmiany w tych obu grupach wiekowych zaowocowały pozytywną zmianą (wzrost o 2p.p.) w grupie osób w wieku produkcyjnym.

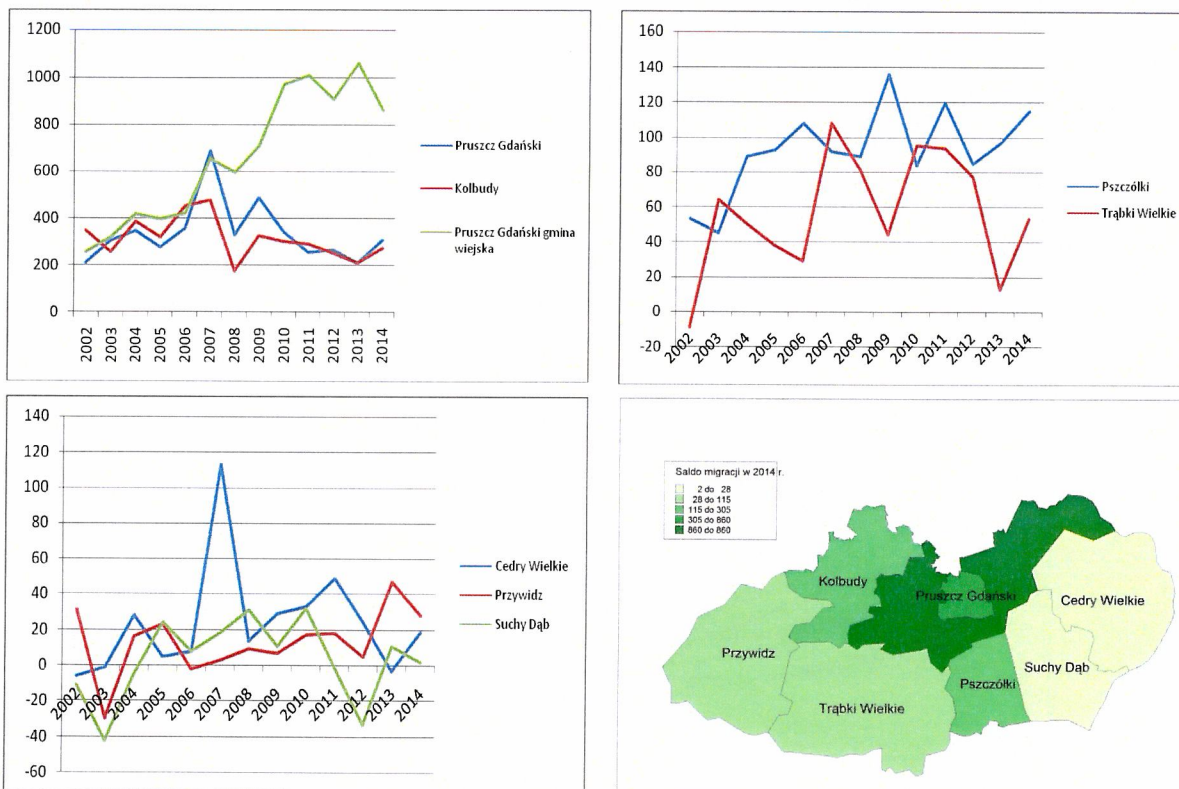
Rysunek 26. Wskaźnik obciążenia demograficznego – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Korzystnej strukturze wiekowej mieszkańców powiatu towarzyszyło także pozytywne zjawisko migracji do gmin powiatu gdańskiego. Od 2002 r. zaobserwowano dodatni przyrost naturalny, który w żadnym roku nie spadł poniżej 860 osób. Największe saldo migracji zanotowano w roku 2007, w którym wartość salda przekraczała 2100 osób. W 2014 r. dodatnie saldo migracji dotyczyło wszystkich gmin powiatu, jednakże podobnie jak w przypadku tempa wzrostu liczby mieszkańców zjawisko te jest zróżnicowane w poszczególnych gminach. Do gmin o najwyższych wartościach salda migracji od 2002 r. do 2014 r. należały gmina wiejska Pruszcz Gdański, Pruszcz Gdański oraz Kolbudy (wartości salda od ok. 200 do ponad 1000 osób) (rysunek 27). Wszystkie gminy bezpośrednio sąsiadują z Gdańskiem. Największe saldo migracji (mimo spadku w roku 2014) zanotowała gmina wiejska Pruszcz Gdański, w której po 2008 r. nastąpiło nasilenie procesów migracyjnych. Na południe od gmin wiejskiej Pruszcz Gdański i Kolbudy ulokowane są gmina Pszczółki i Trąbki Wielkie, które to od 2003 r. corocznie miały dodatnie

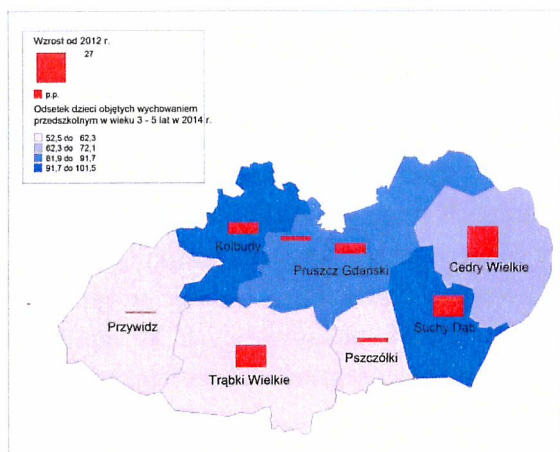
saldo migracji, jednakże wartość salda nie przekroczyła 150 osób. Ostatnią grupą gmin są gminy Cedry Wielkie, Suchy Dąb i Przywidz, które co do zasady również charakteryzowały się dodatnimi wartościami salda migracji (z jednym wyjątkiem wartość salda migracji nie przekraczała 50 osób), choć zdarzały się lata z wartościami ujemnymi.

Rysunek 27. Saldo migracji w latach 2002-2014 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

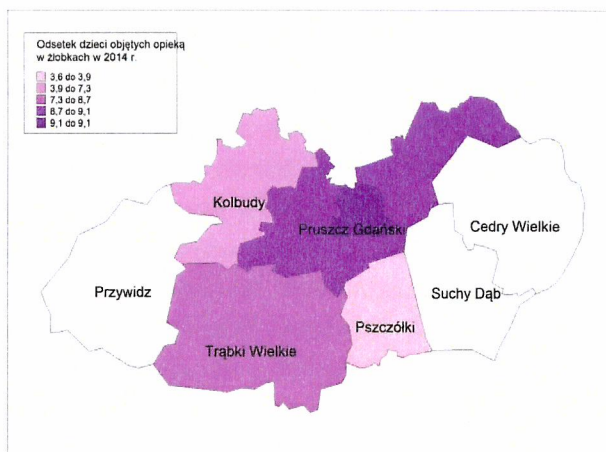
4.1.2. Usługi publiczne

W powiecie gdańskim w 2014 r. było 39 przedszkoli, czyli o 4 więcej niż w 2012 r. Uczęszczało do nich ponad 2,8 tys. dzieci w wieku od 3-5 lat. Najwięcej przedszkoli było w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański – aż 17, z czego 3 powstały po 2012 r. Gminami o dużej liczbie mieszkańców, które dysponowały większą liczbą przedszkoli, były Kolbudy (9 przedszkoli i miasto Pruszcz Gdański – 8 przedszkoli). W pozostałych gminach powiatu zlokalizowane było po 1 przedszkolu (w gminie Pszczółki 2 przedszkola). Liczba miejsc w przedszkolach powiatu w 2014 r. wynosiła 3,2 tys., więc możliwości przedszkoli wykorzystywane były tylko w 87%. W gminie Kolbudy i Trąbki Wielkie wszystkie miejsca w przedszkolach były zajęte, a gminie Suchy Dąb w przedszkolu opieką objętych było 12 dzieci więcej niż jest miejsc (29 miejsc, 41 dzieci). W pozostałych przedszkolach wykorzystanie miejsc wahało się w 2014r. od 87do 93%.

Rysunek 28. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 29. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Nie wszyscy rodzice korzystali z możliwości wysłania dzieci do przedszkola. W gminach Cedry Wielkie, Przywidz, Pszczółki i Trąbki Wielkie (gminy z drugiego półpierścienia) wychowaniem przedszkolnym objęte było od 52 do 66,5% dzieci w wieku od 3 do 5 lat (rysunek 28). W gminach sąsiadujących z Gdańskiem – gminie wiejskiej Pruszcz Gdański, mieście Pruszcz Gdański oraz w gminie w Suchy Dąb od 86 do 96,7% dzieci uczęszczało do przedszkoli. W gminie Kolbudy 101,5% dzieci w wieku 3-5 lat było objętych opieką przedszkolną, co może oznaczać, że do przedszkoli w tej gminie rodzice przywożą dzieci z innych gmin, udając się do pracy do pobliskiego Gdańska.

W powiecie opieką w żłobkach objętych było 253 dzieci, co stanowiło 6,4% dzieci mogących uczęszczać do żłobka. Żłobki nie funkcjonowały w gminach Przywidz, Suchy Dąb i Cedry Wielkie. Najwięcej dzieci uczęszczało do żłobków w gminach wiejskiej i miejskiej Pruszcz Gdański (w mieście 96 dzieci, w gminie wiejskiej 100 dzieci) (rysunek 29). W pozostałych gminach dzieci korzystających z opieki w żłobku było zdecydowanie mniej – w Trąbkach Wielkich 26 dzieci, w Kolbudach 20 dzieci i w Pszczółkach 11 dzieci.

Tabela 5. Liczba szkół i liczba uczniów w powiecie gdańskim w latach 2003, 2010, 2014

	szkoły podstawowe				szkoły gimnazjalne				szkoły ogólnokształcące				szkoły zawodowe			
	liczba szkół		uczniowie		liczba szkół		uczniowie		liczba szkół		uczniowie		liczba szkół		uczniowie	
	2003	2014	2003	2014	2003	2014	2003	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Powiat gdański	41	41	7110	8212	14	17	3997	3335	7	4	764	691	2	2	251	288
Pruszcz Gdański	3	5	1821	2416	3	4	1219	1013	3	3	679	667	1	1	80	139
Cedry Wielkie	6	5	598	478	2	2	321	222	0	0	0	0	0	0	0	0
Kolbudy	6	7	981	1263	1	2	510	503	2	0	52	0	0	0	0	0
Pruszcz Gdański	8	7	1182	1894	3	4	569	640	2	1	33	24	1	1	171	149
Przywidz	5	4	484	424	1	1	261	187	0	0	0	0	0	0	0	0
Pszczółki	5	4	690	577	1	1	393	273	0	0	0	0	0	0	0	0
Suchy Dąb	3	3	379	272	1	1	192	95	0	0	0	0	0	0	0	0
Trąbki Wielkie	5	6	975	888	2	2	532	402	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

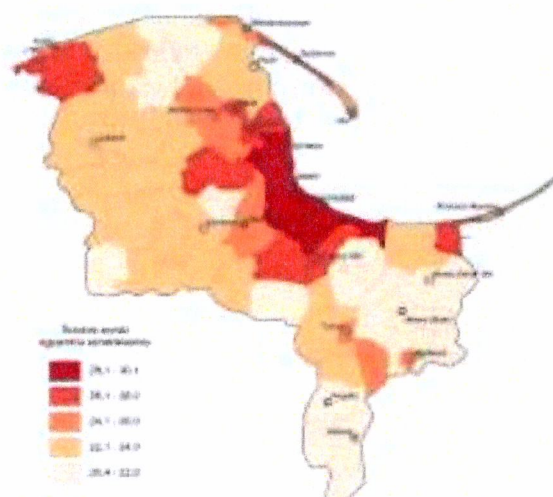
Na terenie powiatu uczniowie mogą uczęszczać do szkół podstawowych, gimnazjalnych i do szkół ponadgimnazjalnych: ogólnokształcących i zawodowych. Uczniów szkół podstawowych przybyło (w 2003 r. było ponad 7 tys., a w 2014 ponad 8 tys.) przy niezmiennym liczbie szkół (41) (tabela 5). Najwięcej uczniów uczęszcza do szkół w gminach Pruszcz Gdański i Kolbudy – tutaj liczba szkół podstawowych wzrosła (w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański zamknięto jedną szkołę). Szkoły zamknięto w Cedrach Wielkich, Przywidzu i Pszczółkach, a więc w gminach oddalonych od Gdańska. Uczniowie uczęszczający do szkół podstawowych w gminach sąsiadujących z Gdańskiem osiągają przeciętnie lepsze wyniki z egzaminów szóstoklasistów niż uczniowie z pozostałych gmin powiatu (rysunek 30, tabela 6).

Tabela 6. Średnie wyniki egzaminów szóstoklasisty w 2015 r. w %

Powiaty:	ogółem	język polski	matematyka	język angielski	język niemiecki
Powiat gdański	67	73	61	77	.
Powiat kartuski	65	70	60	75	65
Powiat kościerski	62	68	56	72	72
Powiat malborski	62	70	54	75	59
Powiat nowodworski	60	70	51	71	.
Powiat starogardzki	60	68	53	70	70
Powiat tczewski	63	69	56	72	68
		Część pierwsza			Część druga
Gminy:	ogółem	język polski	matematyka	język angielski	
Pruszcz Gdański	69	76	61	82	
Cedry Wielkie	60	69	52	69	
Kolbudy	68	73	62	79	
Pruszcz Gdański gmina wiejska	72	75	68	83	
Przywidz	63	65	60	68	
Pszczółki	62	68	57	70	
Suchy Dąb	55	65	60	67	
Trąbki Wielkie	63	70	57	68	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku.

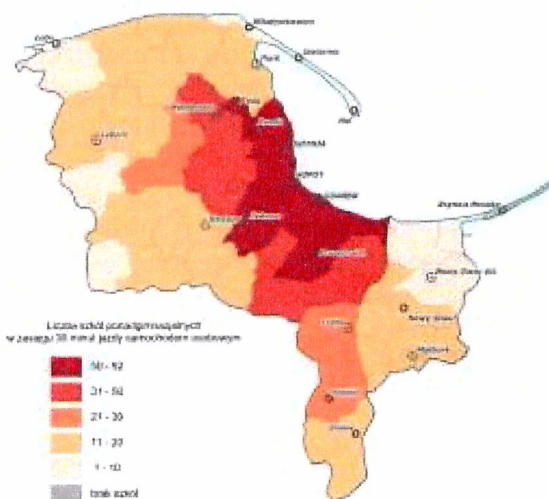
Liczba gimnazjów wzrosła od 2003 r., mimo iż liczba uczniów zmniejszyła się o 17% i w 2014 r. wyniosła ponad 3,3 tys. Gimnazja otwarto w mieście Pruszcz Gdański, Kolbudach i w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański. W powiecie gdańskim funkcjonują trzy publiczne szkoły ponadgimnazjalne, w tym dwie zawodowe, zlokalizowane w mieście Pruszcz Gdański oraz w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański. Liczba uczniów w tych szkołach ogółem nieznacznie wzrosła. Dostępność przestrzenna szkół ponadgimnazjalnych liczona możliwością dojechania do najbliższej szkoły ponadpodstawowej w ciągu 30 minut jazdy samochodem osobowym wskazuje, iż ograniczone możliwości wyboru szkoły ponadgimnazjalnej mają mieszkańcy gmin wschodniej części drugiego półpierścienia gmin (rysunek 31). Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych sugerują, że uczniowie gimnazjów z powiatu radzą się bardzo dobrze w stosunku do uczniów z sąsiednich powiatów (tabela 7). Najlepsi uczniowie uczęszczali do gimnazjów w gminie wiejskiej i w mieście Pruszcz Gdański – tam osiągnięto najwyższe wyniki w 2015 r. Najslabiej egzaminy zdawali gimnazjaliści z gmin Przywidz i Pszczółki.

Rysunek 30. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2014 r.

Źródło: Diagnoza sektorowa: Rozwój zasobów ludzkich obszaru metropolitalnego, Opracowanie strategii rozwoju gdańskiego obszaru metropolitalnego do 2030 r.

http://www.metropoliagdansk.pl/upload/files/Strategia2030_Diagnoza%20sektorowa%20OM_Rozw%C3%B3j%20Zasob%C3%B3w%20Ludzkich_wersja_1_0.pdf

Rysunek 31. Dostępność przestrzenna szkół ponadgimnazjalnych

Tabela 7. Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2015 r. w %

	część humanistyczna z zakresu		część matematyczno-przyrodnicza z zakresu		język angielski		język niemiecki	
	języka polskiego	historii i wiedzy o społeczeństwie	matematyki	przedmiotów przyrodniczych	poziom podstawowy	poziom rozszerzony	poziom podstawowy	poziom rozszerzony
Powiat gdański	60	62	48	49	67	47	57	40
Powiat kartuski	58	61	48	48	59	38	53	38
Powiat kościerski	61	63	49	50	62	39	50	20
Powiat malborski	58	62	44	47	63	45	49	24
Powiat nowodworski	61	62	44	47	64	46	58	72
Powiat starogardzki	58	61	45	47	60	39	51	29
Powiat tczewski	57	59	44	46	61	42	49	25
	część humanistyczna z zakresu		część matematyczno-przyrodnicza z zakresu		język angielski		język niemiecki	
	języka polskiego	historii i wiedzy o społeczeństwie	matematyki	przedmiotów przyrodniczych	poziom podstawowy	poziom rozszerzony	poziom podstawowy	poziom rozszerzony
Pruszcz Gdański	63	67	53	53	75	57	72	.
Cedry Wielkie	54	53	42	43	52	29	.	.
Kolbudy	65	67	52	53	73	54	71	.
Pruszcz Gdański gmina wiejska	61	60	49	48	66	46	57	54
Przywidy	52	51	36	41	59	34	42	19
Pszczółki	56	58	39	44	55	34	52	.
Suchy Dąb	59	61	50	48	62	41	.	.
Trąbki Wielkie	55	57	43	45	60	39	57	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku.

W przypadku egzaminu maturalnego w 2015 r. w powiecie gdańskim zdawalność egzaminów była gorsza niż w powiecie starogardzkim i tczewskim (tabela 8), natomiast wyniki egzaminów maturalnych z języka polskiego i angielskiego były wyższe niż w pozostałych powiatach. Wynik egzaminu maturalnego z matematyki był gorszy tylko w dwóch powiatach sąsiednich. Podobnie z językiem niemieckim – maturzyści z powiatu gdańskiego i kościerskiego średnio zdawali egzamin z wynikiem tylko 49%. Wyniki z przedmiotów do wyboru maturzyści z powiatu gdańskiego osiągnęli najlepsze spośród analizowanych powiatów z języka angielskiego i biologii. Jednocześnie osiągnęli najgorsze wyniki z języka polskiego, historii i chemii, słabo poszło im także z WOS-u i matematyki.

Tabela 8. Zdawalność i średnie wyniki egzaminów maturalnych w 2015 r. w %

Zdawalność						
	przedmioty obowiązkowe					
	ogółem	język polski	matematyka	język angielski	język niemiecki	język rosyjski
Powiat gdański	72	99	74	97	80	100
Powiat kartuski	71	98	73	92	97	100
Powiat kościerski	72	94	73	96	76	100
Powiat malborski	64	92	65	95	100	33
Powiat nowodworski	60	93	63	99	100	.
Powiat starogardzki	85	96	86	95	97	50
Powiat tczewski	78	61	53	78	69	.

Średnie wyniki przedmiotów obowiązkowych					
	język polski	matematyka	język angielski	język niemiecki	język rosyjski
Powiat gdański	68	47	79	49	.
Powiat kartuski	66	48	65	56	65
Powiat kościerski	66	50	75	49	53
Powiat malborski	59	43	70	71	31
Powiat nowodworski	54	40	69	79	.
Powiat starogardzki	63	61	74	68	31
Powiat tczewski	61	53	78	69	.

Średnie wyniki przedmiotów do wyboru								
	biologia	chemia	geografia	historia	język angielski	język polski	matematyka	WOS
Powiat gdański	47	34	43	35	63	44	35	15
Powiat kartuski	29	41	42	40	57	50	36	13
Powiat kościerski	33	40	36	38	55	48	30	23
Powiat malborski	33	40	33	43	59	57	30	22
Powiat nowodworski	38	38	45	36	51	88	46	13
Powiat starogardzki	41	49	30	47	60	52	45	27
Powiat tczewski	41	48	43	41	64	63	37	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku.

W powiecie gdańskim funkcjonują 2 szkoły ponadgimnazjalne zawodowe: Zespół Szkół Ogrodniczych i Ogólnokształcących w Pruszczu Gdańskim (ZSOiO) i Zespół Szkół Rolniczych

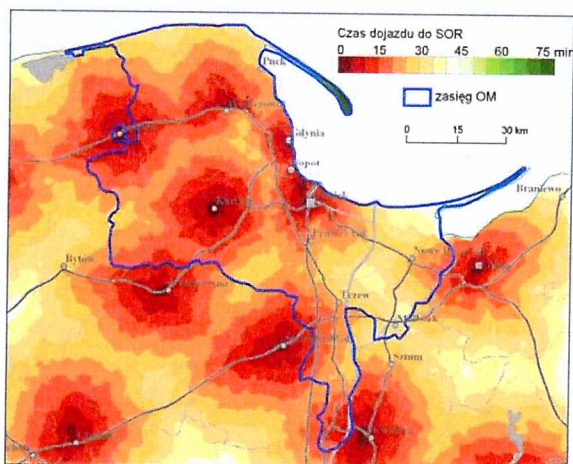
Centrum Kształcenia Praktycznego w Rusocinie (ZSR CKP)³. Obie szkoły realizują nauczanie, w przeważającej mierze, w klasach przygotowujących do pracy w sektorach tradycyjnych przez lata charakterystycznych dla województwa pomorskiego. ZSOiO kształci w zakresie uzyskania 6 zawodów technika: ekonomisty, handlowca, architektury krajobrazu, usług fryzjerskich, agrobiznesu, ogrodnika a także 3 zawodów sprzedawca, ogrodnik, fryzjer. ZSR CKP kształci w kierunku 3 zawodów technika: mechanizacji rolnictwa, hotelarza, żywienia i usług gastronomicznych, oraz 4 zawodów: mechanika operatora pojazdów i maszyn rolniczych, kucharza, pracownika pomocniczego obsługi hotelowej, ślusarza. Szkoły posiadają bogaty dorobek edukacyjny w tych branżach mierzony: zatrudnialnością absolwentów na lokalny rynek w firmach z sektora MMS, profilem kształcenia (t. mechanizacji rolnictwa, t. architektury krajobrazu, t. ogrodnik), osiągnięciami edukacyjnymi uczniów, wieloletnią współpracą z firmami z branż, w których kształcona jest młodzież oraz wieloletnią tradycją funkcjonowania na rynku edukacyjnym.

W kolejnych latach celem powiatu gdańskiego jest uruchomienie nowych kierunków kształcenia i poszerzenie oferty kształcenia, przy jednoczesnym utrzymaniu i rozwijaniu dotychczas oferowanych kierunków, tak aby umożliwić młodzieży kontynuowanie nauki w szkołach oraz uzyskanie satysfakcjonującego zatrudnienia bez konieczności opuszczania terenu powiatu gdańskiego. Potrzeby edukacyjne uczniów i nauczycieli planowane do wsparcia w ramach projektu uwzględniają jednocześnie potrzeby przedsiębiorców z branż wysokiej szansy, tj.: logistyka, BPO/SSC, ICT, których firmy zlokalizowane są na terenie powiatu gdańskiego i w obrębie Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot.

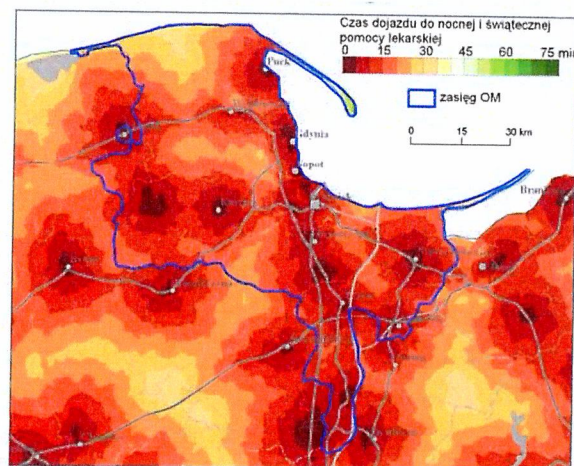
Na terenie powiatu gdańskiego w 2014 r. zlokalizowanych było 46 przychodni – ambulatoriów opieki zdrowotnej, czyli o 48% (o 15) więcej niż w roku 2010. Na 10 tys. mieszkańców przypadały średnio 4 przychodnie. Najwięcej przychodni, ponad 65% wszystkich ośrodków w powiecie, zlokalizowanych było w gminach bezpośrednio sąsiadujących z Gdańskiem (w Pruszczu Gdańskim 24 i w gminie Kolbudy 7). Dostępność przestrzenna SOR (szpitalnego oddziału ratunkowego) gmin powiatu jest zróżnicowana i gorsza niż w sąsiednich powiatach ze względu na brak szpitala rejonowego w Pruszczu Gdańskim (rysunek 32). W 2014 r. ok. 20 minut zajmował dojazd samochodem osobowym do najbliższego SOR-u w gminach sąsiadujących z Gdańskiem. Im dalej od Gdańska tym czas dojazdu wydłużał się i na południowych krańcach gmin sięgał nawet 30 minut. Czas dojazdu do punktów nocnej i świątecznej opieki medycznej na terenie powiatu w 2014 r. był krótszy (rysunek 33). Siegał od 5-10 minut na terenie miasta Pruszcz Gdański, gminy wiejskiej Pruszcz Gdański oraz gminy Pszczółki. Wydłużony czas dojazdu do ok. 15-20 minut można było zaobserwować w gminach na południowo-wschodnim i południowo-zachodnich krańcach powiatu. Większa dostępność przestrzenna spowodowana była korzystnym kształtem drogowego układu komunikacyjnego.

---

³ Opracowano na podstawie informacji udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Pruszczu Gdańskim.

Rysunek 32. Czas dojazdu do SOR (szpitalnego oddziału ratunkowego) w minutach w 2014 r.

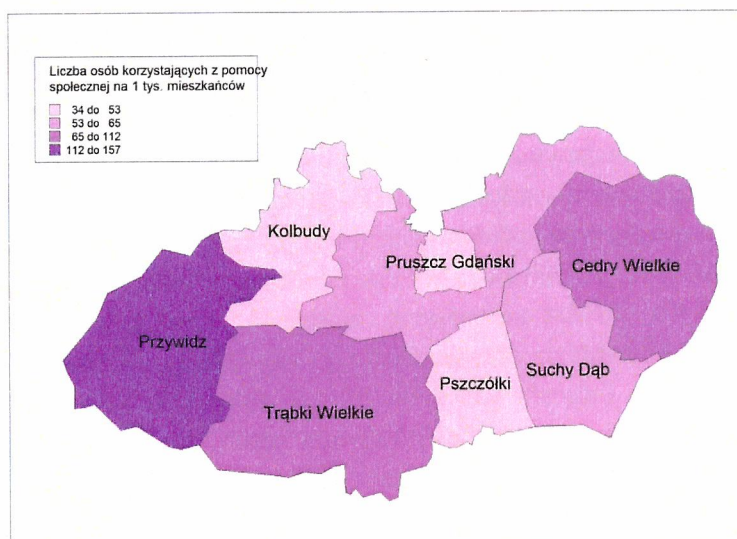
Rysunek 33. Czas dojazdu do punktów nocnej i świątecznej opieki medycznej w minutach w 2014 r.

Źródło: Diagnoza sektorowa: Włączenie i rozwój kapitału społecznego, Opracowanie strategii rozwoju gdańskiego obszaru metropolitalnego do 2030 r.

http://www.metropoliagdansk.pl/upload/files/Strategia2030_Diagnoza%20sektorowa%20OM_W%C5%82%C4%85czenie%20i%20Rozw%C3%B3j%20Kapita%C5%82u%20Spo%C5%82ecznego_wersja_1_0.pdf

Na terenie powiatu w 2014 r. mieściły się 3 placówki stacjonarnej pomocy społecznej – dwa w Pruszczu Gdańskim i jeden Dom Pomocy Społecznej w Trąbkach Wielkich. Łącznie w trzech placówkach dysponowano 200 miejscami, które były w pełni wykorzystywane. Od 2003 r. w powiecie udało się podwoić liczby miejsc dla osób wymagających opieki.

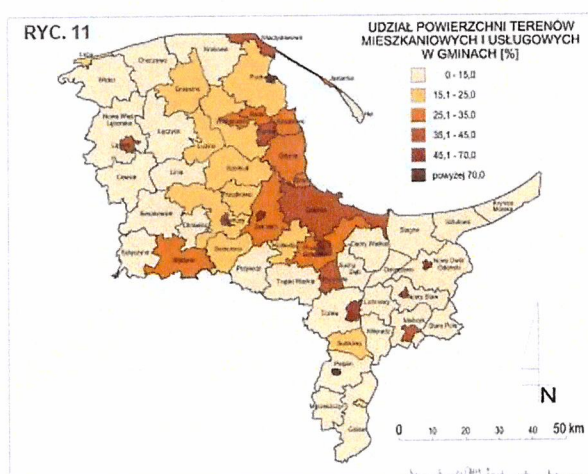
Ze świadczeń pomocy społecznej korzystało ponad 2,4 tys. gospodarstw domowych, czyli ponad 6,7 tys. mieszkańców. Najwięcej gospodarstw domowych korzystało z pomocy społecznej w gminach Pruszcz Gdański, gminie wiejskiej Pruszcz Gdański i w gminie Trąbki Wielkie. Po uwzględnieniu liczby ludności zamieszkującej daną gminę najwięcej osób w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców korzysta z pomocy w gminie Przywidz i gminie Cedry Wielkie (rysunek 35). Najmniejsza liczba ludności przypadająca na tysiąc mieszkańców, która jest objęta pomocą społeczną zamieszkuje Pruszcz Gdański oraz gminy Kolbudy i Pszczółki.

Rysunek 34. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

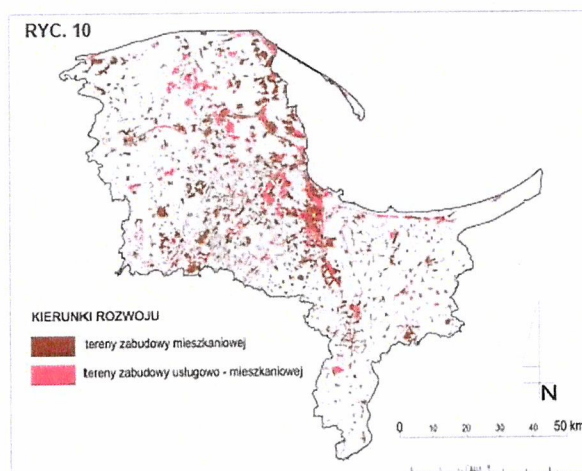
4.1.3. Zagospodarowanie przestrzenne pod funkcje mieszkaniowe i usługowe

W powiecie gdańskim intensywność zabudowy mieszkaniowej i usługowej mierzona odsetkiem terenów zabudowy mieszkaniowej i usługowej w powierzchni ogółem była zróżnicowana. Największym odsetkiem takich terenów charakteryzowały się miasto Pruszcz Gdański, gmina Pszczółki i gmina wiejska Pruszcz Gdański (rysunek 35). Najmniejszy udział tego typu gruntów zaobserwowano w gminach drugiego półpierścienia (oprócz gminy Pszczółki).

Rysunek 35. Intensywność zabudowy mieszkaniowej i usługowej – udział powierzchni terenów mieszkaniowych i usługowych w gminach na podstawie SUIKZP gmin OMG-G-S

Źródło: Synteza SUIKZP 58 gmin obszaru metropolitalnego, Biuro Rozwoju Gdańska, 2013 r.

Rysunek 36. Tereny zabudowy mieszkaniowej i zabudowy mieszkaniowo-usługowej wskazane w kierunkach rozwoju SUIKZP gmin OMG-G-S

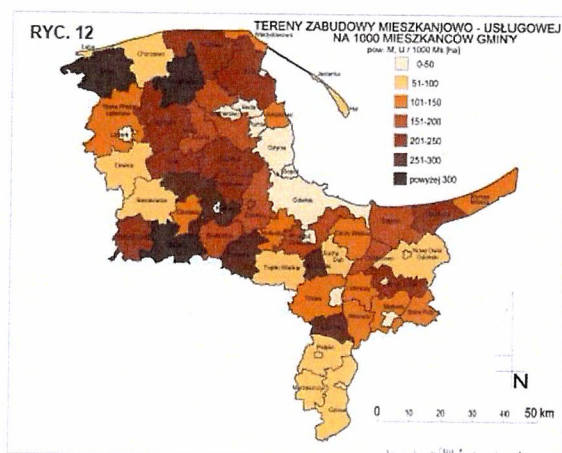
W SUIKZP gmin w części wskazującej kierunki rozwoju tereny takie pojawiały się przede wszystkim wzdłuż ciągu komunikacyjnego na południe od Gdańska (rysunek 36). Największe zagęszczenie tego typu obszarów, jako przyszłe przeznaczenie terenu wskazano w pasie

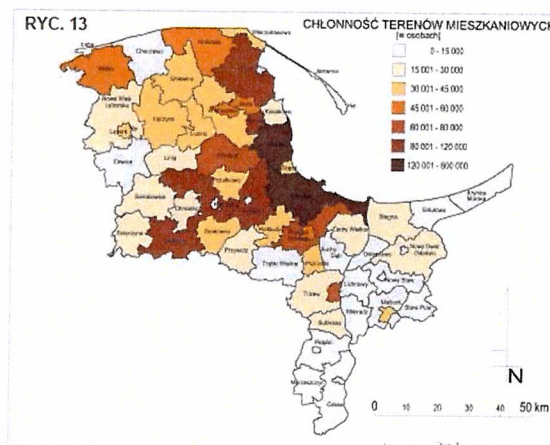
przechodzącym z północy na południe w centralnej części powiatu i objęło gminy miejską i wiejską Pruszcz Gdański oraz gminę Pszczółki.

Analizując intensywność zabudowy mieszkaniowo-usługowej posłużono się relacją powierzchni zajmowanej przez zabudowę mieszkaniowo-usługową przypadającą na 1000 mieszkańców. W gminach powiatu największym wskaźnikiem intensywności zabudowy charakteryzowały się gmina Przywidz i Pszczółki, a najmniejszym miasto Pruszcz Gdański (rysunek 37). Chłonność terenów mieszkaniowych określa potencjalne, maksymalne wartości użytkowej powierzchni mieszkaniowej mogącej powstać na danym obszarze. Największą chłonnością charakteryzowały się gmina wiejska Pruszcz Gdański (powyżej 60 tys. mieszkańców), nieco mniejszą miasto Pruszcz Gdański (powyżej 45 tys. mieszkańców) oraz gminy Kolbudy i Pszczółki (powyżej 30 tys. mieszkańców) (rysunek 38). Dla gmin Trąbki Wielkie i Suchy Dąb oceniono, że nie będą one w stanie przyjąć więcej niż 15 tys. mieszkańców.

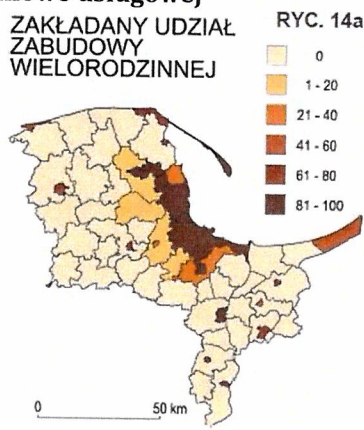
Rodzaj zabudowy preferowanej w przyszłym rozwoju budownictwa mieszkaniowego różnił się w poszczególnych gminach powiatu gdańskiego (rysunek 39). W mieście i gminie Pruszcz Gdański oraz w gminie Kolbudy zakładano większą intensywność zabudowy gruntów pod cele mieszkaniowe, a także w większym stopniu zakładano rozwój budownictwa wielorodzinnego. Natomiast w gminach położonych w drugim półpierścieniu gmin, mimo iż charakteryzują się one mniejszą chłonnością terenów mieszkaniowych, skłaniano się ku mniejszemu udziałowi budownictwa wielorodzinnego i mniejszej intensywności zabudowy preferując budownictwo jednorodzinne.

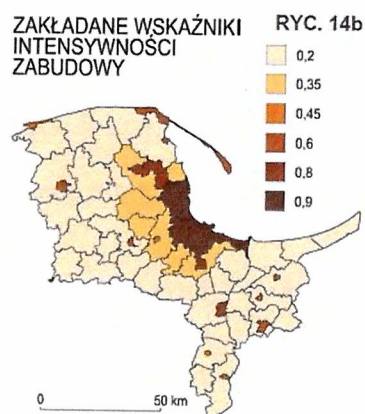
Rysunek 37. Intensywność zabudowy mieszkaniowo usługowej

Rysunek 38. Chłonność terenów mieszkaniowych

a.

b.

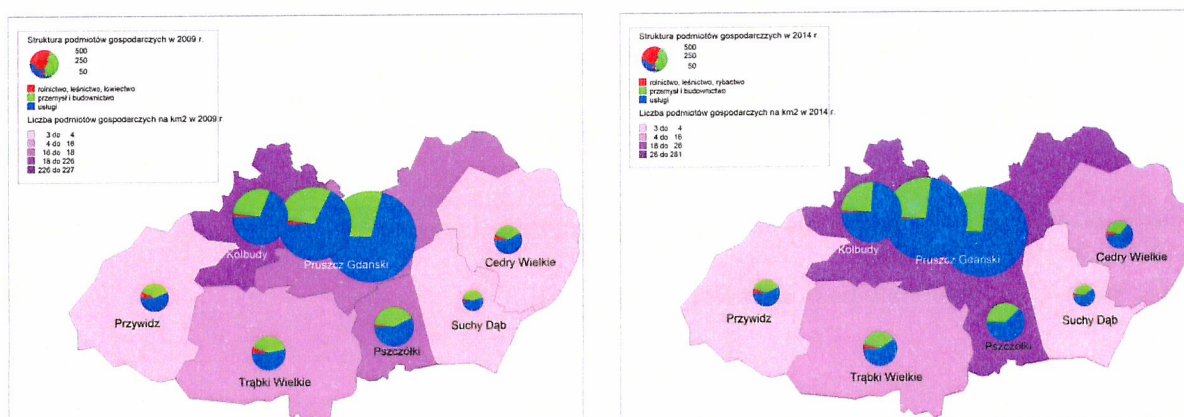
Rysunek 39. Zakładany udział zabudowy wielorodzinnej i wskaźniki intensywności zabudowy

4.2. Gospodarka

4.2.1. Przedsiębiorczość i rynek pracy

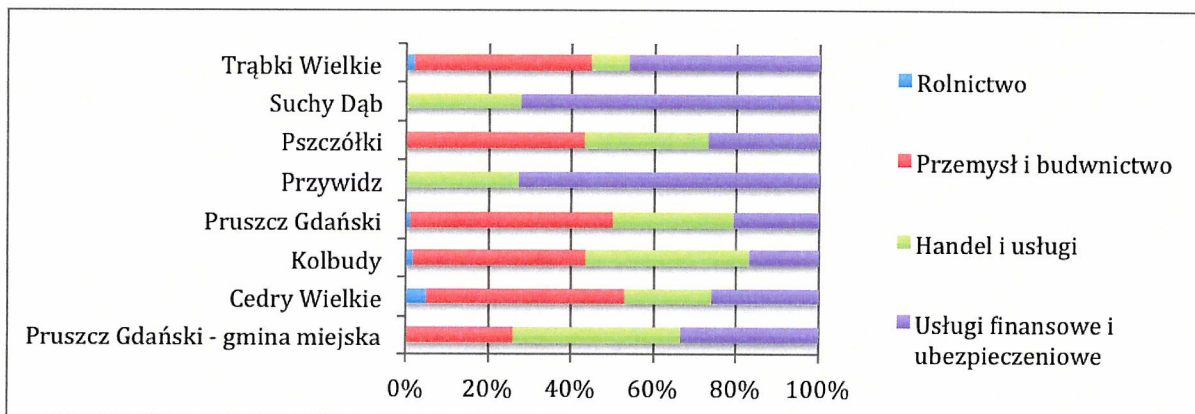
W powiecie gdańskim w 2014 r. funkcjonowało 12 949 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. W porównaniu z 2009 r. przybyło 2700 podmiotów, co daje wzrost liczby podmiotów o 26%. W tym samym czasie w województwie pomorskim wzrost liczby przedsiębiorstw wyniósł 11%, a w Polsce 10%. Zróżnicowane były wartości wzrostu dla poszczególnych gmin. Liderem zmiany liczby przedsiębiorstw była gmina wiejska Pruszcz Gdański (46%) i Kolbudy (40%), a najmniejszy wzrost zanotowano w gminie Cedry Wielkie (13%), który i tak był wyższy niż wartość dla województwa i dla Polski.

Od 2009 r. zmianie uległa także struktura podmiotów gospodarczych ze względu na grupy rodzajów działalności (rysunek 40). W prawie wszystkich gminach (w gminie Suchy Dąb nie zaobserwowano zmian) zmniejszyła się liczba podmiotów gospodarczych z grupy obejmującej rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Liczba tych podmiotów zmniejszyła się o 51. W tym samym czasie zwiększyła się liczba podmiotów z grupy przemysł i budownictwo. Wzrost liczby podmiotów w tej grupie zaobserwowano we wszystkich gminach (oprócz gminy Cedry Wielkie) i wyniósł on 404 podmioty. We wszystkich gminach zwiększyła się liczba podmiotów z tzw. działalności pozostałej, do której należą m.in. usługi. Najwięcej podmiotów z tej grupy powstało w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański i w Kolbudach (odpowiednio 973 i 517), najmniej w gminie Przywidz (37 podmiotów). Ogółem w tej grupie przybyło w powiecie ponad 2,3 tys. podmiotów. Kierunek zmian struktury gospodarczej można uznać za korzystny, i charakterystyczny dla gospodarek rozwiniętych – zwiększający się udział usług przy spadku udziału działalności rolniczej. Analiza liczby pracujących wg grup sekcji (rysunek 41) wskazuje na zróżnicowanie gmin w zakresie branżowej struktury gospodarki, żadnej z gmin nie można jednak określić jako typowo rolniczej. Największy udział zatrudnionych w rolnictwie wykazano w gminie Cedry Wielkie (dla gmin Przywidz i Suchy Dąb oraz Pszczółki nie podano danych, odpowiednio dla dwóch i jednej grupy sekcji). Udział przemysłu jest najwyższy (z wyjątkiem gmin, dla których brak danych) w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański oraz Cedry Wielkie, a usług w gminie miejskiej Pruszcz Gdański.

Rysunek 40. Liczba podmiotów gospodarczych na km² i struktura podmiotów gospodarczych ze względu na rodzaj działalności w 2009 i 2014 r.

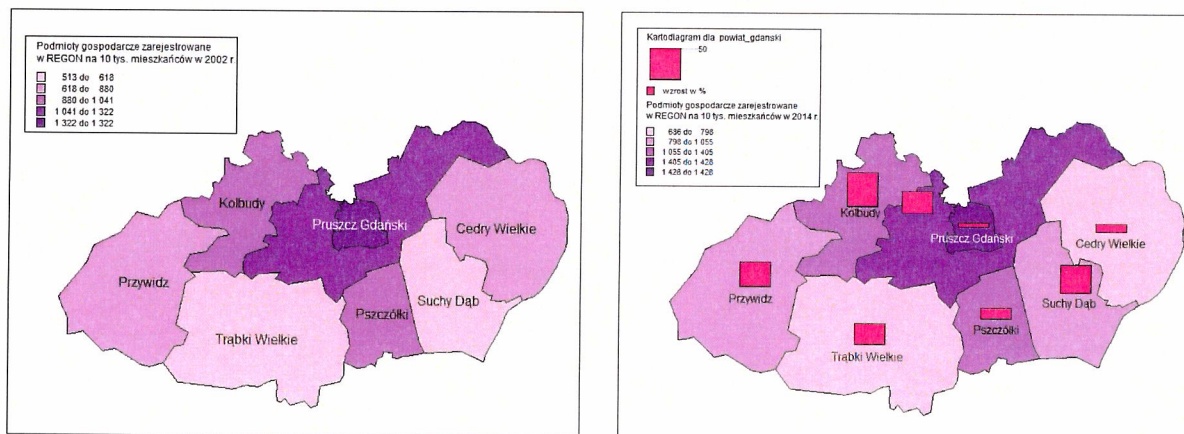
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 41. Struktura pracujących w gminach wg grup sekcji w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik mówiący o liczbie podmiotów zarejestrowanych w REGON przypadających na 10 tys. mieszkańców traktowany jest często jako wskaźnik przedsiębiorczości. W powiecie największą wartością tego wskaźnika w 2002 r. charakteryzowało się miasto Pruszcz Gdański i gmina wiejska Pruszcz Gdański, a najmniejszą gminy Trąbki Wielkie i Cedry Wielkie (rysunek 42). Sytuacja w roku 2014 wyglądała podobnie - liderami przedsiębiorczości pozostawały gminy o najwyższych wskaźnikach sprzed 12 lat. W 2014 r. dobra sytuacja gmin miejskiej i wiejskiej Pruszcz Gdański czyli bezpośrednich sąsiadów Gdańska, została utrzymana i dodatkowo wzmocniona przez gminę Kolbudy również sąsiadującą z Gdańskiem oraz gminę Pszczółki, która mimo, że nie sąsiaduje z Gdańskiem, zlokalizowana jest w korytarzu transportowym z południa w kierunku Trójmiasta. Największy wzrost wartości wskaźnika przedsiębiorczości zanotowano w gminach: Kolbudy, Suchy Dąb i Przywidz.

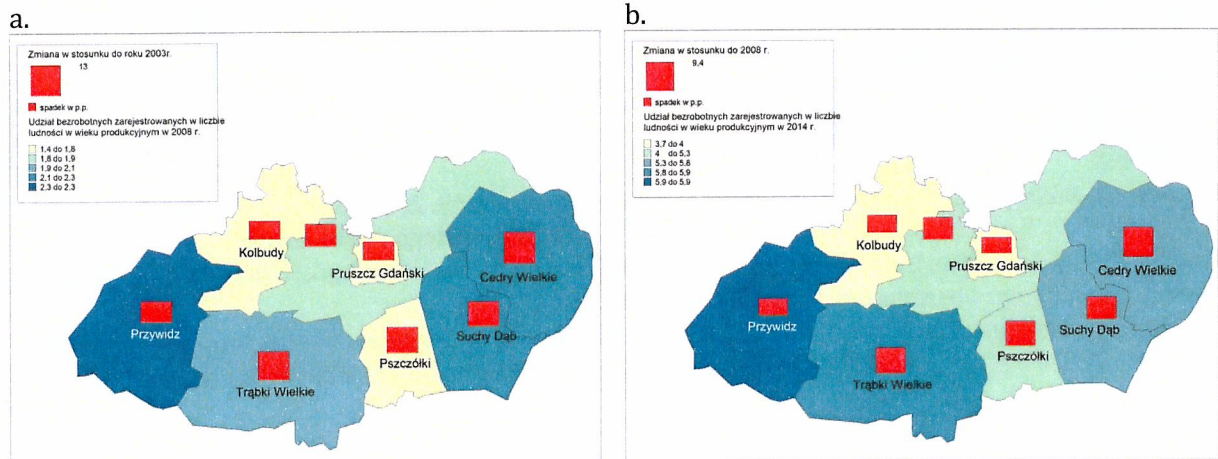

Rysunek 42. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2002 i 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Spośród ludności w wieku produkcyjnym, której udział w strukturze ludności zmniejszył się z 65,4% w 2002 r. do 63% w 2014 r., część osób pozostawała bez pracy. W 2008 r. było to 10,9% ludności w wieku produkcyjnym, czyli mniej niż średnio w województwie (13,8%) i w Polsce (13,2%). Największy odsetek bezrobotnych zarejestrowano w gminie Cedry Wielkie (15%) i w

gminie Suchy Dąb (12,5), a najmniejszy w mieście Pruszcz Gdański (8,8%) i w gminie Kolbudy (9,1%). Poprawa sytuacji na rynku pracy nastąpiła w roku 2008 r. We wszystkich gminach powiatu odsetek osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym zmniejszył się, a dla całego powiatu wyniósł jedynie 1,7% (w województwie 4,7%, w Polsce 6%). Wielkość zmiany przedstawia rysunek 43a.

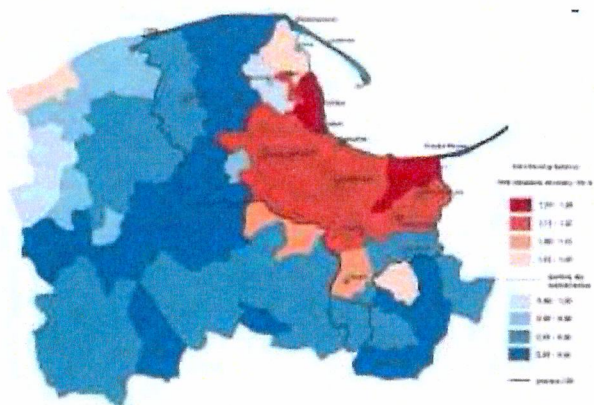

Rysunek 43. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2008 r. (a) i w 2014 r. (b)

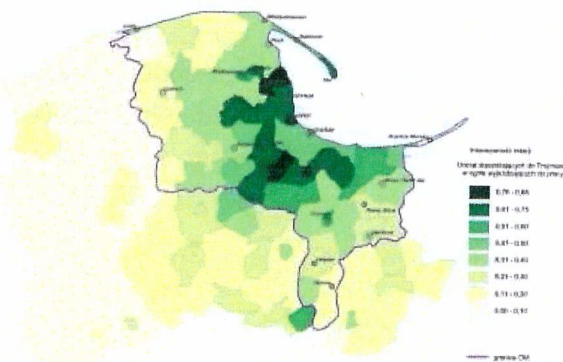
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2014 r. sytuacja na rynku pracy pogorszyła się w stosunku do 2008 r. we wszystkich gminach. W powiecie odsetek osób bezrobotnych wzrósł do poziomu 4,4%, a we wszystkich gminach był wyższy niż 3,7%. Największy wzrost wartości wskaźnika zaobserwowano w gminach drugiego półpierścienia - w szczególności w Cedrach Wielkich, Trąbkach Wielkich i Pszczółkach (rysunek 43b). W 2014 r. najmniejszy odsetek osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym odnotowano w gminie Kolbudy (3,7%), mieście Pruszcz Gdański (3,9%) i w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański (4%).

Mieszkańcy powiatu gdańskiego znajdowali pracę na terenie powiatu, a także w powiatach sąsiednich i w Trójmieście. Badania przeprowadzone na potrzeby tworzenia Strategii Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot (w 2013 i 2014 r.) potwierdziły iż położenie powiatu gdańskiego w bliskim sąsiedztwie Trójmiasta wpływa na występowanie zjawiska migracji wahadłowej, czyli dokonujących się w cyklu dobowym wyjazdów i powrotów (np. do pracy, do szkoły), z przekroczeniem granic administracyjnych swojego miejsca zamieszkania. W badaniach oceniono także dostępność przestrzenną miejsc pracy (rysunek 44) oraz zasięg oddziaływania trójmiejskiego rynku pracy, na podstawie wskaźnika udziału dojeżdżających do Trójmiasta w ogólnej liczbie osób wyjeżdżających do pracy (rysunek 45). Najwięcej mieszkańców powiatu dojeżdżało do pracy do Trójmiasta z gmin Kolbudy i miasta Pruszcz Gdański, najmniej z gminy Suchy Dąb.

Rysunek 44. Dostępność przestrzenna miejsc pracy

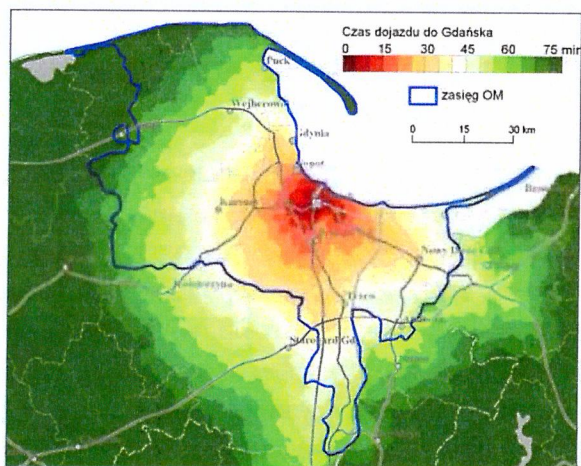

Rysunek 45. Zasięg oddziaływania Trójmiejskiego rynku pracy

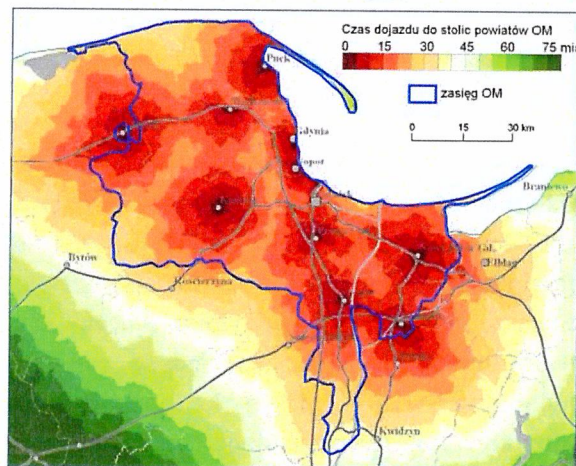
Źródło: Diagnoza sektorowa: Włączenie i rozwój kapitału społecznego, Opracowanie strategii rozwoju gdańskiego obszaru metropolitalnego do 2030 r.

http://www.metropoliagdansk.pl/upload/files/Strategia2030_Diagnoza%20sektorowa%20OM_W%C5%82%C4%85czenie%20i%20Rozw%C3%B3j%20Kapita%C5%82u%20Spo%C5%82ecznego_wersja_1_0.pdf

Dojazdy do pracy do Trójmiasta zajmowały w 2014 r. od 15 do 35 minut. Najmniejszy czas dojazdu dotyczył gmin położonych w bezpośrednim sąsiedztwie Gdańska. Najwięcej czasu na dojazd do Gdańska musieli poświęcić mieszkańcy południowych terenów gmin z drugiego półpierścienia gmin (rysunek 46). Z kolei mieszkańcy powiatu, którzy dojeżdżali do pracy do Pruszcza Gdańskiego musieli przeznaczyć na podróż do 40 minut, czyli więcej niż na podróż do Gdańska (rysunek 47). Dostępność przestrzenna Pruszcza Gdańskiego była utrudniona z kierunku zachodniego, południowo-zachodniego oraz północno- i południowo-wschodniego.

Rysunek 46. Czas dojazdu do Gdańska – głównego ośrodka koncentracji usług w 2014 r.

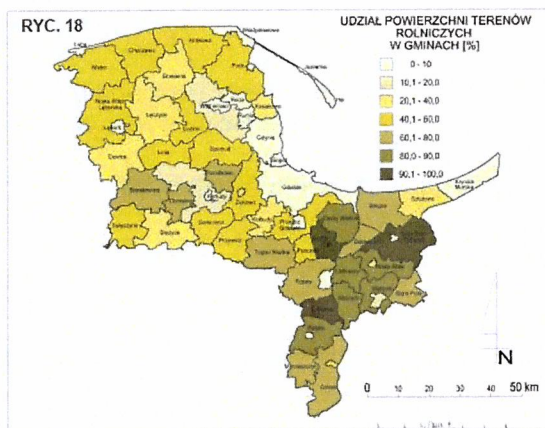
Rysunek 47. Czas dojazdu do starostw powiatowych w 2014 r.

Źródło: Diagnoza sektorowa: Włączenie i rozwój kapitału społecznego, Opracowanie strategii rozwoju gdańskiego obszaru metropolitalnego do 2030 r.

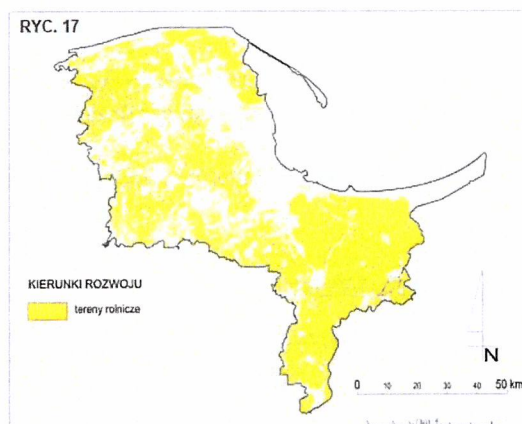
http://www.metropoliagdansk.pl/upload/files/Strategia2030_Diagnoza%20sektorowa%20OM_W%C5%82%C4%85czenie%20i%20Rozw%C3%B3j%20Kapita%C5%82u%20Spo%C5%82ecznego_wersja_1_0.pdf

4.2.2. Przestrzenne uwarunkowania rozwoju gospodarczego

Gminy powiatu gdańskiego charakteryzowały się różną wartością udziałów gruntów rolniczych w powierzchni ogółem. Dane pozyskane ze studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin wskazywały, że wschodnia część powiatu charakteryzuje się dużym udziałem terenów rolniczych w powierzchni ogółem (rysunek 48). Są to tereny rozległej równiny deltowej Wisły zwane Żuławami. Ponad 90% powierzchni gminy Suchy Dąb, ponad 80% powierzchni gminy Cedry Wielkie i ponad 60% gminy Trąbki Wielkie stanowią tereny rolnicze – ten obszar należy do najbardziej zdominowanych przez funkcje rolnicze w całym obszarze metropolitalnym.

Rysunek 48. Udział powierzchni terenów rolniczych w gminach w % na podstawie SUIKZP gmin OMG-G-S

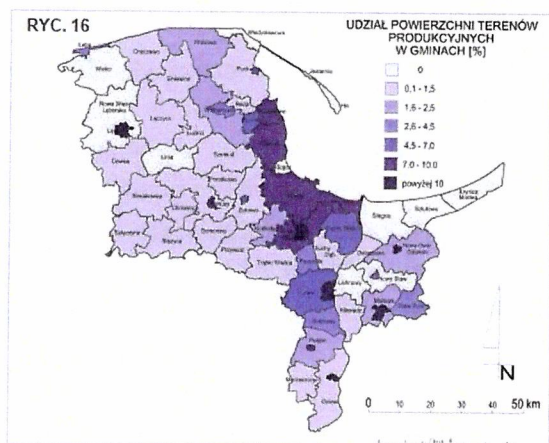

Rysunek 49. Tereny rolnicze wskazane w kierunkach rozwoju SUIKZP gmin OMG-G-S

Źródło: Synteza SUIKZP 58 gmin obszaru metropolitalnego, Biuro Rozwoju Gdańska, 2013 r.

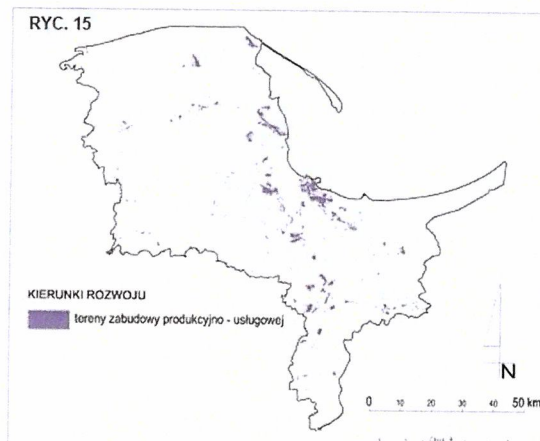
Najmniejszym udziałem terenów rolniczych charakteryzowały się miasto Pruszcz Gdański i gmina Kolbudy. Analiza kierunków rozwoju wskazana w SKiUZP gmin powiatu również potwierdza przeznaczenie dużego odsetka gruntów na tereny rolnicze, szczególnie we wschodniej części powiatu (rysunek 49).

SUIKZP pokazuje także dane dotyczące powierzchni zajmowanej przez tereny produkcyjne. W mieście i gminie Pruszcz Gdański odsetek terenów produkcyjnych w powierzchni ogółem wyniósł odpowiednio powyżej 10% i powyżej 7% (rysunek 50). Odsetek gruntów przeznaczonych pod produkcję w Pruszczu Gdańskim był największy spośród wszystkich gmin otaczających Trójmiasto, a także większy niż w samym Trójmieście. Gminy Przywidz, Trąbki Wielkie, Suchy Dąb charakteryzowały się wskaźnikami odsetka terenów produkcyjnych nie większymi niż 1,5%. Ok. 2,5% terenów produkcyjnych miały gminy Kolbudy i Pszczółki. Wśród kierunków rozwoju zapisanych w SUIKZP największe tereny zabudowy produkcyjno-usługowej zlokalizowane zostały w gminach: Pszczółki, Cedry Wielkie, gminie wiejskiej Pruszcz Gdański oraz w gminie Kolbudy (rysunek 51).

Rysunek 50. Udział powierzchni terenów produkcyjnych w gminach w % na podstawie SUIKZP gmin OMG-G-S

Źródło: Synteza SUIKZP 58 gmin obszaru metropolitalnego, Biuro Rozwoju Gdańska, 2013 r.

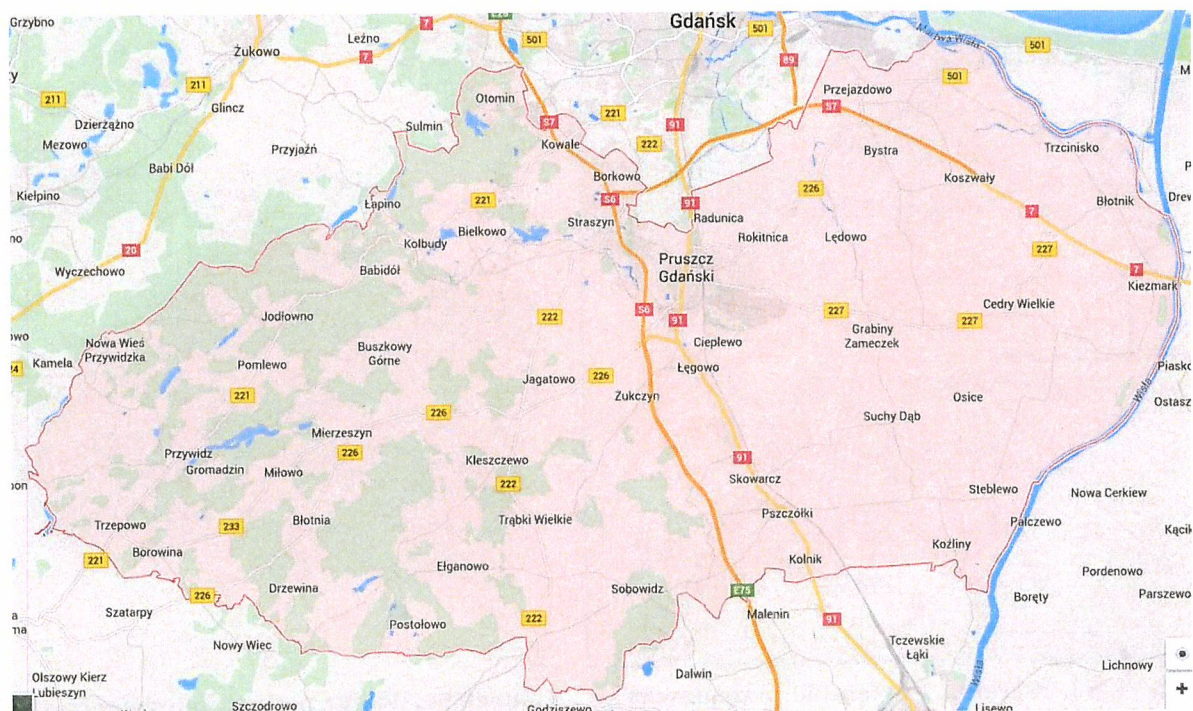

Rysunek 51. Tereny zabudowy produkcyjno-usługowej wskazane w kierunkach rozwoju SUIKZP gmin OMG-G-S

4.3. Infrastruktura

Obszar powiatu gdańskiego (podobnie jak sąsiedniego powiatu kartuskiego) charakteryzuje się nasilonym procesem suburbanizacji, wynikającej ze zmniejszania się liczby mieszkańców Trójmiasta oraz turystycznego charakteru północnej części OMG-G-S. Układ rzeźby terenu oraz względy ochrony środowiska spowodowały, że to właśnie tereny na zachód od obwodnicy Trójmiasta są najbardziej atrakcyjnymi obszarami do migracji z rdzenia metropolii.

Szkielet systemu drogowego powiatu gdańskiego stanowią drogi w układzie południkowym przebiegające przez centrum powiatu, a dokładniej przez gminy Pszczółki oraz gminę wiejską i miejską Pruszcz Gdański (rysunek 52). Są to: autostrada A1 łącząca Trójmiasto z Warszawą, która w okolicach miejscowości Wojanowo w gminie Pszczółki przekształca się w drogę ekspresową S6. Droga S6 w okolicach granicy gminy Kolbudy i gminy wiejskiej Pruszcz Gdański, na węzle komunikacyjnym Gdańsk Południe, łączy się z drogą ekspresową S7, która stanowi obwodnicę Trójmiasta. Droga S7 przebiega przez północną część gminy Cedry Wielkie. Wzdłuż autostrady A1 i drogi ekspresowej S6 przebiega droga wojewódzka nr 91, łącząca Gdańsk z Łodzią. Układ sieci komunikacji drogowej uzupełniają drogi wojewódzkie (nr 221, 222, 226, 227 i 233) oraz powiatowe i gminne (dróg gminnych o utwardzonej nawierzchni jest w powiecie 334,5 km). Gęstość dróg gminnych i powiatowych o utwardzonej powierzchni (km/100km²) zwiększyła się od 65,2 w 2005 r. do 76,3 w 2014 r., ale wraz ze wzrostem liczby ludności zmniejszyła się z 61 w 2005 r. do 56,4 w 2014 r. jeśli brać pod uwagę kilometr drogi przypadający na 10 tys. mieszkańców.

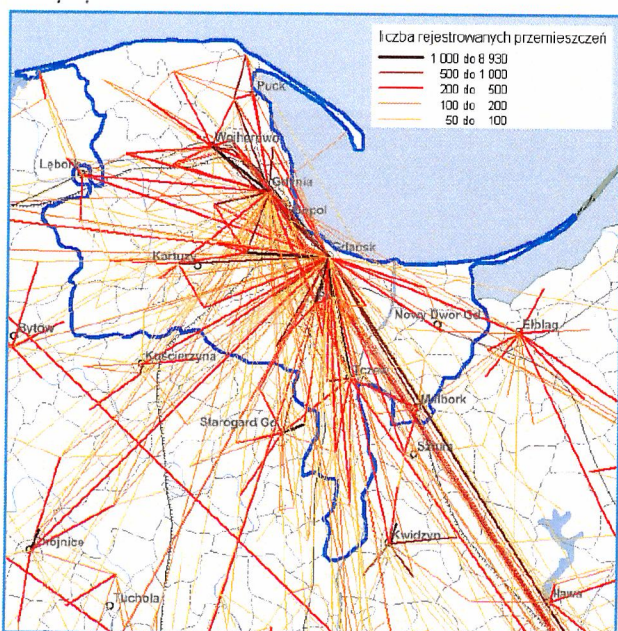

Rysunek 52. Układ komunikacyjny powiatu gdańskiego

Źródło: googlemaps.pl

Układ komunikacyjny uzupełnia linia kolejowa o przebiegu południkowym biegnąca wzdłuż trasy drogi krajowej nr 91 (na zachód od niej) łącząca porty z częścią centralną kraju. Dodatkowo funkcjonuje także PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście. Badania prowadzone na potrzeby stworzenia Strategii Rozwoju OMG-G-S wykazały, że większość przemieszczeń jakie mają miejsce w obrębie obszaru metropolitalnego odbywają się na osi północ-południe (rysunek 53). Do najbardziej popularnych kierunków podróży przechodzących przez powiat gdański należały trasy Gdańsk-Pruszcz Gdański i Gdańsk-Pszczółki (i dalej do Tczewa). Tendencję kształtowania się ruchu drogowego w kierunku północ-południe na terenie powiatu gdańskiego potwierdziły badania w ramach tworzenia Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa pomorskiego (rysunek 54).

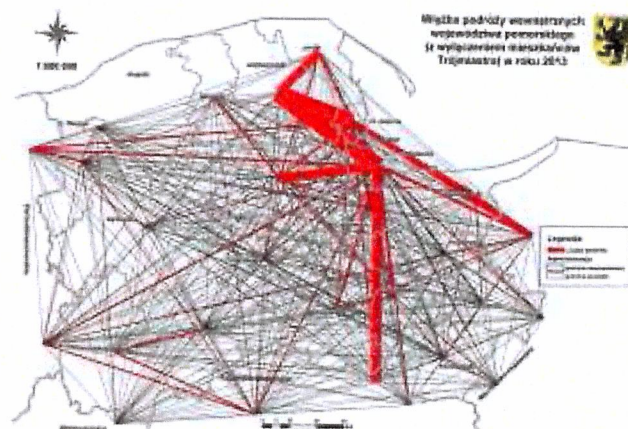

Rysunek 53. Kierunki i natężenie przemieszczeń w rejonie OMG-G-S z i do pracy w 2011 r.

Źródło: Diagnoza sektorowa: Włączenie i rozwój kapitału społecznego, Opracowanie strategii rozwoju gdańskiego obszaru metropolitalnego do 2030 r.

http://www.metropoliagdansk.pl/upload/files/Stategia2030_Diagnoza%20sektorowa%20OM_W%20C5%82%C4%85czenie%20i%20Rozw%20B3j%20Kapita%20u%20Spo%20C5%82ecznego_wersja_1_0.pdf

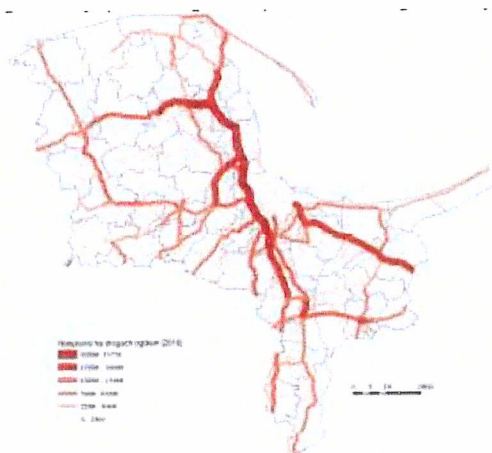

Rysunek 54. Więźba podróży mieszkańców województwa pomorskiego z wyłączeniem mieszkańców Trójmiasta w 2013 r.

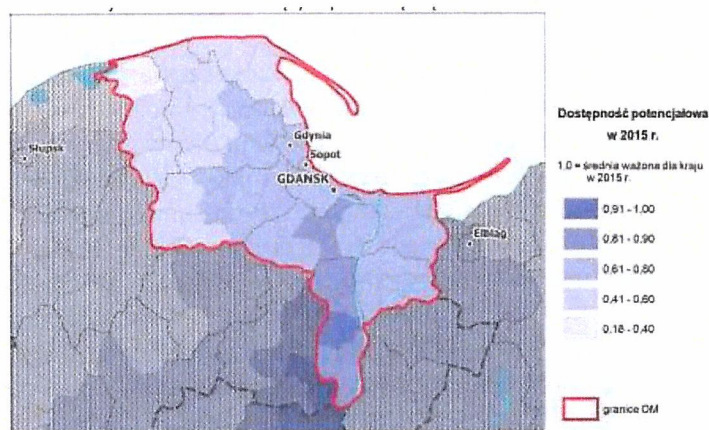
Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa pomorskiego

Badanie natężenia ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich w 2010 r. wskazało, iż do najczęściej w powiecie gdańskim wykorzystywane były autostrada A1 przechodząca w drogę ekspresową S6 oraz droga ekspresowa S7 (rysunek 55). Ponadto, wśród dróg wojewódzkich, najbardziej użytkowane były drogi o numerach 221 i 222 kierujące ruch z północy na tereny położone na południowo-zachodnim krańcu powiatu.

Ze względu na kształt sieci komunikacyjnej największą dostępnością potencjałową w powiecie gdańskim charakteryzowały się te gminy, przez teren których prowadziły główne ciągi komunikacyjne (rysunek 56). Stąd też gminy miejska i wiejska Pruszcz Gdański oraz gmina Pszczółki stanowią oprócz rdzenia komunikacyjnego powiatu, także obszar najbardziej dynamicznie postępujących procesów suburbanizacji i rozwoju gospodarczego. Jako słabą należy natomiast określić dostępność komunikacyjną gmin na wschodzie oraz w szczególności na zachodzie powiatu, które to pozbawione są dobrych połączeń ze sobą nawzajem i z siedzibą starostwa (rysunek 47 i 56).

Rysunek 55. Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich w OMG-G-S w 2010 r.

Rysunek 56. Dostępność potencjałowa w rejonie OMG-G-S w roku 2015

Źródło: Diagnoza sektorowa: Infrastruktura transportowa OM na tle uwarunkowań przestrzennych, Opracowanie strategii rozwoju gdańskiego obszaru metropolitalnego do 2030 r.

http://www.metropoliagdansk.pl/upload/files/Strategia2030_Diagnoza%20sektorowa%20OM_Infrastruktura%20Transportowa_wersja_1_0.pdf

W powiecie gdańskim 97,2% mieszkańców korzystało w 2014 r. z sieci wodociągowej – to o 8,5 p.p. więcej niż w 2002 r. (tabela 9). Najbardziej widoczna poprawa odsetka liczby ludności korzystającej z sieci nastąpił w gminach Cedry Wielkie (wzrost o 23,4 p.p.) oraz w gminie Przywidz (wzrost o 21,4 p.p.). Najmniejszy udział ludności korzystającej z wodociągów w 2014 r. pozostawał w gminie Pszczółki i Przywidz, czyli terenach w najwyższym stopniu (w powiecie) przeznaczonych potencjalnie pod budownictwo jednorodzinne i rozproszone. Znaczna poprawa nastąpiła także jeżeli chodzi o odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej - w 2014 r. wyniósł on 79,1%, czyli odnotowano wzrost o 42,5 p.p. Mimo tego, wartość dla powiatu była niższa niż analogiczna wartość w województwie. Największe inwestycje w system kanalizacji poczyniono w gminach Suchy Dąb i Trąbki Wielkie, a także w Cedrach Wielkich i Pszczółkach. Sieć gazowa w powiecie była mniej popularna niż w województwie i w kraju. Korzystało z niej w 2014r. tylko 43,4% mieszkańców - najwięcej w mieście Pruszcz Gdański oraz Gminie Kolbudy, gminie wiejskiej Pruszcz Gdański oraz w gminie Pszczółki.

Tabela 9. Korzystający z instalacji sieciowych w % ogółu ludności w 2002 i 2004 r.

	Korzystający w % ogółu ludności					
	wodociąg		kanalizacja		gaz	
	2002	2014	2002	2014	2002	2014
POLSKA	84,8	91,6	56,7	68,7	52,2	52,2
POMORSKIE	91,2	96,1	71,3	82,0	53,2	49,3
Powiat gdański	89,6	97,2	55,5	79,1	37,8	43,4
Pruszcz Gdański	99,1	99,9	97,8	99,4	89,0	80,2
Cedry Wielkie	79,6	98,2	24,1	51,2	0,0	1,6
Kolbudy	87,4	98,5	66,9	85,7	31,9	49,0
Pruszcz Gdański gmina wiejska	92,6	99,4	52,2	87,6	33,9	44,1
Przywidz	77,9	94,6	26,1	48,5	0,0	0,3
Pszczółki	92,4	93,5	34,2	71,3	19,6	39,5
Suchy Dąb	83,6	98,6	13,9	48,9	0,0	0,4
Trąbki Wielkie	77,1	86,3	13,8	46,8	0,0	3,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Infrastruktura techniczna i zagospodarowanie gmin powiatu gdańskiego ma wpływ na użytkowanie środowiska, a w szczególności na natężenie presji antropogenicznej na środowisko. W powiecie⁴ zaobserwowano zróżnicowanie wewnętrzne pod względem emisji zanieczyszczeń do powietrza (rysunek 57 i 58). Największa emisja dotyczy NO₂ oraz SO₂. Pozostałe odnotowywane rodzaje zanieczyszczeń nie stanowią dużego udziału w ogólnej emisji. W każdej z gmin największą emisję generuje emitator liniowy w postaci sektora transportowego, który to emituje przede wszystkim NO₂. Największa emisja dotyczy gminy wiejskiej Pruszcz Gdański (prawie trzykrotnie większa emisja niż w kolejnej gminie) i gminy Pszczółki. Drugą grupą, która generuje dużą emisję zanieczyszczeń do powietrza są skupiska emitatorów punktowych w postaci budynków mieszkalnych i indywidualnych i zbiorowych systemów grzewczych. W tym sektorze dominuje zanieczyszczenie SO₂ i PM2,5. Największe zanieczyszczenie tego typu obserwowane było w mieście i gminie wiejskiej Pruszcz Gdański i w gminie Trąbki Wielkie. Do gmin najmniej narażonych na emisję zanieczyszczeń należy gmina Suchy Dąb i Przywidz.

Pruszcz Gdański

sektor	emisja zanieczyszczeń do powietrza w poszczególnych sektorach ujętych w PGN				
	PM10	PM2,5	B(a)P	SO ₂	NO ₂
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
budynki użyteczności publicznej	0,046	0,046	0,000	0,570	1,309
budynki mieszkalne	68,772	67,757	0,039	152,423	35,421
handel i usługi	9,412	9,223	0,003	12,353	8,379
transport	41,878	39,451	0,000	13,503	192,289
przemysł	0,072	0,072	0,000	0,095	2,943
energetyka	14,753	14,536	0,008	32,623	9,213
rolnictwo	0,589	0,093			0,761
RAZEM	135,522	131,178	0,050	211,567	250,315

Cedry Wielkie

sektor	emisja zanieczyszczeń do powietrza w poszczególnych sektorach ujętych w PGN				
	PM10	PM2,5	B(a)P	SO ₂	NO ₂
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
budynki użyteczności publicznej	1,204	1,186	0,001	2,747	0,359
budynki mieszkalne	63,347	62,251	0,031	111,206	15,123
handel i usługi	1,051	1,036	0,001	2,412	0,343
transport	58,495	55,275	0,000	21,081	298,213
przemysł	0,062	0,062	0,000	0,000	0,000
energetyka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
rolnictwo	23,097	4,018			74,456
RAZEM	147,256	123,828	0,033	137,446	388,534

Pruszcz Gdański gmina wiejska

sektor	emisja zanieczyszczeń do powietrza w poszczególnych sektorach ujętych w PGN				
	PM10	PM2,5	B(a)P	SO ₂	NO ₂
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
budynki użyteczności publicznej	0,014	0,014	0,000	0,064	0,573
budynki mieszkalne	144,538	141,961	0,067	237,981	43,473
handel i usługi	4,747	4,648	0,002	5,083	1,639
transport	221,764	209,727	0,000	80,073	1 121,066
przemysł	0,005	0,006	0,000	0,001	0,248
energetyka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
rolnictwo	17,813	2,997			62,051
RAZEM	388,882	359,353	0,069	323,202	1 229,050

Przywidz

sektor	emisja zanieczyszczeń do powietrza w poszczególnych sektorach ujętych w PGN				
	PM10	PM2,5	B(a)P	SO ₂	NO ₂
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
budynki użyteczności publicznej	1,015	1,000	0,001	2,200	0,272
budynki mieszkalne	53,287	52,362	0,026	92,966	12,688
handel i usługi	0,883	0,870	0,001	2,026	0,288
transport	36,822	34,764	0,000	14,258	201,918
przemysł	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
energetyka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
rolnictwo	13,638	2,371			12,061
RAZEM	105,645	91,367	0,028	111,450	227,227

Pszczółki

sektor	emisja zanieczyszczeń do powietrza w poszczególnych sektorach ujętych w PGN				
	PM10	PM2,5	B(a)P	SO ₂	NO ₂
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
budynki użyteczności publicznej	2,249	2,215	0,001	4,991	0,727
budynki mieszkalne	65,782	64,528	0,027	92,922	16,445
handel i usługi	1,001	0,982	0,000	1,545	0,323
transport	65,854	62,447	0,000	24,722	343,278
przemysł	0,070	0,070	0,000	0,010	0,072
energetyka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
rolnictwo	9,748	1,636			34,311
RAZEM	144,704	131,878	0,028	124,190	395,156

Suchy Dąb

sektor	emisja zanieczyszczeń do powietrza w poszczególnych sektorach ujętych w PGN				
	PM10	PM2,5	B(a)P	SO ₂	NO ₂
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
budynki użyteczności publicznej	0,477	0,470	0,000	1,121	0,175
budynki mieszkalne	43,323	42,480	0,018	57,966	8,892
handel i usługi	3,854	3,784	0,002	6,189	1,509
transport	12,024	11,250	0,000	3,297	50,144
przemysł	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
energetyka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
rolnictwo	12,851	2,255			41,152
RAZEM	72,529	60,239	0,020	68,573	101,872

Trąbki Wielkie

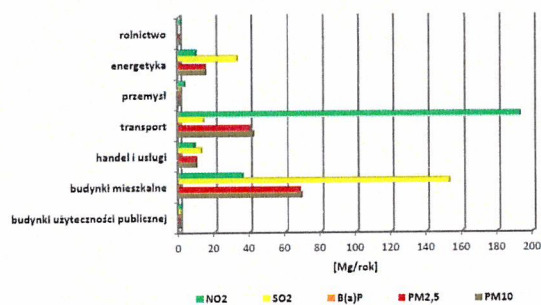
sektor	emisja zanieczyszczeń do powietrza w poszczególnych sektorach ujętych w PGN				
	PM10	PM2,5	B(a)P	SO ₂	NO ₂
	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]	[Mg/rok]
budynki użyteczności publicznej	2,527	2,490	0,001	5,642	0,818
budynki mieszkalne	109,683	107,536	0,044	144,394	22,667
handel i usługi	9,981	9,802	0,005	16,030	3,910
transport	39,530	37,151	0,000	14,096	209,300
przemysł	0,000	0,000	0,000	0,000	0,012
energetyka	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
rolnictwo	16,676	2,714			30,047
RAZEM	178,397	159,693	0,050	180,162	266,754

Rysunek 57. Wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza ujętych w Bazie Danych PGN OMG-G-S dla gmin powiatu gdańskiego

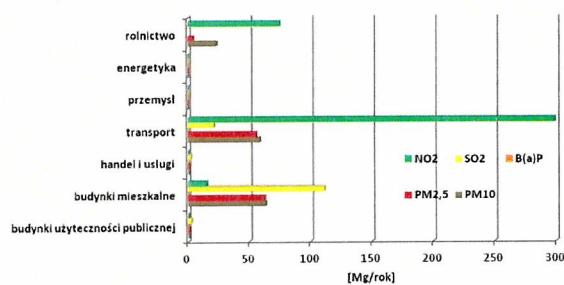
Źródło: opracowanie własne na podstawie Planów Gospodarki Niskoemisyjnej gmin.

⁴ Dane z Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Kolbudy nie zostały przedstawione w tym zestawieniu ze względu na brak zbieżności prezentowanych danych dotyczących emisji zanieczyszczeń do powietrza.

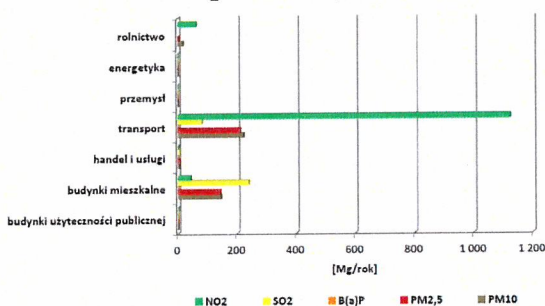
Pruszcz Gdański

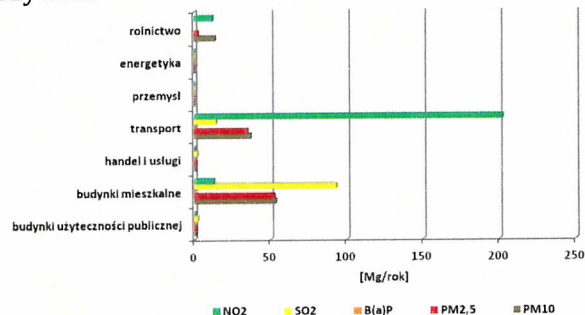
Cedry Wielkie

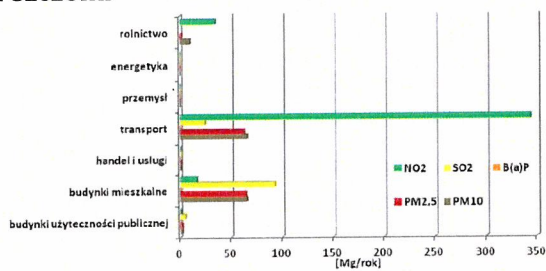
Pruszcz Gdański gmina wiejska

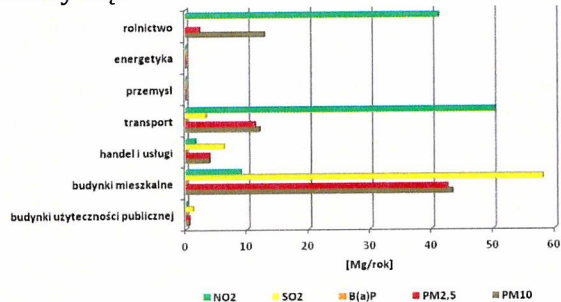
Przywidz

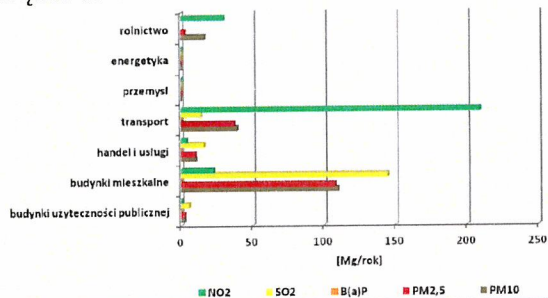
Pszczółki

Suchy Dąb

Trąbki Wielkie

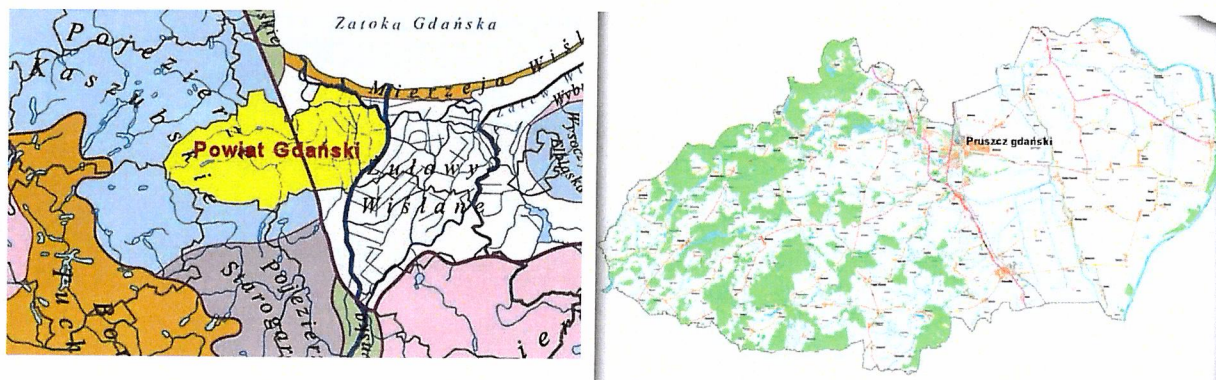
Rysunek 58. Emisja zanieczyszczeń powietrza z poszczególnych sektorów w gminach powiatu gdańskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planów Gospodarki Niskoemisyjnej gmin.

4.4. Turystyka

Powiat gdański składa się z dwóch rodzajów regionów fizycznogeograficznych, które rozgraniczone są korytarzem transportowym przebiegającym z północy na południe powiatu (rysunek 59). Na zachód od szlaków transportowych powiat leży w granicach Pojezierza Kaszubskiego a na wschód w obrębie Żuław Wiślanych. Do najważniejszych cech krajobrazu

zachodniej części powiatu należą urozmaicona rzeźba terenu, występowanie złożonych form dolinnych, a także duże zróżnicowanie typologiczne i przestrzenne zbiorowisk roślinnych oraz duża liczba jezior i ich znaczący wpływ na kształtowanie się obiegu wody w zlewniach. Część zachodnia powiatu wyróżnia się istnieniem polderów, dominacją rolniczego użytkowania gruntów i intensywną produkcją rolną (rysunek 59), a także tym, że jest to teren prawie całkowicie pozbawiony lasów, co wpływa na mikroklimat (wiatry, napływ chłodnych mas powietrza).

Rysunek 59. Regiony fizycznogeograficzne powiatu gdańskiego

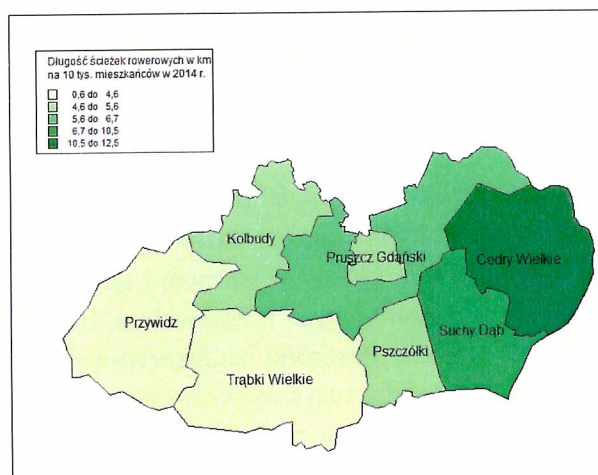
Źródło: Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, Główny Geodeta Kraju, Warszawa; J. Kondracki, A. Richling Regiony Fizycznogeograficzne; mapa interaktywna <http://www.ziemiagdanska.pl/mapa.html>

Atrakcyjne środowisko przyrodnicze sprzyja rozwojowi turystyki. Na obszarze powiatu zlokalizowane są 4 rezerwaty: Wyspa na Jeziorze Przywidz, Jar rzeki Reknicy, Bursztynowa Góra i Dolina rzeki Kłodawy, które zajmują łącznie 86,1ha; 5 obszarów chronionego krajobrazu: Żuław Gdańskich, Doliny Wiecisy, Doliny Raduni, Otomiński Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Przywidzki Obszar Chronionego Krajobrazu. Formy ochrony przyrody uzupełnia 75 pomników przyrody i dwa użytki ekologiczne na terenie gminy Kolbudy. Łącznie różnymi formami ochrony przyrody objęte jest 32,6% powierzchni powiatu. Na obszarze powiatu zlokalizowane są także trzy obszary NATURA 2000: na podstawie dyrektywy ptasiej – Dolina Dolnej Wisły i na podstawie dyrektywy siedliskowej Dolina Kłodawy i Dolina Reknicy.

Na terenie powiatu gdańskiego wyznaczone zostały szlaki turystyczne (rowerowe i pieszo-rowerowe), dzięki którym turyści mogą poznać bogatą historię tych terenów oraz podziwiać liczne walory przyrodniczo-krajobrazowe. Są to następujące szlaki: Trzech Jezior (18,5 km), Wzgórza Przywidzkie (12 km), Dolina Reknicy (13 km), Wzgórz Szymbarskich (na terenie powiatu 19 km ze 120,3 km całej długości szlaku), leśne ścieżki rowerowe od obwodnicy aż po szczyty Wieżycy (szlak zaprojektowany na 260km), Elektrowni Wodnych, Śladami Mennonitów, Domów Podcieniowych (20km), Motławski (na terenie powiatu 24,7km z 37km całej długości szlaku). Nad kreowaniem i upowszechnianiem wizerunku gmin powiatu gdańskiego jako obszaru atrakcyjnego turystycznie w kraju i zagranicą czuwa Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Gdańskiego. Na terenie powiatu prowadzone są działania promujące region i jego zabytki, oraz poprawiające jakość publicznej infrastruktury turystycznej.

Długość ścieżek rowerowych w 2014 r. w powiecie wynosiła 54 km i była o ponad połowę większa niż w 2011 r. Najwięcej ścieżek rowerowych przybyło w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański (prawie 14 km) i to właśnie w tej gminie, jak i w mieście Pruszcz Gdański jest najwięcej ścieżek rowerowych – ok. 14,6 km. Najmniejsze odcinki ścieżek rowerowych są w gminach

Trąbki Wielki i Przywidz. Określając wskaźnik zagęszczenia sieci ścieżek rowerowych mierzony długością ścieżek przypadającą na 10 tys. mieszkańców można zaobserwować najbardziej korzystny wskaźnik w gminie Cedry Wielkie (12,5 km) przy wskaźniku dla powiatu 5 km (rysunek 60). W większości gmin powiatu ten wskaźnik wynosi ok. 5-6km.

Rysunek 60. Długość ścieżek rowerowych w km na 10 tys. mieszkańców w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W powiecie gdańskim dla turystów udostępnionych zostało w 2014 r. 15 obiektów hotelowych. 5 hoteli było w gminie wiejskiej Pruszcz Gdański, 4 w gminie Kolbudy, 3 w Pruszczu Gdańskim i po jednym w gminach Przywidz, Pszczółki i Trąbki Wielkie. Wykorzystanie miejsc hotelowych w 2014 r. w ciągu roku kształtowało się w powiecie na poziomie 24,5%, co jest wartością o 1,4p.p. gorszą niż w 2010 r. Dla porównania w Gdańsku analogiczny wskaźnik w 2014 r. wyniósł 44,9%, w Gdyni 34,9%, a w Sopocie 55,5%. Spośród 15 obiektów hotelowych na terenie powiatu 9 dysponowało pokojami i łazienkami przystosowanymi do potrzeb osób niepełnosprawnych (po 2 obiekty w Pruszczu Gdańskim, Kolbudach i gminie wiejskiej Pruszcz Gdański, w pozostałych gminach po 1). 87% hoteli (13 z 15) dysponowało salą konferencyjną. Inne możliwe udogodnienia, które pojawiły się w ramach oferty obiektów hotelowych przedstawia tabela nr 10.

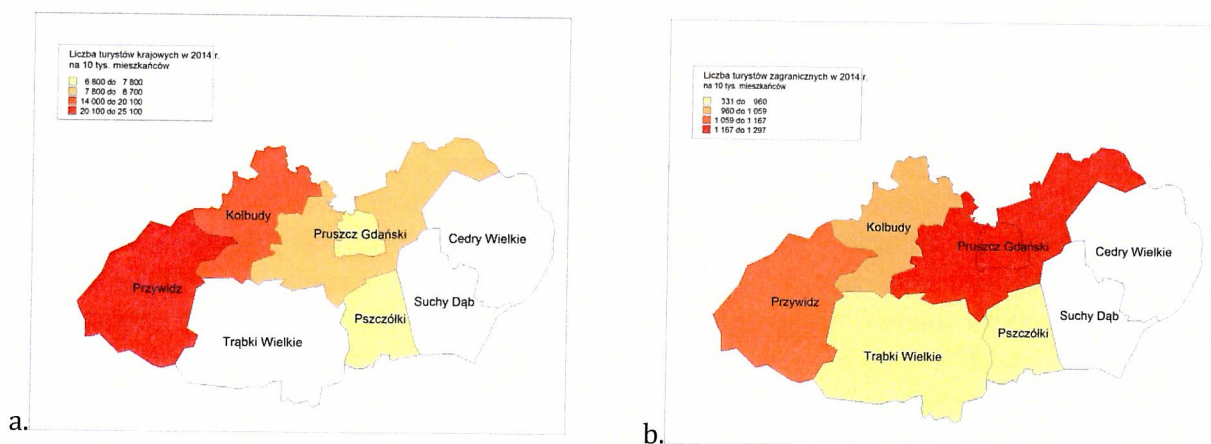
Tabela 10. Obiekty hotelowe z udogodnieniami wg. rodzajów w 2014 r.

	Pruszcz Gdański	Kolbudy	Pruszcz Gdański - gmina wiejska	Przywidz	Pszczółki	Trąbki Wielkie
boisko do siatkówki lub koszykówki	0	1	3	5	0	1
boisko do piłki nożnej	0	1	1	1	0	1
kort tenisowy	0	1	1	2	0	1
basen kryty	0	1	0	1	0	1
basen otwarty	0	0	0	1	0	0
siłownia	0	0	1	2	1	0
sauna	0	1	1	3	1	1
solarium	0	0	0	1	1	0
zabiegi SPA	0	1	0	0	0	1
zajęcia prowadzone przez instruktora	0	1	1	2	0	1
stół do bilardu z wyposażeniem	1	2	3	2	1	1
stół do tenisa stołowego z wyposażeniem	0	1	1	3	1	2

kręgle	0	1	1	2	1	0
mini golf	0	0	0	1	0	0
wypożyczalnia sprzętu pływającego	0	2	0	3	0	1
wypożyczalnia sprzętu turystycznego (np. rowery, nordic walking, narty, łyżwy, rolki)	0	1	0	3	0	0
pokój zabaw dla dzieci	1	2	3	1	1	0
hipodrom/stadnina koni w obiekcie	0	1	0	0	0	0
ścieżka zdrowia	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2014 r. w powiecie gdańskim udzielono ponad 87,8 tys. noclegów turystom krajowym i ponad 10 tys. noclegów turystom zagranicznym. Liczba udzielonych noclegów Polakom i gościom z zagranicy rosła od 2004 r. szczególnie mocno w mieście i gminie wiejskiej Pruszcz Gdański i gminie Kolbudy, czyli na terenach sąsiadujących z Gdańskiem. Na tych terenach też nocowała największa liczba turystów. W gminie Pszczółki zaobserwowano spadek liczby noclegów turystów krajowych i zagranicznych. Liczba turystów krajowych i zagranicznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców przedstawiona jest na rysunku 61. W przypadku turystów krajowych, największym wskaźnikiem charakteryzowała się gmina Przywidz, a w przypadku turystów zagranicznych położone niedaleko Gdańska gmina miejska i wiejska Pruszcz Gdański.

Rysunek 61. Liczba turystów krajowych (a) i zagranicznych (b) na 10 tys. mieszkańców w 2014 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie powiatu rozwija się także agroturystyka⁵. Kilkanaście gospodarstw prowadzi działalność turystyczną. Większość z nich opiera swoją działalność na wynajmowaniu pokoi oraz prowadzeniu działalności gastronomicznej. Są jednak takie, które oferują dodatkowe atrakcje – głównie przejażdżki konne, wędkowanie, organizowanie ognisk oraz różnorodnych atrakcji dodatkowych, jak nauka pieczenia chleba, czy grzybobranie. Większość właścicieli gospodarstw agroturystycznych podkreśla bliskość i dobre połączenia komunikacyjne z Trójmiejskim obszarem metropolitalnym, jako pozytywny aspekt rozwoju agroturystyki na terenie powiatu gdańskiego.

⁵ Akapit opracowano na podstawie informacji w Zaktualizowanym Programie Ochrony Środowiska powiatu Gdańskiego 2012-2015, sierpień 2012

4.5. Podsumowanie - zróżnicowanie wewnętrzne gmin

Powiat gdański wypada dość korzystnie w porównaniu z sąsiednimi powiatami (z wyłączeniem powiatu m. Gdańsk). Stan ten zapewne wynika z bliskiego sąsiedztwa miasta Gdańsk. Jest przy tym dość podobny do powiatu kartuskiego ze względu na uwarunkowania wynikające z położenia. Jako, że powiat gdański należy do Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot i jest traktowany jako obszar metropolitalny będący uzupełnieniem rdzenia (Trójmiasta) metropolii, można zaobserwować na jego terenie zjawiska typowe dla obszarów metropolitalnych w Polsce. Przede wszystkim w powiecie wyraźnie widać skutki procesu suburbanizacji oraz zwiększoną intensywność rozwoju gospodarczego. Na kształtowanie się zjawisk rozwojowych w przestrzeni wpływa szkielet sieci komunikacyjnej.

Mimo ogólnych tendencji związanych z funkcjonowaniem w ramach obszaru metropolitalnego można zauważyć znaczne zróżnicowanie procesów rozwoju wewnątrz powiatu. Pierwszy półpierścień gmin sąsiadujących z Gdańskiem, nazwany obszarem funkcjonalnym metropolii (gminy miejska i wiejska Pruszcz Gdański i gmina Kolbudy) pod względem wielu wskaźników wypada zdecydowanie lepiej niż gminy z drugiego półpierścienia (gmina Przywidz, Trąbki Wielkie, Suchy Dąb i Cedry Wielkie), określone jako otoczenie metropolii. Wyjątkiem w tej tendencji jest przykład gminy Pszczółki, której sukces spowodowany jest w dużej mierze lokalizacją wzdłuż korytarza transportowego, który jest jedną z najważniejszych osi transportowych w województwie i łączy północne porty morskie z Warszawą. Można powiedzieć, że czynnik bezpośredniego sąsiedztwa z rdzeniem obszaru metropolitalnego rzutuje na kształtowanie się procesu „małej metropolizacji” wewnątrz powiatu, powodując przenoszenie większości zjawisk (choć nie wszystkich – nie dotyczy to np. procesu suburbanizacji) na obszar całego powiatu, gdzie gminy miejska i wiejska Pruszcz Gdański oraz gmina Kolbudy pełnią funkcję rdzenia rozwojowego powiatu.

5. Analiza SWOT

Analiza SWOT została przygotowana na podstawie diagnozy oraz przedyskutowania jej wyników w trakcie warsztatów strategicznych z przedstawicielami gmin i powiatu. W trakcie dyskusji zidentyfikowano mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla powiatu gdańskiego, które zostały następnie poddane wartościowaniu w celu wyłonienia kluczowych problemów rozwojowych. Wartościowanie przeprowadzono w ramach procedur hierarchizacji i wagowania, gdzie każdy z czynników oceniono pod kątem jego kierunku i siły wpływu na rozwój powiatu (ocena w skali -5 do +5).

Drugą częścią oceny była istotność danego czynnika dla rozwoju powiatu poprzez nadanie wag w skali (0,01 do 1). Iloczyn obu wyników pozwala na ocenę znaczenia danego czynnika. Czynniki, które otrzymały najwyższą liczbę punktów, zostały następnie ponownie przedyskutowane, w wyniku czego zidentyfikowano problemy kluczowe, dla których przygotowano drzewa problemów wskazujące na przyczyny i skutki występujących zjawisk. Drzewa problemów zostały następnie przełożone na drzewo celów w opracowywanym programie rozwoju.

Tabela 11. Analiza SWOT dla powiatu gdańskiego

Lp.	Silne strony	Kierunek i siła wpływu	Istotność	SUMA	Stabe strony	Kierunek i siła wpływu	Istotność	SUMA
1.	Korzystne położenie powiatu, położenie części gmin w otoczeniu metropolii gdańskiej	5	0,13	0,65	Słaba dostępność komunikacyjna gmin na wschodzie i zachodzie powiatu	-3	0,07	-0,21
2.	Połączenia komunikacyjne (wojewódzkie i krajowe)	5	0,13	0,65	Słabe połączenia międzygminne w zakresie infrastruktury drogowej i rowerowej – część gmin zlokalizowanych poza korytarzami transportowymi	-3	0,08	-0,24
3.	Dobre połączenia kolejowe z Trójmiastem (Koleje Regionalne i komunikacja SKM)	3	0,10	0,30	Słabo rozwinięta komunikacja publiczna w niektórych gminach	-3	0,08	-0,24
4.	Prace nad planem komunikacyjnym dla powiatu	1	0,08	0,08	Niszczenie dróg w powiecie przez część przedsiębiorstw (np. zwirownie)	-4	0,05	-0,20
5.	Dobry poziom rozwoju gospodarczego gmin przy ciągach komunikacyjnych	3	0,08	0,24	Zróżnicowanie tempa rozwoju gmin – część gmin rolniczych ma słabe wskaźniki rozwojowe	-3	0,04	-0,12
6.	Wzrastająca liczba mieszkańców powiatu i dobra struktura demograficzna (duży udział osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym)	4	0,07	0,28	Brak wspólnej polityki i współpracy w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym zabezpieczenie przeciwpowodziowe i gospodarka wodami opadowymi, gazyfikacja	-3	0,07	-0,21
7.	Prace nad programem oświatowym w powiecie	1	0,05	0,05	Zróżnicowanie wyników egzaminów gimnazjalnych w gminach	-4	0,04	-0,16

8.	Walory turystyczne i przyrodniczo-krajobrazowe powiatu (szczególnie Kolbudy, Przywidz, gmina wiejska Pruszcz Gdański)	3	0,04	0,12	Slabe wyniki egzaminów maturalnych w powiecie w stosunku do Gdańska (szczególnie w technikach)	-4	0,04	-0,16
9.	Rozwój unikalnej na poziomie województwa oferty (Autodrom w Pszczółkach, Faktoria - osada historyczna szlaku bursztynowego, szlak menonitów, przystań kajakowa itp.)	4	0,06	0,24	Spadająca liczba uczniów w technikach i szkołach zawodowych i słabe ukierunkowanie zawodowe uczniów	-5	0,05	-0,25
10.	Duża liczba terenów rekreacyjnych w powiecie i poprawa ich zagospodarowania, w tym oferta dla różnych grup społecznych	4	0,12	0,48	Brak wykwalifikowanej siły roboczej zgłaszany przez przedsiębiorstwa z powiatu	-3	0,04	-0,12
11.	Dziedzictwo kulturalne i historyczne powiatu oraz rozwój ośrodków kultury i oferty kulturalnej w niektórych gminach	3	0,04	0,12	Brak wspólnej polityki senioralnej	-3	0,04	-0,12
12.	Zróżnicowanie powiatu - tereny zurbanizowane oraz rolnicze kreujące wysoką jakość życia dla mieszkańców	4	0,10	0,40	Zbyt mało innowacji oświatowych w gminach	-5	0,06	-0,30
13.					Zbyt szybki rozwój i tempo urbanizacji powiatu (zbyt wiele terenów pod zabudowę mieszkaniową i wymogi nowych mieszkańców w zakresie infrastruktury w gminach wiejskich)	-3	0,06	-0,18

14.					Brak wspólnej polityki przestrzennej na poziomie powiatu	-3	0,06	-0,18
15.					Brak wspólnej strategii turystycznej i marki powiatu, szczególnie dla turystyki weekendowej i agroturystyki	-3	0,05	-0,15
16.					Sztuczny podział (np. tory kolejowe, autostrada, obwodnica) powiatu (i miasta Pruszczy) na osi wschód-zachód	-1	0,03	-0,03
17.					Słaba infrastruktura turystyczna (w tym restauracje	-2	0,04	-0,07
18.					Niska efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej, komunalnych i prywatnych (np. mieszkań) i powiązane zapotrzebowanie na energię cieplną	-1	0,07	-0,07
19.					Brak lokalnego muzeum i słaby stan techniczny obiektów zabytkowych	-3	0,03	-0,09
					Suma wag		1	
					SUMA PO UŚREDNIENIU		SUMA PO UŚREDNIENIU	

	Szanse	Kierunek i siła wpływu	Istotność	SUMA	Zagrożenia	Kierunek i siła wpływu	Istotność	SUMA
1.	Rozwój węzłów komunikacyjnych w pobliżu kolei	4	0,16	0,64	Niewielkie szanse na poprawę połączeń komunikacyjnych gmin ościennych	-3	0,15	-0,45
2.	ZIT i strategia rozwoju dla obszaru metropolitalnego	4	0,09	0,36	Niewystarczająca liczba węzłów intermodalnych (w powiecie i pomiędzy powiatami)	-4	0,11	-0,44
3.	Dostępność środków na energetykę odnawialną	2	0,06	0,12	Bardzo silna pozycja Trójmiasta w kontekście rynku pracy i dojazdów do pracy	-3	0,11	-0,33
4.	Budowa drogi ekspresowej S6 (od 2018) – połączenie z A1	3	0,12	0,36	Wysoki poziom niskiej emisji (zanieczyszczenia powietrza) oraz wysokie natężenie hałasu wynikające z ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich	-3	0,07	-0,21
5.	Nowy okres programowania UE i dostępność środków na cele rozwojowe	3	0,13	0,39	Wysypiska odpadów na granicy z Gdańskiem powodujące uciążliwość dla mieszkańców	-4	0,07	-0,28
6.	Bliskość lotniska w Gdańsku	5	0,14	0,70	Pogorszenie atrakcyjności niektórych gmin (np. Kolbudy) poprzez inwestycje ponadlokalne (spalarnia, węzły komunikacyjne)	-4	0,11	-0,44
7.	Dostępność infrastruktury kulturalnej, oświatowej, akademickiej, sportowej	4	0,15	0,60	Dysproporcja w podziale środków unijnych	-3	0,19	-0,57

	w Gdańsku i Tczewie									
8.	Duże centra handlowe w Trójmieście (nie ma ich w powiecie)	3	0,06	0,18	- koncentracja na obszarach miejskich	-3	0,09			-0,27
9.	Dostępność opieki medycznej w Gdańsku	4	0,09	0,36	Duża liczba dzikich wysypisk (śmieci podrzucane przez przejeżdżających przez powiat), odpady niebezpieczne, np. azbest	-3	0,10			-0,30
	Suma wag		1		Suma wag		1			
		SUMA PO UŚREDNIENIU				SUMA PO UŚREDNIENIU				-1,4

Mocne strony +szanse = 1,88

Słabe strony + zagrożenia = -1,91

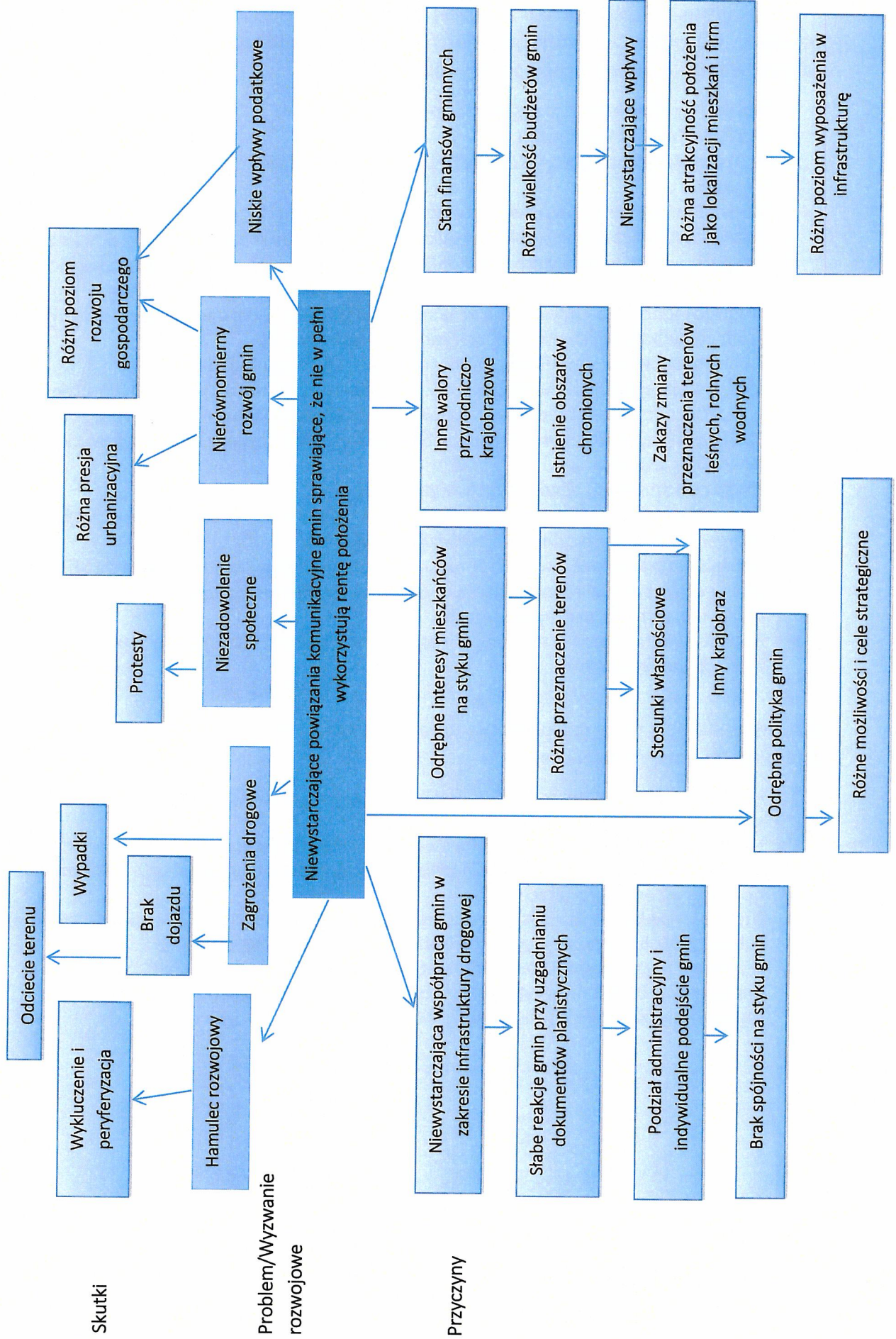
Po wartościowaniu analizy SWOT badającej relacje określono następujące kluczowe czynniki rozwojowe dla powiatu gdańskiego, które zostały następnie poddane analizie problemów badającej ich wzajemne zależności przyczynowo-skutkowe:

- Rozwój węzłów komunikacyjnych w pobliżu kolei
- Bliskość lotniska w Gdańsku
- Dostępność infrastruktury kulturalnej, oświatowej, akademickiej, sportowej w Gdańsku i Tczewie
- Niewielkie szanse na poprawę połączeń komunikacyjnych gmin ościennych
- Niewystarczająca liczba węzłów intermodalnych (w powiecie i pomiędzy powiatami)
- Dysproporcja w podziale środków unijnych – koncentracja na obszarach miejskich
- Słaba dostępność komunikacyjna gmin na wschodzie i zachodzie powiatu
- Słabe połączenia międzygminne w zakresie infrastruktury drogowej i rowerowej – część gmin zlokalizowanych poza korytarzami transportowymi
- Słabo rozwinięta komunikacja publiczna w niektórych gminach
- Brak wspólnej polityki i współpracy w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym zabezpieczenie przeciwpowodziowe i gospodarka wodami opadowymi, gazyfikacja
- Spadająca liczba uczniów w technikach i szkołach zawodowych i słabe ukierunkowanie zawodowe uczniów
- Zbyt mało innowacji oświatowych w gminach
- Korzystne położenie powiatu, położenie części gmin w otoczeniu metropolii gdańskiej
- Połączenia komunikacyjne (wojewódzkie i krajowe)
- Dobre połączenia kolejowe z Trójmiastem (Koleje Regionalne i komunikacja SKM)
- Duża liczba terenów rekreacyjnych w powiecie i poprawa ich zagospodarowania, w tym oferta dla różnych grup społecznych
- Zróżnicowanie powiatu - tereny zurbanizowane oraz rolnicze kreujące wysoką jakość życia dla mieszkańców

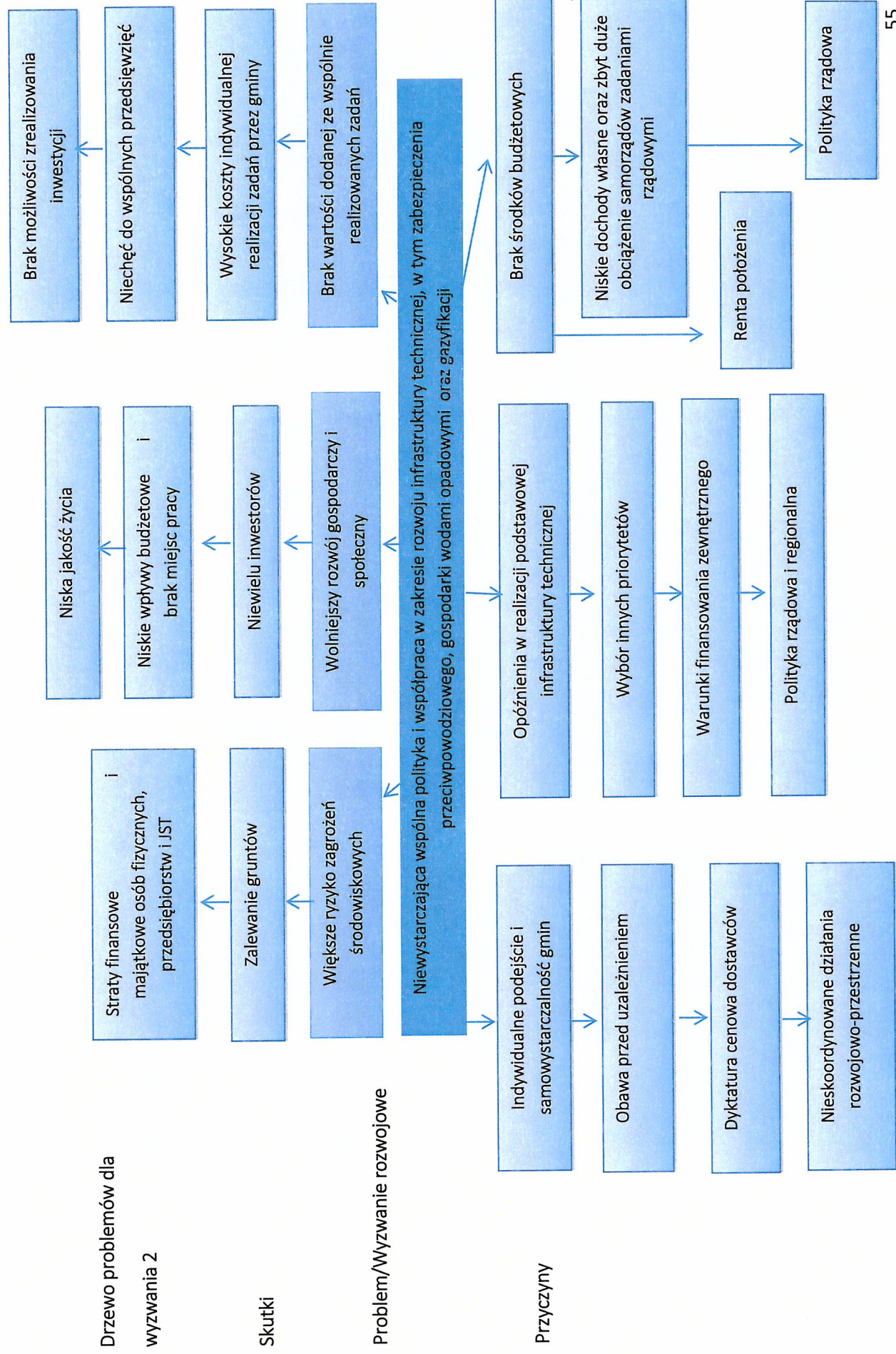
Czynniki te, stały się następnie podstawą do sformułowania wyzwań rozwojowych dla powiatu, które sformułowano następująco:

1. Niewystarczające powiązania komunikacyjne gmin sprawiające, że nie w pełni wykorzystują rentę położenia
2. Niewystarczająca wspólna polityka i współpraca w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym zabezpieczenia przeciwpowodziowego i gospodarki wodami opadowymi oraz gazyfikacji
3. Niewystarczające wykorzystanie zróżnicowania powiatu i zagospodarowanie terenów rekreacyjnych dla poprawy jakości życia i atrakcyjności turystycznej
4. Niezadawalające wyniki badań kompetencyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych oraz niewystarczający rozwój szkolnictwa zawodowego oraz nowe wyzwania w zakresie wychowania przedszkolnego

Drzewo problemów dla wyzwania 1

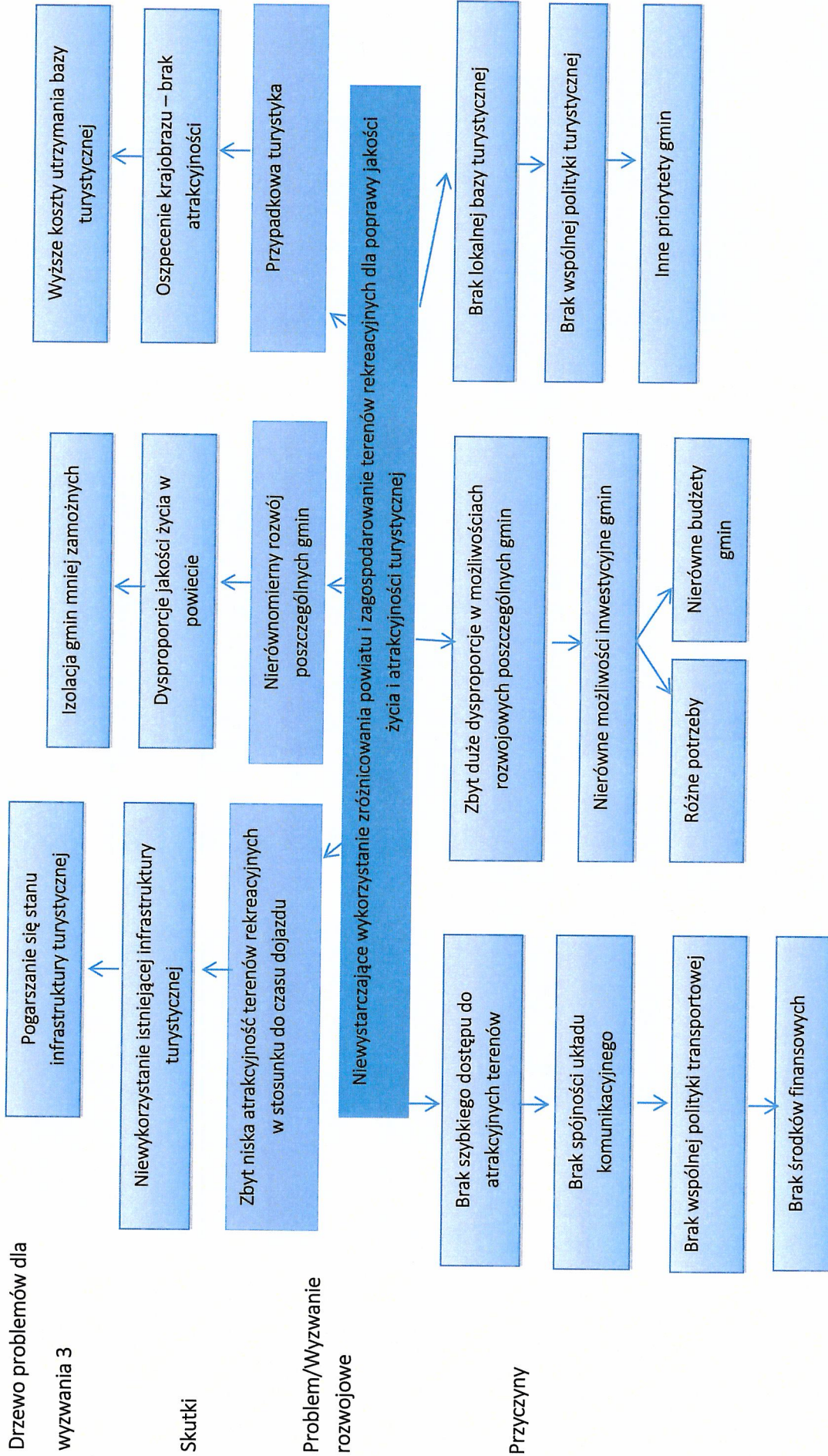

Drzewo problemów dla wyzwania 2

Drzewo problemów dla
wyzwania 3

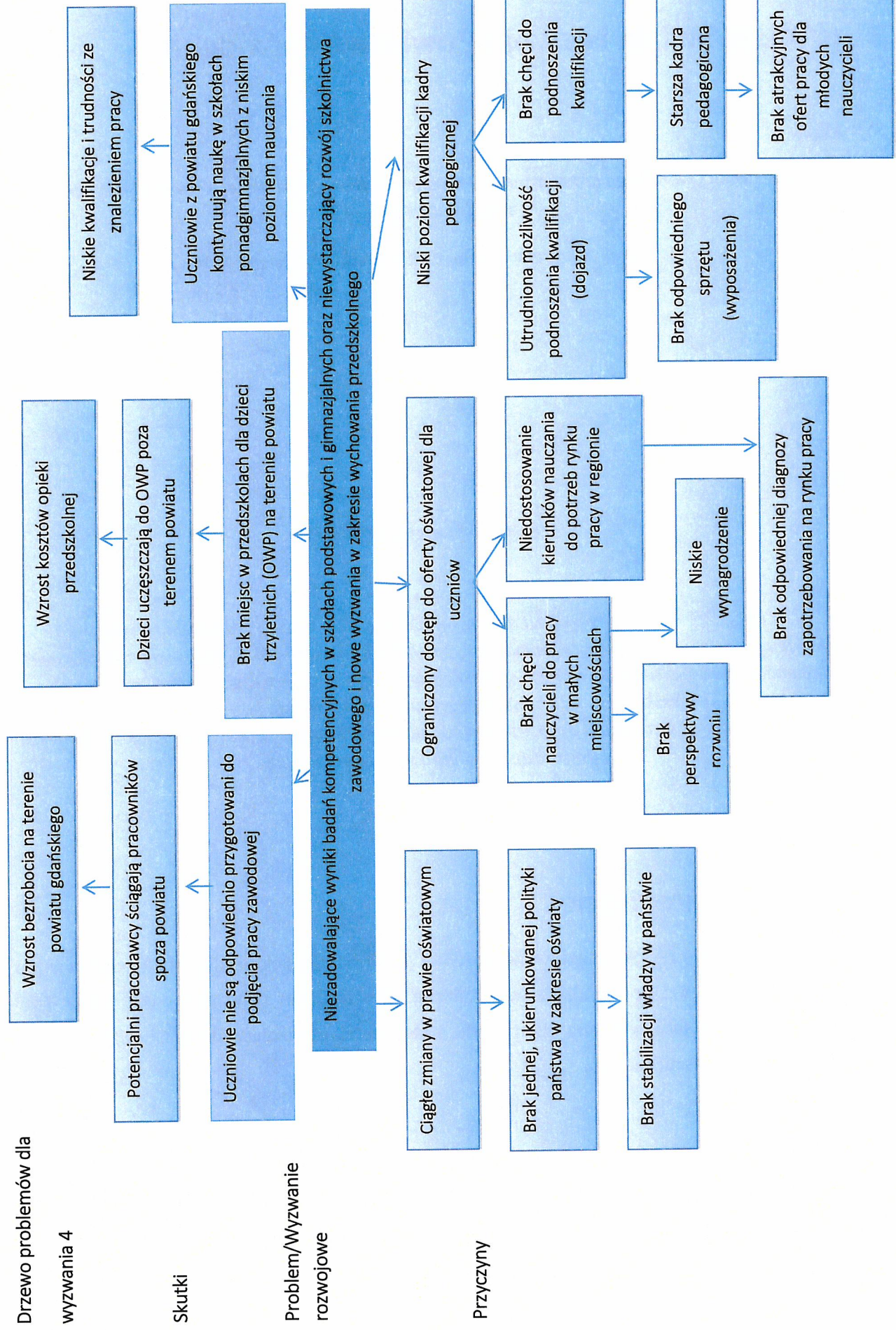

Skutki

Problem/Wyzwanie
rozwojowe

Przyczyny

Drzewo problemów dla wyzwania 4

6. Misja i wizja rozwoju Powiatu Gdańskiego

Misja

Misją Powiatu Gdańskiego jest tworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju powiatu poprzez współpracę z gminami

oraz promowanie działań o charakterze międzygminnym.

Wizja

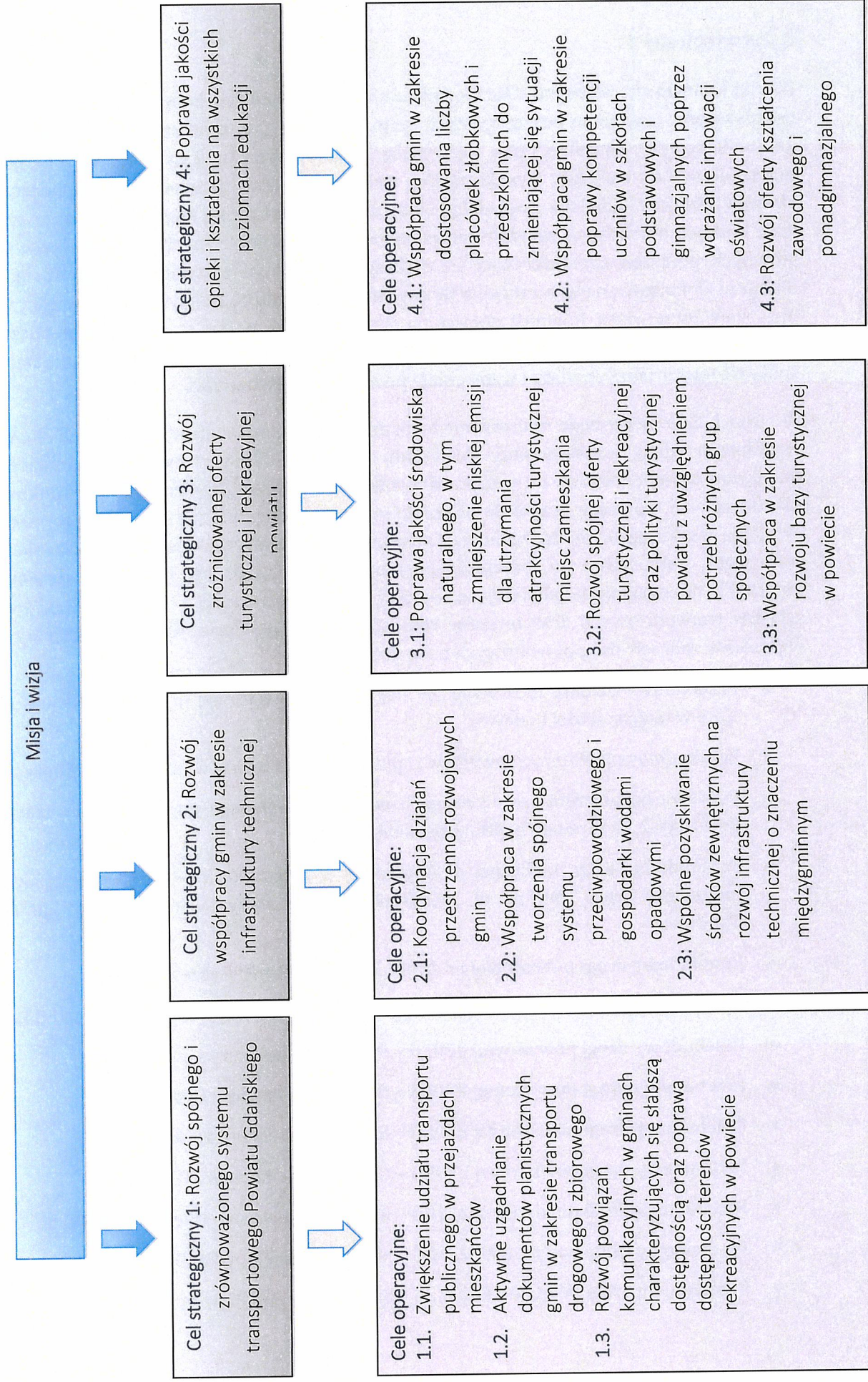
Spójny i synergiczny powiat

Jest rok 2020. Powiat gdański jest atrakcyjnym kierunkiem turystyki lokalnej i rekreacji dla mieszkańców powiatu i obszaru metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot. Rozwój sieci transportowej i komunikacyjnej poprawił dostępność do atrakcyjnych terenów i oferty turystycznej, a także usług społecznych dla mieszkańców. Dzięki współpracy gmin poprawiła się jakość kształcenia, dostęp do opieki przedszkolnej oraz jakość infrastruktury technicznej. Plany rozwojowe gmin są skoordynowane i prowadzą do synergii w rozwoju powiatu.

7. Cele strategiczne

Cele strategiczne przekształcają wizję rozwoju Powiatu Gdańskiego w konkretne cele do osiągnięcia i mierzalne działania strategiczne. Po analizie najważniejszych czynników rozwojowych powiatu wybrano cztery cele strategiczne obrazujące najważniejsze kierunki działania w najbliższych latach.

Cele strategiczne

Cel strategiczny 1

Powiat Gdański charakteryzuje się nierównomierną dostępnością komunikacyjną, co wpływa na perspektywy rozwojowe poszczególnych gmin. Te, które położone są przy głównych szlakach komunikacyjnych, charakteryzują się wysoką atrakcyjnością inwestycyjną, przyciągając wiele przedsiębiorstw i osiągając wysoki poziom wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego. Te czynniki, i bliskość Gdańska, powodują jednak silną również presją migracyjną, a co za tym idzie, stale rosnące potrzeby w zakresie infrastruktury i usług publicznych. Gminy leżące dalej od głównych połączeń charakteryzują się słabszym poziomem rozwoju i dostępnością. Na ich obszarze zlokalizowane są atrakcyjne tereny rekreacyjne, które mogłyby służyć większej liczbie mieszkańców powiatu. Również połączenia międzygminne, w tym transportem publicznym, są dobrze rozwinięte na trasach prowadzących do Gdańska, ale w mniejszym stopniu zapewniają spójność terytorialną powiatu i wzmacniają powiązania wewnętrzne.

W ramach Celu pierwszego realizowane będą działania odpowiadające na te wyzwania. Większa współpraca gmin powiatu przy tworzeniu systemu transportowego, rozumianego jako powiązany system drogowy i transportu zbiorowego, w tym skuteczne uzgadnianie dokumentów planistycznych, powinny przynieść poprawę sytuacji. Szczególny nacisk położony zostanie na działania wspierające zmiany zachowań komunikacyjnych mieszkańców – zwiększenie udziału transportu publicznego w przejazdach. Innym, priorytetowym obszarem działań będą połączenia międzygminne powodujące poprawę dostępności terenów w oddaleniu od głównych szlaków transportowych oraz terenów rekreacyjnych w powiecie. Kluczowe projekty w tym obszarze w zakresie dróg powiatowych będą dotyczyły:

- Przebudowy obiektu mostowego w ciągu drogi powiatowej nr 2224G Wiślina- Krzywe Koło w miejscowości Lędowo,
- Przebudowy obiektu mostowego w ciągu drogi powiatowej w miejscowości Borzęcin,
- Poprawy bezpieczeństwa na drogach powiatu gdańskiego poprzez modernizację dróg położonych na terenie Powiatu Gdańskiego,
- Przebudowy drogi publicznej ul. Sportowej w Pszczółkach w obrębie skrzyżowania z budowaną drogą gminną ul. Sienkiewicza oraz skrzyżowania z drogą gminną ul. Miodową,
- Przebudowy drogi powiatowej nr 2208G Mierzeszyn – Kleszczewo,
- Przebudowy obiektu mostowego w ciągu drogi powiatowej w miejscowości Kolbudy,
- Przebudowy drogi powiatowej 2203G – Pręgowo – Zaskoczyn 3000 m,
- Przebudowy drogi powiatowej 2206G – Drzewina – Pawłowo 2400 m,
- Przebudowy drogi powiatowej 2208G – Mierzeszyn – Kleszczewo 6800 m,
- Przebudowy drogi powiatowej 2209G – Czerniewo – Pawłowo 8750 m,
- Przebudowy drogi powiatowej 2210G – Błotnia – Gołębiewo Wielkie – 12500 m,
- Przebudowy drogi powiatowej 2212G – Mirowo – Gołębiewko 850 m,
- Przebudowy drogi powiatowej 2222G – Sobowidz – Gołębiewko 4650 m,

- Modernizacji dróg Otomin-Sulmin oraz Buszkowy-Warcz,
- Modernizacji dróg Trzcínisko-Błotnik-Kiezmark oraz Kiezmark –Leszkowy.

Jeśli chodzi o drogi gminne, planowane są następujące inwestycje:

- Przebudowa ul. Sienkiewicza w Pszczólkach,
- Budowa układu drogowego w Pruszczu Gdańskim pomiędzy ul. M. Kopernika, J. Kasprowicza i rowem Wschodnim,
- Budowa układu drogowego ul. Strzeleckiego w Pruszczu Gdańskim,
- Budowa układu drogowego łączącego tereny na wschodzie Pruszcza Gdańskiego z miejscowością Ciepłewo,
- Budowa tunelu pod torami w okolicy ul. Sikorskiego w Pruszczu Gdańskim,
- Przebudowa ul. F. Chopina w Pruszczu Gdańskim z wiaduktem nad torami kolejowymi,
- Budowa dróg transportu rolnego oraz budowa chodników przy drogach gminnych w gminie Suchy Dąb,
- Przebudowa drogi gminnej Mierzyszyn – Kozia Góra – Pomlewo,
- Modernizacja ulicy Mickiewicza w Cedrach Wielkich,
- Modernizacja ulicy Sienkiewicza w Cedrach Wielkich,
- Drogi rolnicze w Cedrach Wielkich,
- Modernizacja ulic: Poprzecznej (gmina Pruszcz Gdański) oraz Straszyńskiej/Jankowskiej (gmina Kolbudy),
- Budowa drogi Borkowo – Kowale (połączenie ul. Zeusa Kolbudy, Ofiar Grudnia 70 Gdańsk i gminy Pruszcz Gdański) ,
- Modernizacja dróg serwisowych łączących Węzeł Południowy i Węzeł Szadółki z – Węzłem Kowale:
  - (Borkowo Kowale)
  - (Kowale –Szadółki)
  - (Szadółki - Kowale)
  - (Kowale – Węzeł Południowy)

Zwiększenie dostępności rozumiane jest również w ujęciu czasowym, jako skrócenie czasu przejazdu, które można osiągnąć m.in. poprzez lepszą koordynację sieci połączeń. Szczegółowe rozwiązania związane z rozwojem transportu publicznego zawarto w Planie Zrównoważonego Transportu Zbiorowego Powiatu Gdańskiego, który obejmuje również planowaną sieć połączeń komunikacyjnych i będzie realizowany we współpracy gmini powiatu. Inne działania w tym zakresie obejmują:

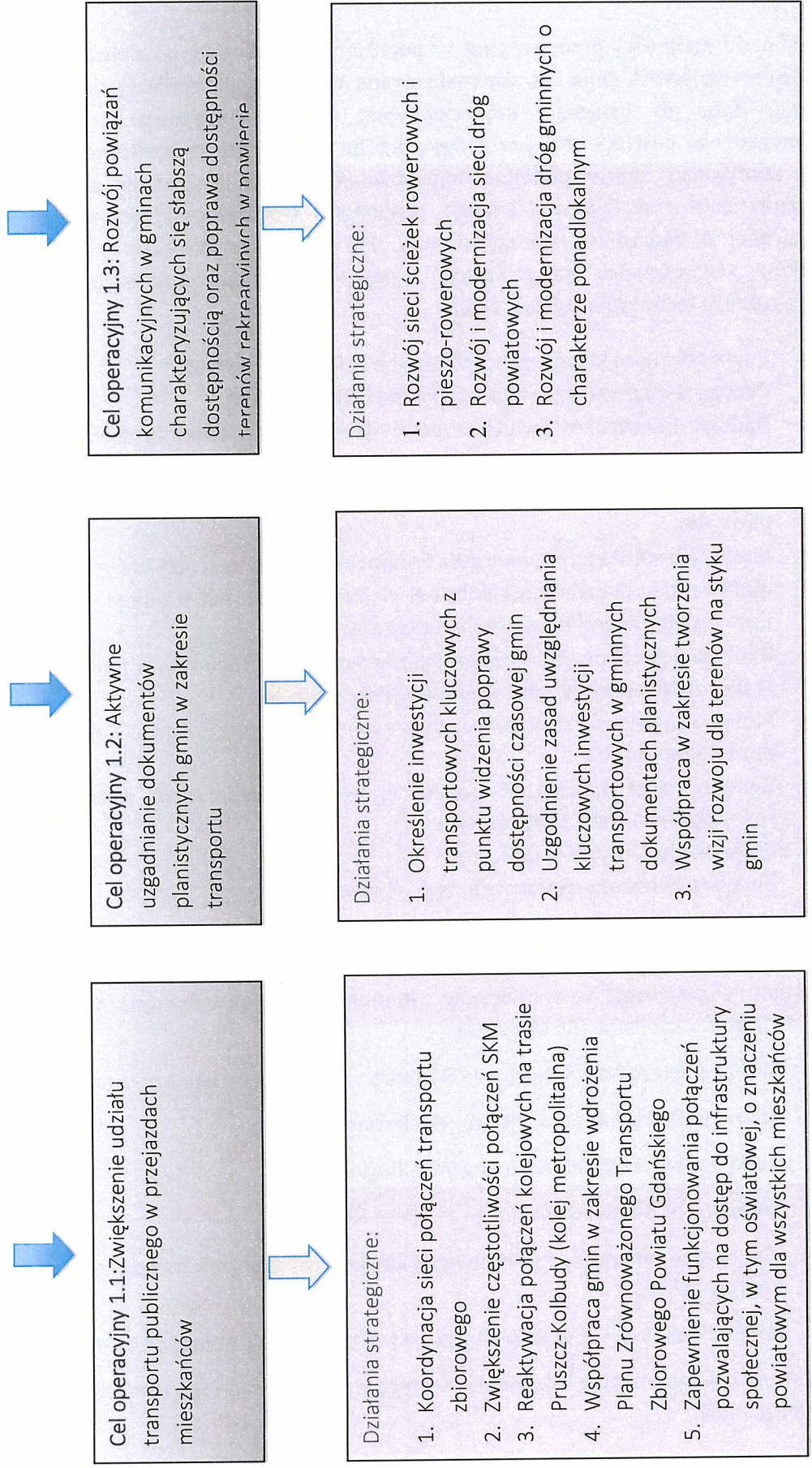
- Budowę węzła integracyjnego Pszczółki,
- Budowę kolei metropolitalnej na trasie Pruszcz Gdański – Goszyn.

Ważnym obszarem działań będzie również rozwój komunikacji pieszo-rowerowej. Kluczowe projekty w tym obszarze będą dotyczyć:

- Budowy ścieżki pieszo – rowerowej wzdłuż drogi powiatowej w ciągu ul. Pomorskiej w Pszczółkach na dł. ok 600 m,
- Budowy ścieżki pieszo – rowerowej na odcinku Pruszcz Gdański – Rokitnica o dł. ok 1000 m,
- Budowy ścieżek rowerowych w Gminie Suchy Dąb (w tym w ramach trasy R-9),
- Budowy ścieżki rowerowej – Cysterski Trakt Rowerowy na trasie Żeliszawki – Sobowidz – Gołębiewko,
- Systemu oznakowania miejsc historycznych, szlaków pieszych i rowerowych na terenie gminy Trąbki Wielkie,
- Szlak Hymnu Narodowego Westerplatte –Będomin oraz ks. J.P. Aeltermana,
- Budowa węzła integracyjnego Pszczółki – ścieżki rowerowe,
- Budowa drogi rowerowej wraz z obiektem mostowym nad Kanałem Śledziowym na terenie Gminy Cedry Wielkie w ramach przedsięwzięcia Pomorskie Trasy Rowerowe o Znaczeniu Międzynarodowym R-10 i Wiślana Trasa Rowerowa R-9.

Planowane cele operacyjne i działania strategiczne w ramach Celu pierwszego przedstawiono na rysunku poniżej.

Cel strategiczny 1: Rozwój spójnego i zrównoważonego systemu transportowego Powiatu Gdańskiego

Cel strategiczny 2

Dążenie do spójności przestrzennej i społeczno-gospodarczej powiatu wymaga koordynacji działań rozwojowych gmin tak, aby realizowane inwestycje generowały synergie i przyspieszały rozwój. Żeby to osiągnąć, konieczne jest wspólne uzgodnienie kierunków rozwoju przestrzennego powiatu oraz przełożenie ich na dokumenty strategiczne i planistyczne gmin. Taka koordynacja ułatwi podejmowanie działań odpowiadających na wyzwania w obszarze zabezpieczenia przeciwpowodziowego, gospodarki wodami opadowymi oraz infrastruktury technicznej o znaczeniu międzygminnym. Pozwoli także na skuteczniejsze pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji. Do kluczowych działań związanych z infrastrukturą techniczną należeć będą:

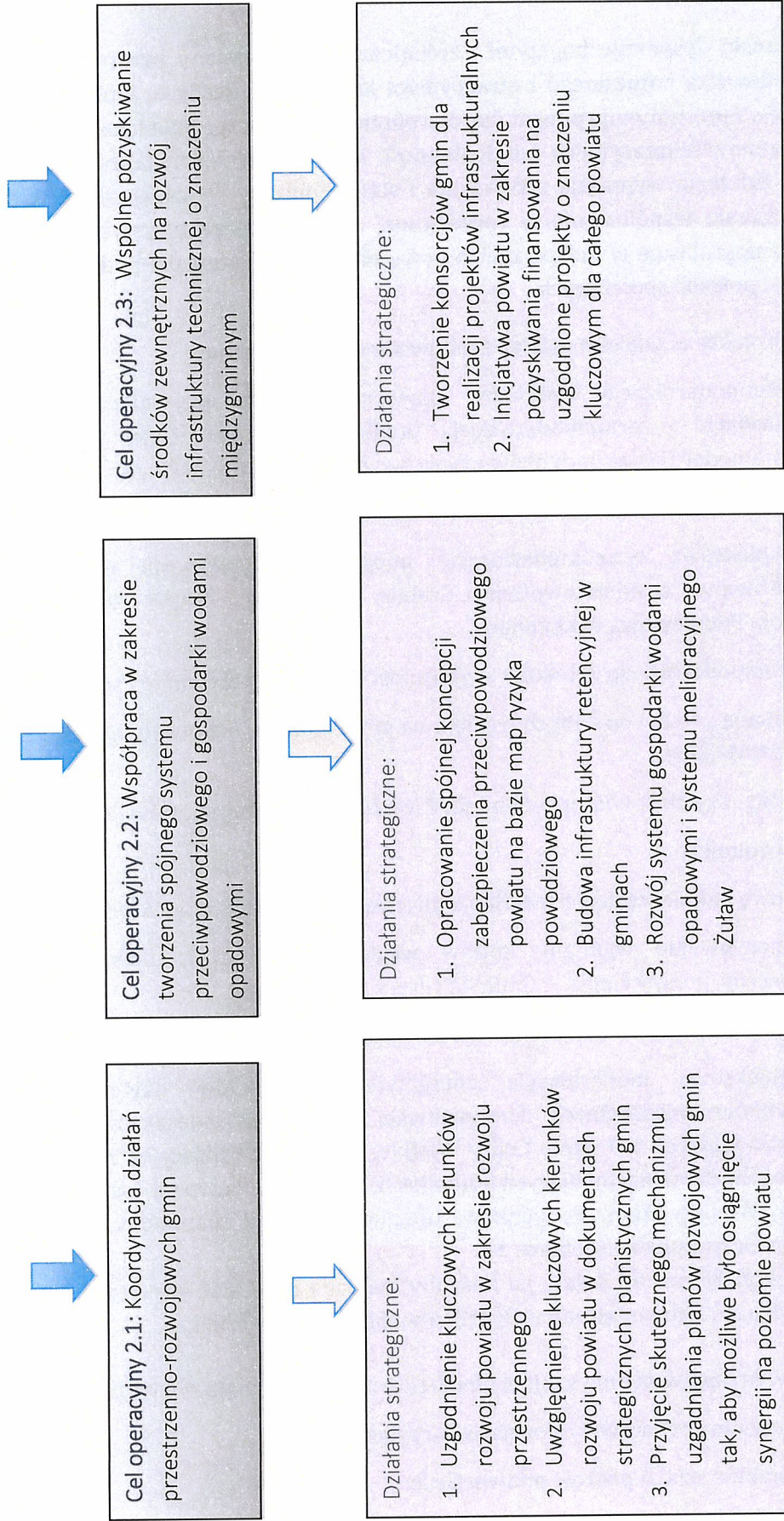
- Powstanie mini klastra energetycznego w Gminie Przywidz,
- Partnerstwo międzygminne w zakresie OZE,
- Budowa instalacji fotowoltaicznych w gminach: Pszczółki, Przywidz, Suchy Dąb, Cedry Wielkie,
- Modernizacja zbiorników wodnych i infrastruktury hydrotechnicznej w Gminie Pszczółki,
- Budowa systemu odprowadzenia i retencjonowania wód opadowych w Kowalach,
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Grabiny – Zameczek i Krzywe Koło (miejscowości należące do Aglomeracji),
- Budowa nowej i przebudowa istniejącej oczyszczalni ścieków w Suchym Dębnie,
- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Pszczółkach,
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Koźliny i Steblewo (miejscowości poza Aglomeracją),
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Ostrowite i Wróblewo (miejscowości poza Aglomeracją),
- Budowa ujęcia wody w Rekcinie,
- Budowa kolektora sanitarnego tzw. „Żuławski”.

Dla realizacji pozostałych celów operacyjnych wymagane jest wspólne uzgodnienie odpowiednich koncepcji i mechanizmów pozwalających na realizację zadań we współpracy Starostwa Powiatowego we współpracy z gminami oraz konsekwentna realizacja ich założeń. Obecnie uzgodnione działania obejmują:

- Budowę zbiornika retencyjnego B1 wraz z regulacją Potoku Borkowskiego,
- Budowę zbiornika retencyjnego R1 –Rotmanka,
- Budowę zbiornika retencyjnego W1 –Borkowo,
- Budowę zbiornika retencyjnego na rzece Kłodawa,
- Wykonanie remontów i gruntowanej konserwacji zbiorników wodnych na terenie Gminy Cedry Wielkie,
- Remont kanałów i rowów melioracyjnych na terenie Gminy Cedry Wielkie.

Planowane cele operacyjne i działania strategiczne w ramach Celu drugiego przedstawiono na rysunku poniżej.

Cel strategiczny 2: Rozwój współpracy gmin w zakresie infrastruktury technicznej

Cel operacyjny 2.1: Koordynacja działań przestrzenno-rozwojowych gmin

Działania strategiczne:

1. Uzgodnienie kluczowych kierunków rozwoju powiatu w zakresie rozwoju przestrzennego
2. Uwzględnienie kluczowych kierunków rozwoju powiatu w dokumentach strategicznych i planistycznych gmin
3. Przyjęcie skutecznego mechanizmu uzgadniania planów rozwojowych gmin tak, aby możliwe było osiągnięcie synergii na poziomie powiatu

Cel operacyjny 2.2: Współpraca w zakresie tworzenia spójnego systemu przeciwpowodziowego i gospodarki wodami opadowymi

Działania strategiczne:

1. Opracowanie spójnej koncepcji zabezpieczenia przeciwpowodziowego powiatu na bazie map ryzyka powodziowego
2. Budowa infrastruktury retencyjnej w gminach
3. Rozwój systemu gospodarki wodami opadowymi i systemu melioracyjnego Żuław

Cel operacyjny 2.3: Wspólne pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej o znaczeniu międzygminnym

Działania strategiczne:

1. Tworzenie konsorcjów gmin dla realizacji projektów infrastrukturalnych
2. Inicjatywa powiatu w zakresie pozyskiwania finansowania na uzgodnione projekty o znaczeniu kluczowym dla całego powiatu

Cel strategiczny 3

Powiat Gdański dysponuje bogatymi i zróżnicowanymi terenami przyrodniczymi o wysokiej jakości środowiska naturalnego i atrakcyjnym krajobrazie. Cechy te wpływają na jakość życia mieszkańców i predystynują powiat do rozwoju turystyki, szczególnie lokalnej i regionalnej oraz rozwoju terenów rekreacyjnych. Ich dostępność wpływa również na jakość życia mieszkańców. Tego typu działania wymagają utrzymania i stałej poprawy wysokiej jakości środowiska, ale także stworzenia wspólnej oferty turystycznej rozwoju bazy turystycznej. Ze względu na zmiany demograficzne w Polsce, oferta powinna być przygotowana pod kątem różnych grup wiekowych i potrzeb społecznych.

Kluczowe projekty w zakresie działań środowiskowych obejmują:

- Termomodernizację budynków użyteczności publicznej należących do Powiatu Gdańskiego - termomodernizacja Domu Pomocy Społecznej w Zaskoczynie oraz termomodernizacja budynków oświatowych Powiatu Gdańskiego,
- Termomodernizację Szkoły Podstawowej w Sobowidzu,
- Kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej – Szkoła Podstawowa w miejscowościach Grabiny – Zameczek, Zespół Szkół w Suchym Dębnie, Szkoła Podstawowa w Koźlinach,
- Termomodernizację obiektów użyteczności publicznej w Gminie Pszczółki,
- Wymianę pieców opalanych węglem na piece gazowe, olejowe lub elektryczne w gminie Trąbki Wielkie,
- Projekt „Czyste powietrze w Gminie Pszczółki” – wymiana kotłów CO,
- Fotowoltaikę,
- Budowę i modernizację oświetlenia ulicznego w gminie Trąbki Wielkie,
- Dofinansowanie wymiany kotłów węglowych na kotły niskoemisyjne, kolektor słoneczny, pompy ciepła w Gminie Pruszcz Gdański,
- Dofinansowanie zakupu paneli fotowoltaicznych w Gminie Pruszcz Gdański,
- Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych komunalnych, spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych w Gminie Cedry Wielkie. Prace modernizacyjne zostaną wykonane w szczególności w następujących budynkach: Szkoła Podstawowa Trutnowy, Urząd Gminy Cedry Wielkie, Szkoła Podstawowa Giemlice, Budynek komunalny ul. Płazyńskiego 18, Budynek komunalny Giemlice 14,
- Projekty „Słońce od Żuław po Kaszuby” zakłada realizację inwestycji fotowoltaicznych oraz Farma fotowoltaiczna w Błotniku w Gminie Cedry Wielkie.

Działania w zakresie tworzenia spójnej oferty turystycznej powiatu obejmują:

- Utworzenie Powiatowej Informacji Turystycznej,
- Utworzenie szlaku parków podworskich,

- Utworzenie szlaku dziedzictwa hydrotechnicznego Żuław Gdańskich,
- Budowa wieży widokowej przy Przystani żeglarskiej w miejscowości Błotnik,
- Pętla Żuławska (Rozbudowa przystani żeglarskiej w Błotniku – nowe pomosty, utwardzenie terenu, itp.),
- Pomorskie szlaki kajakowe (Budowa przystani kajakowej w miejscowości Błotnik oraz w miejscowości Trzcínisko),
- Zachowanie wielokulturowego dziedzictwa Żuław poprzez wykonanie robót budowlanych, remontowych i konserwatorskich w obiektach zabytkowych i obiektach położonych na terenach objętych ochroną konserwatorską w gminach żuławskich oraz stworzenie spójnej oferty turystycznej promującej tożsamość Żuław.

W zakresie infrastruktury rekreacyjno-sportowej oraz kulturalnej realizowane będą:

- Urządzenie miejsca rekreacji nad Jeziorem Małym w Mierzeszynie,
- Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Kłodawie,
- Budowa dwóch przystani kajakowych – w miejscowościach Wróblewo i Suchy Dąb (w ramach projektu „Kajakiem przez Pomorze”),
- Ścieżka edukacyjna na terenie OChK Żuław Gdańskich w Skowarczu,
- Budowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Grabiny – Zameczek wraz z urządzeniem terenu rekreacyjnego,
- Remont budynku zaplecza socjalno – sportowego w Suchym Dębnie,
- Rozbudowa zaplecza socjalno – kuchennego w Szkole Podstawowej w Koźlinach,
- Modernizacja budynku OSP w Suchym Dębnie,
- Przebudowa budynku komunalnego na świetlicę w Kolniku,
- Budowa hali sportowo-widowiskowej w gminie Pszczółki,
- Budowa basenu odkrytego w Pruszczu Gdańskim,
- Stworzenie kina w Centrum Kultury i Sportu w Pruszczu Gdańskim,
- Projekt: Kamienica Kultury w Pszczółkach,
- Adoptacja młyna w Kolbudach na Centrum Kulturalno – Turystyczne,
- Budowa przystani kajakowych w Krępcu, Wiślinie, Lędowie, Mokrym Dworze, Straszynie (w ramach programu Kajakiem przez Pomorze),
- Budowa boisk wielofunkcyjnych w wybranych miejscowościach na terenie Gminy Cedry Wielkie,
- Budowa hali widowiskowo-sportowej wraz z rozbudową Zespołu Szkół w Cedrach Wielkich,
- Adaptacja budynku na MULTIMEDILANE CENTRUM KULTURY – Inkubatora artystycznego (kino, studio edukacji multimedialnej, studio nagraniowe, atelier dla artystów, przestrzeń na warsztaty i eksperymenty),

- Adaptacja budynku byłej Żuławskiej Kolei na Centrum Informacji Unijnej wraz z promocją projektów zrealizowanych ze środków z UE,
- Stworzenie sali wystawienniczej w domu podcieniowym w Miłocinie.

Planowane cele operacyjne i działania strategiczne w ramach Celu trzeciego przedstawiono na rysunku poniżej.

Cel strategiczny 3: Rozwój zróżnicowanej oferty turystycznej i rekreacyjnej powiatu

Cel operacyjny 3.1: Poprawa jakości środowiska naturalnego, w tym zmniejszenie niskiej emisji dla utrzymania atrakcyjności turystycznej i miejsc zamieszkania

Działania strategiczne:

1. Wspólne działania w zakresie zmniejszenia problemu porzucania śmieci na terenach przyrodniczych i w przestrzeniach publicznych
2. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz mieszkaniowych.
3. Realizacja zadań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej
4. Współpraca w zakresie gazyfikacji gmin

Cel operacyjny 3.2: Rozwój spójnej oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz polityki turystycznej powiatu z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych

Działania strategiczne:

1. Stworzenie koncepcji rozwoju infrastruktury rekreacyjnej w powiecie tak, aby poprawić dostępność mieszkańcom do różnych form rekreacji bez względu na miejsce zamieszkania
2. Opracowanie polityki turystycznej powiatu wraz ze spójną ofertą turystyczną
3. Analiza potrzeb grup społecznych w zakresie sportu i rekreacji i uwzględnienie ich w koncepcji rozwoju terenów rekreacyjnych

Cel operacyjny 3.3: Współpraca w zakresie rozwoju bazy turystycznej w powiecie

Działania strategiczne:

1. Rozwój infrastruktury kulturalnej w powiecie
2. Rozwój infrastruktury o charakterze sportowo-rekreacyjnym
3. Rozwój oferty muzealno-wystawienniczej oraz wyeksponowanie dziedzictwa historyczno-kulturowego powiatu

Cel strategiczny 4

Jednym z istotnych wyzwań zidentyfikowanych w trakcie prac nad strategią są kwestie edukacyjne – począwszy od dostępności miejsc w żłobkach i przedszkolach, poprzez nierówny poziom osiągnięć edukacyjnych uczniów szkół podstawowych i gimnazjów po niewystarczające dopasowanie oferty szkół zawodowych i ponadgimnazjalnych do potrzeb pracodawców. Mimo, że część tych zadań leży w kompetencjach gmin, współpraca na poziomie powiatu pozwoli sprawniej rozwiązać występujące problemy. Będą temu służyć szczególnie koordynacja działań w zakresie tworzenia międzygminnych żłobków i przedszkoli, wspólne działania w zakresie promowania innowacji oświatowych i dobrych nauczycieli oraz zwiększenie dostępności i atrakcyjności oferty kształcenia zawodowego i ponadgimnazjalnego na terenie powiatu.

Kluczowe projekty w zakresie edukacji przedszkolnej obejmują:

- Budowę oddziałów przedszkolnych w Sobowidzu i Mierzeszynie,
- Rozwój edukacji przedszkolnej w Gminie Pszczółki,
- Budowa przedszkola w Juszkowie (przy proj. budynku urzędu Gminy Pruszcz Gdański),
- Budowa przedszkola, żłobka w Cedrach Wielkich.

Do kluczowych projektów w zakresie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego należą:

- Międzyszkolna współpraca gmin,
- Klasy profilowane gimnazjalne w gminie Przywidz,
- Budowa metropolitalnej szkoły podstawowej w Kowalach i Gdańsku,
- Szkolenia dla nauczycieli.

W ramach poprawy jakości szkolnictwa zawodowego realizowane będą następujące projekty:

- Rozwój infrastruktury szkolnictwa zawodowego w Powiecie Gdańskim,
- Podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego w Powiecie Gdańskim,
- Utworzenie klasy zawodowej w gimnazjum w Przejazdowie.

Realizacja pozostałych działań wymaga dodatkowych uzgodnień międzygminnych, które będą przeprowadzane w początkowym okresie wdrażania Programu. Planowane cele operacyjne i działania strategiczne w ramach Celu czwartego przedstawiono na rysunku poniżej.

Cel strategiczny 4: Poprawa jakości opieki i kształcenia na wszystkich poziomach edukacji

Cel operacyjny 4.1: Współpraca gmin w zakresie dostosowania liczby placówek przedszkolnych i żłobkowych do zmieniającej się sytuacji

Działania strategiczne:

1. Zwiększenie liczby miejsc w publicznych placówkach wychowania przedszkolnego
2. Koordynacja działań w zakresie tworzenia żłobków i przedszkoli międzygminnych
3. Wspieranie rozwoju przykładowych form opieki żłobkowej i przedszkolnej

Cel operacyjny 4.2: Współpraca gmin w zakresie poprawy kompetencji uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych poprzez wdrażanie innowacji oświatowych

Działania strategiczne:

1. Poprawa jakości kształcenia poprzez powiatową rywalizację szkół
2. Promocja doskonalenia nauczycieli w szkołach różnych szczebli
3. Identyfikacja i wdrożenie innowacji oświatowych odpowiadających na problemy powiatowego systemu oświaty (w tym problemy na poziomie gmin)
4. Wdrożenie systemu promocji dobrych nauczycieli

Cel operacyjny 4.3: Rozwój oferty kształcenia zawodowego i ponadgimnazjalnego

Działania strategiczne:

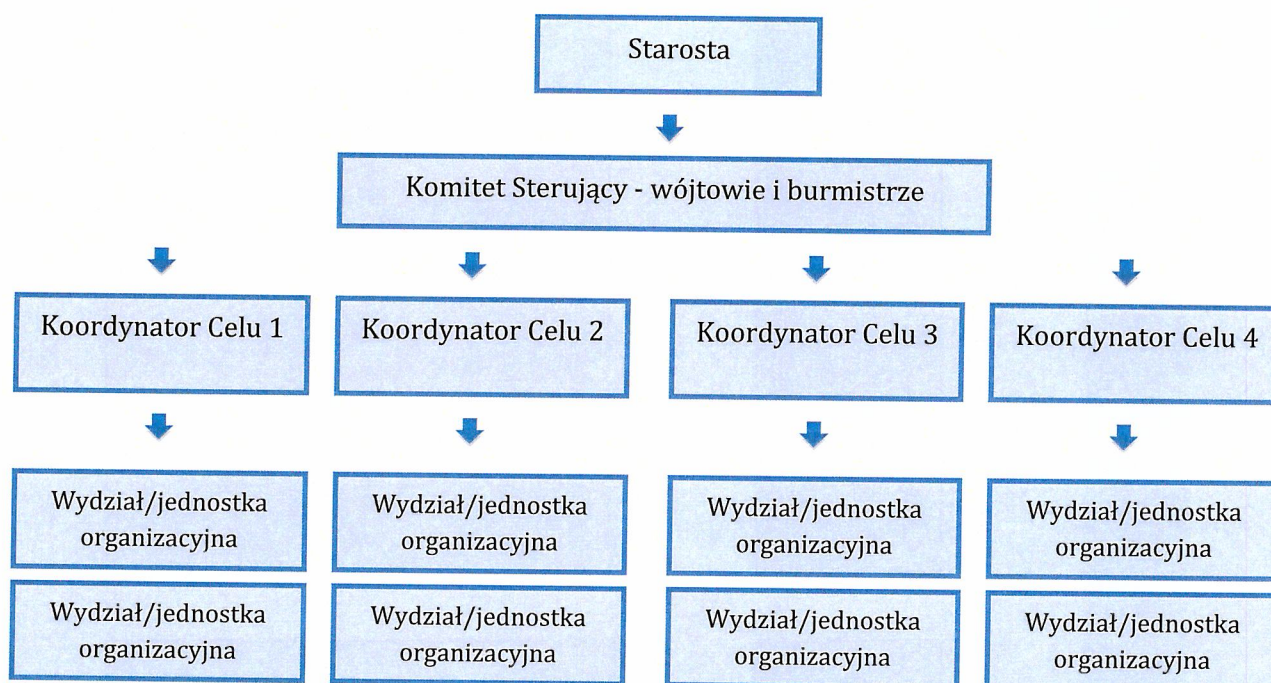
1. Dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb przedsiębiorstw zlokalizowanych w powiecie
2. Ułatwienie korzystania z oferty kształcenia w powiecie poprzez rozwój możliwości dojazdu uczniów transportem publicznym
3. Promocja kształcenia ponadgimnazjalnego i ustawicznego dostępnego w powiecie na poziomie gmin

8. System wdrażania Programu

W celu zapewnienia sprawnego wdrażania i monitorowania Programu, odpowiedzialność za poszczególne działania strategiczne i cele operacyjne przydzielono odpowiednim wydziałom lub jednostkom organizacyjnym Starostwa Powiatowego tak, jak to przedstawiono w tabelach poniżej. Zadaniem tych jednostek będzie realizacja zaplanowanych działań oraz regularne dostarczanie informacji niezbędnych do właściwego monitoringu Programu (w tym wskaźników strategicznych) do wydziału, który będzie odpowiedzialny za stworzenie zbiorczego raportu z monitoringu. Koordynacja prac wdrożeniowych będzie się odbywać w ramach Komitetu Sterującego, którego zadaniem będzie poszukiwanie synergii i nadzór nad właściwą realizacją poszczególnych celów. Zadania związane z realizacją strategii powinny zostać wpisane w karty stanowiska pracy kierowników właściwych wydziałów i jednostek organizacyjnych.

Rysunek 62. Ramowy system wdrażania Programu

Źródło: Opracowanie własne

Za realizację Programu odpowiada Komitet Sterujący, na którego czele stoi Starosta Powiatu Gdańskiego. W skład Komitetu Sterującego wchodzi Wicestarosta, członkowie Zarządu, wójtowie i burmistrzowie gmin Powiatu Gdańskiego oraz naczelnicy wydziałów odpowiedzialnych za realizację działań strategicznych. Każdy z kierowników odpowiedzialnych za realizację działań powinien corocznie przygotować plan ich realizacji i przedstawić go na spotkaniu Komitetu Sterującego. Skład Komitetu może zostać uzupełniony również o radnych i inne osoby istotne z punktu widzenia planowania i wdrażania zadań. Komitet Sterujący powinien podejmować najważniejsze decyzje związane z realizacją Programu lub jego aktualizacją. Zadaniem Komitetu będzie też poszukiwanie źródeł finansowania poszczególnych działań i odpowiednia alokacja środków finansowych w przypadku braku możliwości sfinansowania wszystkich działań.

Za realizację każdego z celów strategicznych odpowiada osoba/jednostka wyznaczona przez Starostę zgodnie z zakresem nadzoru nad zadaniami powiatu, która organizuje i koordynuje działania związane z wdrażaniem i koordynacją Programu w odpowiedniej części. Wszelkie nowe/dodatkowe projekty powinny podlegać zatwierdzeniu przez Komitet Sterujący. Proponowaną strukturę organizacyjną dla wdrażania strategii przedstawiono na rysunku 62, a szczegółowy zakres odpowiedzialności za realizację celów i działań w tabelach poniżej.

Aktualizacja Programu następuje, jeśli wyniki monitoringu wykażą taką potrzebę.

Tabela 12. System wdrażania dla Celu 1

Nazwa celu/działania	Wydział/jednostka odpowiedzialna za wdrożenie	Partnerzy
Cel strategiczny 1: Rozwój spójnego i zrównoważonego systemu transportowego Powiatu Gdańskiego	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 1.1.: Zwiększenie udziału transportu publicznego w przejazdach mieszkańców	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Koordynacja sieci połączeń transportu zbiorowego	Wydział Komunikacji	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Zwiększenie częstotliwości połączeń SKM	Wydział Komunikacji	Gmina Pruszcz Gdański, Miasto Pruszcz Gdański, Gmina Pszczółki
Działanie 3: Reaktywacja połączeń kolejowych na trasie Pruszcz-Kolbudy (kolej metropolitalna)	Wydział Spraw Społecznych	Gmina Pruszcz Gdański, Miasto Pruszcz Gdański, Gmina Kolbudy, PKP PLK
Działanie 4: Współpraca gmin w zakresie wdrożenia Planu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego Powiatu Gdańskiego	Wydział Komunikacji	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 5: Zapewnienie funkcjonowania połączeń pozwalających na dostęp do infrastruktury społecznej, w tym oświatowej, o znaczeniu powiatowym dla wszystkich mieszkańców	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 1.2: Aktywne uzgadnianie dokumentów planistycznych gmin w zakresie transportu drogowego i zbiorowego	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Określenie inwestycji transportowych kluczowych z punktu widzenia poprawy dostępności czasowej gmin	Starosta, Wicestarosta, Wydział Infrastruktury, Wydział Komunikacji	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Uzgodnienie zasad uwzględniania kluczowych inwestycji transportowych w gminnych dokumentach planistycznych	Wydział Infrastruktury, Wydział Geodezji, Wydział Ochrony Środowiska	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 3: Współpraca w zakresie tworzenia wizji rozwoju dla terenów na styku gmin	Wydział Infrastruktury, Wydział Geodezji, Wydział Ochrony Środowiska	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 1.3: Rozwój powiązań komunikacyjnych w gminach charakteryzujących się słabszą dostępnością oraz poprawa dostępności terenów rekreacyjnych w powiecie	Wicestarosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Rozwój sieci ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Infrastruktury	Gminy Powiatu Gdańskiego

Działanie 2: Rozwój i modernizacja sieci dróg powiatowych	Wydział Infrastruktury	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 3: Rozwój i modernizacja dróg gminnych o charakterze ponadlokalnym	Wydział Infrastruktury	Gminy Powiatu Gdańskiego, Miasto Gdańsk

Tabela 13. System wdrażania dla Celu 2

Nazwa celu/działania	Wydział/jednostka odpowiedzialna za wdrożenie	Partnerzy
Cel strategiczny 2: Rozwój współpracy gmin w zakresie infrastruktury technicznej	Wicestarosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 2.1.: Koordynacja działań przestrzenno-rozwojowych gmin	Wicestarosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Uwzględnienie kluczowych kierunków rozwoju powiatu w dokumentach strategicznych i planistycznych gmin	Wydział Geodezji, Wydział Infrastruktury	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Przyjęcie skutecznego mechanizmu uzgadniania planów rozwojowych gmin tak, aby możliwe było osiągnięcie synergii na poziomie powiatu	Wydział Geodezji, Wydział Infrastruktury	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 2.2: Współpraca w zakresie tworzenia spójnego systemu przeciwpowodziowego i gospodarki wodami opadowymi	Wicestarosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Opracowanie spójnej koncepcji zabezpieczenia przeciwpowodziowego powiatu na bazie map ryzyka powodziowego	Wydział Zarządzania Kryzysowego	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Budowa infrastruktury retencyjnej w gminach	Wydział Geodezji	Gminy Powiatu Gdańskiego, Miasto Gdańsk
Działanie 3: Rozwój systemu gospodarki wodami opadowymi i systemu melioracyjnego Żuław	Wydział Zarządzania Kryzysowego, Wydział Geodezji, Wydział Infrastruktury	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 2.3: Wspólne pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej o znaczeniu międzygminnym	Wicestarosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Tworzenie konsorcjów gmin dla realizacji projektów infrastrukturalnych	Wicestarosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Inicjatywa powiatu w zakresie pozyskiwania finansowania na uzgodnione projekty o znaczeniu kluczowym dla całego powiatu	Wydział Geodezji, Wydział Infrastruktury, Wydział spraw Społecznych, Sekretarz	Gminy Powiatu Gdańskiego

Tabela 14. System wdrażania dla Celu 3

Nazwa celu/działania	Wydział/jednostka odpowiedzialna za wdrożenie	Partnerzy
Cel strategiczny 3: Rozwój zróżnicowanej oferty turystycznej i rekreacyjnej powiatu	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 3.1.: Poprawa jakości środowiska naturalnego, w tym zmniejszenie niskiej emisji dla utrzymania atrakcyjności turystycznej i miejsc zamieszkania	Wicestarosta, Wydział Ochrony Środowiska	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Wspólne działania w zakresie zmniejszenia problemu porzucania śmieci na terenach przyrodniczych i w przestrzeniach publicznych	Wydział Geodezji, Wydział Infrastruktury	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz mieszkaniowych.	Wydział Infrastruktury, Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 3: Realizacja zadań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej	Wydział Ochrony Środowiska	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 4: Współpraca w zakresie gazyfikacji gmin	Wydział Geodezji, Wydział Infrastruktury	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 3.2: Rozwój spójnej oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz polityki turystycznej powiatu z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Stworzenie koncepcji rozwoju infrastruktury rekreacyjnej w powiecie tak, aby poprawić dostępność mieszkańców do różnych form rekreacji bez względu na miejsce zamieszkania	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Opracowanie polityki turystycznej powiatu wraz ze spójną ofertą turystyczną	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego, Miasto Gdańsk, Nowy Dwór Gdański, Parafie gminy Cedry Wielkie
Działanie 3: Analiza potrzeb grup społecznych w zakresie sportu i rekreacji i uwzględnienie ich w koncepcji rozwoju terenów rekreacyjnych	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 3.3: Współpraca w zakresie rozwoju bazy turystycznej w powiecie	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Rozwój infrastruktury kulturalnej w powiecie	Wydział Budownictwa	Gminy Powiatu Gdańskiego, Energa S.A.
Działanie 2: Rozwój infrastruktury o charakterze sportowo-rekreacyjnym	Wydział Budownictwa	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 3: Rozwój oferty muzealno-wystawienniczej oraz wyekspozowanie dziedzictwa historyczno-kulturowego powiatu	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego

Tabela 15. System wdrażania dla Celu 4

Nazwa celu/działania	Wydział/jednostka odpowiedzialna za wdrożenie	Partnerzy
Cel strategiczny 4: Poprawa jakości opieki i kształcenia na wszystkich poziomach edukacji	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 4.1.: Współpraca gmin w zakresie dostosowania liczby placówek przedszkolnych i żłobkowych do zmieniającej się sytuacji	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Zwiększenie liczby miejsc w publicznych placówkach wychowania przedszkolnego	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Koordynacja działań w zakresie tworzenia żłobków i przedszkoli międzygminnych	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 3: Wspieranie rozwoju przykładowych form opieki żłobkowej i przedszkolnej	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 4: Koordynacja działań w zakresie tworzenia szkół międzygminnych	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego, Miasto Gdańsk
Cel operacyjny 4.2: Współpraca gmin w zakresie poprawy kompetencji uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych poprzez wdrażanie innowacji oświatowych	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Poprawa jakości kształcenia poprzez powiatową rywalizację szkół	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Promocja doskonalenia nauczycieli w szkołach różnych szczebli	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 3: Identyfikacja i wdrożenie innowacji oświatowych odpowiadających na problemy powiatowego systemu oświaty (w tym problemy na poziomie gmin)	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 4: Wdrożenie systemu promocji dobrych nauczycieli	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Cel operacyjny 4.3: Rozwój oferty kształcenia zawodowego i ponadgimnazjalnego	Starosta	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 1: Dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb przedsiębiorstw zlokalizowanych w powiecie	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 2: Ułatwienie korzystania z oferty kształcenia w powiecie poprzez rozwój możliwości dojazdu uczniów transportem publicznym	Wydział Spraw Społecznych, Wydział Komunikacji	Gminy Powiatu Gdańskiego
Działanie 3: Promocja kształcenia ponadgimnazjalnego i ustawicznego dostępnego w powiecie na poziomie gmin	Wydział Spraw Społecznych	Gminy Powiatu Gdańskiego

9. System monitoringu

Monitoring i ewaluacja strategii i programów rozwojowych nabierają w ostatnich latach coraz większego znaczenia. W literaturze i praktyce międzynarodowej coraz częściej mówi się też o konieczności mierzenia tzw. wartości publicznej generowanej przez działania administracji publicznej, która jest swego rodzaju zwrotem z inwestycji publicznej. Działania promujące przedsiębiorczość powinny więc przynosić zwiększenie liczby miejsc pracy; inwestycje w kulturę, wzrost udziału w kulturze itp. Cele i działania strategiczne powinny być postrzegane przez pryzmat dążenia do precyzyjnego mierzenia wartości dodanej w usługach publicznych.

Innym ważnym trendem ostatnich lat, jeśli chodzi o monitoring działań strategicznych jest odejście od dużej liczby mierzonych wskaźników na rzecz zwiększenia użyteczności i funkcjonalności stosowanych rozwiązań. Coraz większe znaczenie przywiązuje się do tzw. *impact assessment* – oceny wpływu, która zaleca powiązanie systemu wskaźników strategicznych z rzeczywistymi działaniami realizowanymi w ramach wdrażania strategii. Podstawą decyzji strategicznych powinny być w takim razie związki przyczynowo-skutkowe między zrealizowanymi działaniami a zmianami zachodzącymi w danym obszarze. *Impact assessment* wpisuje się w koncepcję polityki opartej na faktach i dowodach (*fact-based; evidence-based policy*).

Z drugiej strony, wiele pozostających w świadomości publicznej ważnych wskaźników rozwoju lokalnego, takich jak poziom przedsiębiorczości czy stopa bezrobocia, zależy od dużej liczby czynników o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym. Wiele z tych czynników pozostaje poza gestią władz, bardzo trudne jest więc wskazanie bezpośrednio podejmowanych działań o charakterze strategicznym ze zmianami wskaźników typu stopa bezrobocia. W związku z tym, można je traktować jedynie jako tzw. wskaźniki kontekstowe, tzn. wskazujące ogólny kierunek rozwoju powiatu w poszczególnych obszarach. Jednocześnie są one dobrą podstawą priorytetyzacji działań strategicznych – działania w obszarach, w których wyniki są słabe powinny być intensyfikowane, a w przypadku braku zmian, redefiniowane.

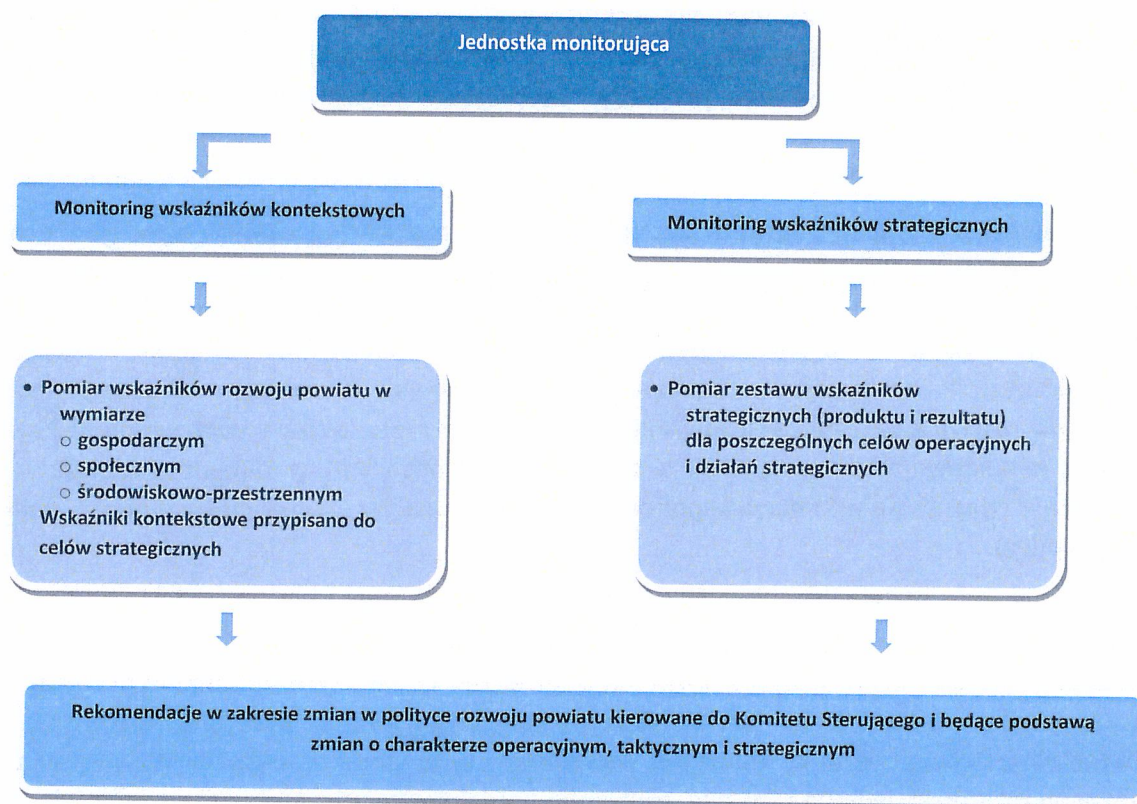
Wreszcie, zmienia się znaczenie samej funkcji systemu monitoringu strategicznego. Powinien on być przede wszystkim podstawą do podejmowania decyzji i być dopasowany do potrzeb osób na wysokich funkcjach kierowniczych i zarządczych. Z tego powodu musi przekazywać proste i stosunkowo łatwe w interpretacji wyniki, na podstawie których można szybko podjąć decyzję o kierunkach dalszych działań. Ponadto, ze względu na publiczną funkcję dokumentów strategicznych jednostek terytorialnych i zasadę transparentności, wyniki powinny być łatwo dostępne dla szerokiego grona aktorów i interesariuszy strategii, zainteresowanych postępami w jej realizacji. Dane z systemu monitoringu powinny mieć więc funkcję komunikacyjną i możliwość prezentacji graficznej w skróconej formie.

W przypadku monitoringu o charakterze strategicznym, system monitoringu powinien odpowiadać na pytanie, w jaki sposób realizacja Programu przyczynia się do realizacji założonej wizji i głównych celów strategicznych. Powinien on się składać z kilku poziomów:

- Poziomu wskaźników kontekstowych związanych z wizją rozwoju oraz realizacją celów strategicznych. Wskaźniki kontekstowe obrazują ogólny poziom rozwoju danego obszaru (dane typu stopa bezrobocia), na które prowadzone działania mają niewielki wpływ.

- Wskaźników obrazujących realizację celów operacyjnych (wskaźniki rezultatu) i działań strategicznych (wskaźniki produktu),

Rysunek 63. System monitoringu Programu Rozwoju Powiatu Gdańskiego

Źródło: Opracowanie własne

Podstawowe elementy modelu przedstawiono na Rysunku 63. Można wyznaczyć dwa podstawowe moduły analizy: ogólny poziom rozwoju powiatu oraz poziom realizacji celów i działań strategicznych. Istotna jest także operacjonalizacja systemu – przydzielenie odpowiedzialności za realizację monitoringu konkretnej jednostce. Wyznaczenie takiej jednostki pozwoli powiązać funkcje planowania i zarządzania strategicznego.

Jednostka monitorująca podlega Komitetowi Sterującemu i dostarcza mu danych niezbędnych do oceny postępów w realizacji Programu oraz wprowadzania zmian operacyjnych, taktycznych i strategicznych wynikających z analizy uzyskiwanych wyników. Jednostka monitorująca powinna współpracować zarówno z bezpośrednimi realizatorami strategii – zarówno wewnątrz starostwa powiatowego, jak i w jednostkach podległych; partnerami – szczególnie urzędami gmin oraz z dysponentami danych statystycznych, w szczególności GUS. Do podstawowych zadań jednostki monitorującej powinno należeć:

- Zbieranie danych i informacji pozyskiwanych w ramach monitoringu celów i działań strategicznych realizowanego przez wydziały i jednostki wdrażające;
- Pozyskiwanie danych dotyczących wskaźników kontekstowych;
- Przetwarzanie danych tak, aby była możliwa ich graficzna prezentacja oraz interpretacja;
- Komunikacja wyników monitoringu władzom powiatu, interesariuszom strategii oraz mieszkańcom;

- Przygotowywanie rekomendacji w zakresie zmian polityki rozwoju powiatu, zmian w ramach poszczególnych celów strategicznych i całego Powiatu.

Raport z monitoringu Programu powinien się ukazywać corocznie, do końca I kwartału roku następującego po roku, którego dotyczy. Jako, że wyniki monitoringu powinny służyć podejmowaniu decyzji zarządczych, będą one przedstawiane Komitetowi Sterującemu do akceptacji wraz z rekomendacjami dotyczącymi sposobu realizacji lub aktualizacji Programu.

Jeżeli chodzi o funkcjonowanie poszczególnych modułów monitoringu, pierwszy poziom stanowią wskaźniki kontekstowe. Funkcjonują one na poziomie celów strategicznych. Przy definiowaniu systemu wskaźników kontekstowych przyjęto następujące zasady:

- Minimalizowanie liczby wskaźników dla zachowania czytelności wyników monitoringu;
- Maksymalna dostępność danych potrzebnych do analizy – w miarę możliwości brak konieczności prowadzenia dodatkowych badań;
- Graficzna prezentacja wyników umożliwiająca szybką ocenę i porównanie sytuacji w ramach poszczególnych obszarów.

Do wskaźników ogólnego rozwoju powiatu należą trendy i zjawiska postrzegane jako „dowód” sukcesu i właściwego kierunku rozwoju, jednak zależne od zespołu czynników wewnętrznych i zewnętrznych. W związku z tym trudno jest udowodnić bezpośredni wpływ jakichkolwiek działań strategicznych na ich zmiany.

Kolejną grupą wskaźników są wskaźniki związane z realizacją celów strategicznych (wskaźniki rezultatu). Każdemu z obszarów powinny odpowiadać wskaźniki dające podstawowy obraz sytuacji w danym zakresie. Proponowane w tym obszarze wskaźniki mają pokazywać pożądany efekt realizowanych działań. Propozycja wskaźników obejmuje wskaźniki łatwo dostępne i możliwie najściślej związane poszczególnymi obszarami. Dla każdego ze wskaźników, po dokonaniu diagnozy, należy określić poziom bazowy i docelowy. Wskaźniki produktu pokazują natomiast osiągnięcie założonych, bezpośrednich wyników działań i powinny prowadzić do osiągnięcia zaplanowanych rezultatów. Wybrane wskaźniki kontekstowe, produktu i rezultatu przedstawiono dla każdego z celów w tabeli poniżej.

Tabela 16. Wskaźniki realizacji Celu 1

Nazwa celu/działania	Wskaźnik kontekstowy	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel strategiczny 1: Rozwój spójnego i zrównoważonego systemu transportowego Powiatu Gdańskiego	Liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności (GUS)	-	-
Cel operacyjny 1.1.: Zwiększenie udziału transportu publicznego w przejazdach mieszkańców	-	-	Udział przejazdów transportem publicznym w przejazdach mieszkańców (Badanie własne co 2-3 lata)
Działanie 1: Koordynacja sieci połączeń transportu zbiorowego	-	Liczba połączeń gminnych i międzygminnych, których rozkłady zostały	Liczba pasażerów na skoordynowanych liniach (dane gmin i powiatu)

		skoordynowane (dane gmin i powiatu)	
Działanie 2: Zwiększenie częstotliwości połączeń SKM	-	Liczba połączeń w ciągu dnia (dane SKM)	Liczba pasażerów (sprzedanych biletów) na trasach z i do miejscowości powiatu gdańskiego (dane SKM)
Działanie 3: Reaktywacja połączeń kolejowych na trasie Pruszcz-Kolbudy (kolej metropolitalna)	-	Liczba połączeń w ciągu dnia (dane kolei metropolitalnej)	Liczba pasażerów (sprzedanych biletów) na trasie Pruszcz-Kolbudy (dane kolei metropolitalnej)
Działanie 4: Współpraca gmin w zakresie wdrożenia Planu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego Powiatu Gdańskiego	-	Liczba wdrożonych działań/inicjatyw (dane gmin i powiatu)	% gmin współpracujących w ramach wdrożonych działań/inicjatyw (dane powiatu)
Działanie 5: Zapewnienie funkcjonowania połączeń pozwalających na dostęp do infrastruktury społecznej, w tym oświatowej, o znaczeniu powiatowym dla wszystkich mieszkańców	-	Liczba nowo uruchomionych połączeń do miejscowości, w których są szkoły, przedszkola, żłobki, placówki opieki medycznej lub instytucje kulturalne i sportowe (dane gmin i powiatu)	Udział mieszkańców powiatu z czasem przejazdu do poszczególnych typów infrastruktury nie dłuższym niż 30 min. (dane gmin i powiatu)
Cel operacyjny 1.2: Aktywne uzgadnianie dokumentów planistycznych gmin w zakresie transportu drogowego i zbiorowego	-	-	% gmin uwzględniających uzgodnione kierunki rozwoju transportu drogowego i zbiorowego w gminnych dokumentach planistycznych (dane gmin i powiatu)
Działanie 1: Określenie inwestycji transportowych kluczowych z punktu widzenia poprawy dostępności czasowej gmin	-	Liczba gmin podejmujących wspólne uzgodnienia (dane powiatu)	% powierzchni powiatu, na którym poprawi się dostępność czasowa miejscowości (dane powiatu)
Działanie 2: Uzgodnienie zasad uwzględniania kluczowych inwestycji transportowych w gminnych dokumentach planistycznych	-	Liczba gmin, które zobowiązały się do przestrzegania uzgodnionych zasad (dane powiatu)	% gmin, których dokumenty planistyczne uwzględniają uzgodnione inwestycje transportowe (dane gmin i powiatu)
Działanie 3: Współpraca w zakresie tworzenia wizji rozwoju dla terenów na styku gmin	-	Liczba gmin uczestniczących w tworzeniu wizji rozwoju (dane powiatu)	% terenów na styku gmin objętych wspólną wizją rozwoju (dane gmin i powiatu)
Cel operacyjny 1.3: Rozwój powiązań komunikacyjnych w gminach charakteryzujących się słabszą dostępnością oraz poprawa dostępności terenów rekreacyjnych w powiecie	-	-	Średni czas dojazdu do głównych terenów rekreacyjnych powiatu z Gdańska i ze słabo dostępnych miejscowości (dane gmin i powiatu)
Działanie 1: Rozwój sieci ścieżek rowerowych i pieszo-	-	Liczba kilometrów nowych lub	Ścieżki rowerowe ogółem na 10 tys. km ² (dane GUS)

rowerowych		zmodernizowanych ścieżek rowerowych i ciągów pieszych (dane gmin i powiatu)	
Działanie 2: Rozwój i modernizacja sieci dróg powiatowych	-	Liczba kilometrów nowych lub zmodernizowanych dróg powiatowych (dane powiatu)	Udział dróg o nawierzchni twardej lub twardej ulepszonej w całkowitej długości dróg powiatowych (dane GUS)
Działanie 3: Rozwój i modernizacja dróg gminnych o charakterze ponadlokalnym	-	Liczba kilometrów nowych lub zmodernizowanych dróg gminnych o charakterze ponadlokalnym (dane gmin i powiatu)	Udział dróg o nawierzchni twardej lub twardej ulepszonej w całkowitej długości dróg gminnych w powiecie (dane GUS)

Tabela 17. Wskaźniki realizacji Celu 2

Nazwa celu/działania	Wskaźnik kontekstowy	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel strategiczny 2: Rozwój współpracy gmin w zakresie infrastruktury technicznej	Korzystający z instalacji sieciowych w % ogółu ludności (wodociąg, kanalizacja, gaz) (GUS)	-	-
Cel operacyjny 2.1.: Koordynacja działań przestrzenno-rozwojowych gmin	-	-	Udział gmin powiatu, które skoordynowały swoje strategie rozwojowe oraz studia uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego (dane powiatu)
Działanie 1: Uwzględnienie kluczowych kierunków rozwoju powiatu w dokumentach strategicznych i planistycznych gmin	-	Liczba dostosowanych strategii, programów rozwoju i studiów uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego (dane gmin i powiatu)	Liczba rozpoczętych działań wdrażających uzgodnione kierunki rozwoju powiatu (dane gmin i powiatu)
Działanie 2: Przyjęcie skutecznego mechanizmu uzgadniania planów rozwojowych gmin tak, aby możliwe było osiągnięcie synergii na poziomie powiatu	-	Istniejący i opisany mechanizm uzgadniania planów rozwojowych (dane powiatu)	Udział gmin, które zobowiązały się do przestrzegania uzgodnień (dane powiatu)
Cel operacyjny 2.2: Współpraca w zakresie tworzenia spójnego systemu przeciwpowodziowego i gospodarki wodami opadowymi	-	-	% powierzchni powiatu objęty działaniem systemu (dane powiatu)
Działanie 1: Opracowanie spójnej koncepcji zabezpieczenia przeciwpowodziowego powiatu	-	Istniejąca i opisana koncepcja zabezpieczenia	% powierzchni powiatu, na którym wdrożono koncepcję (dane powiatu)

na bazie map ryzyka powodziowego		przeciwpowodziowego powiatu (dane powiatu)	
Działanie 2: Budowa infrastruktury retencyjnej w gminach	-	Liczba nowych obiektów retencyjnych w powiecie (dane gmin i powiatu)	% gmin, w których powstały nowe obiekty retencyjne (dane gmin i powiatu)
Działanie 3: Rozwój systemu gospodarki wodami opadowymi i systemu melioracyjnego Żuław	-	Liczba zrealizowanych działań w zakresie rozwoju systemu gospodarki wodami opadowymi i systemu melioracyjnego Żuław (dane gmin i powiatu)	% gmin, w których zrealizowano działania w zakresie rozwoju systemu gospodarki wodami opadowymi i systemu melioracyjnego Żuław (dane gmin i powiatu)
Cel operacyjny 2.3: Wspólne pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej o znaczeniu międzygminnym	-	-	Uzyskana kwota dofinansowania (dane gmin i powiatu)
Działanie 1: Tworzenie konsorcjów gmin dla realizacji projektów infrastrukturalnych	-	Liczba zgłoszonych wniosków z co najmniej 2 partnerami z terenu powiatu (dane gmin i powiatu)	% gmin zaangażowanych w projekty konsorcjalne (dane gmin i powiatu)
Działanie 2: Inicjatywa powiatu w zakresie pozyskiwania finansowania na uzgodnione projekty o znaczeniu kluczowym dla całego powiatu	-	Liczba zgłoszonych projektów (dane powiatu)	Udział projektów, które uzyskały dofinansowanie i rozpoczęto ich realizację (dane powiatu)

Tabela 18. Wskaźniki realizacji Celu 3

Nazwa celu/działania	Wskaźnik kontekstowy	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel strategiczny 3: Rozwój zróżnicowanej oferty turystycznej i rekreacyjnej powiatu	Liczba noclegów udzielonych turystom krajowym i zagranicznym (GUS)	-	-
Cel operacyjny 3.1.: Poprawa jakości środowiska naturalnego, w tym zmniejszenie niskiej emisji dla utrzymania atrakcyjności turystycznej i miejsc zamieszkania	-	-	Poziom emisji zanieczyszczeń do powietrza w gminach powiatu (PM10, PM 2,5, B(a)P, SO ₂ , NO ₂) (dane gmin)
Działanie 1: Wspólne działania w zakresie zmniejszenia problemu porzucania śmieci na terenach przyrodniczych i w przestrzeniach publicznych	-	Liczba zrealizowanych działań (dane gmin i powiatu)	Liczba zgłoszeń i interwencji związanych z zaśmiecaniem terenów publicznych (dane gmin i powiatu)
Działanie 2: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz mieszkaniowych.	-	Liczba obiektów poddanych termomodernizacji (dane gmin i powiatu)	Udział budynków publicznych i mieszkaniowych w gminach, które spełniają

			standardy efektywności energetycznej (dane gmin i powiatu)
Działanie 3: Realizacja zadań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej		Liczba podjętych działań na poziomie powiatu (dane powiatu)	% wdrożenia gminnych planów gospodarki niskoemisyjnej
Działanie 4: Współpraca w zakresie gazyfikacji gmin		Liczba gmin realizujących wspólne projekty w zakresie gazyfikacji (dane gmin i powiatu)	% mieszkańców powiatu, którzy uzyskali dostęp do sieci gazowej
Cel operacyjny 3.2: Rozwój spójnej oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz polityki turystycznej powiatu z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych	-	-	% Liczba gmin zaangażowanych w realizację działań wynikających z polityki turystycznej powiatu (dane powiatu)
Działanie 1: Stworzenie koncepcji rozwoju infrastruktury rekreacyjnej w powiecie tak, aby poprawić dostępność mieszkańców do różnych form rekreacji bez względu na miejsce zamieszkania	-	Istniejąca i opisana koncepcja rozwoju infrastruktury rekreacyjnej (dane powiatu)	% powierzchni powiatu, na którym wdrożono koncepcję (dane powiatu)
Działanie 2: Opracowanie polityki turystycznej powiatu wraz ze spójną ofertą turystyczną	-	Istniejąca i opisana polityka turystyczna z wyszczególnioną ofertą turystyczną (dane powiatu)	Liczba produktów turystycznych powiatu z określonym średnim wydatkiem turystycznym możliwym do uzyskania (dane powiatu)
Działanie 3: Analiza potrzeb grup społecznych w zakresie sportu i rekreacji i uwzględnienie ich w koncepcji rozwoju terenów rekreacyjnych	-	Wykonane badanie potrzeb grup społecznych w zakresie sportu i rekreacji (dane powiatu)	Liczba działań w zakresie rozwoju terenów sportowo-rekreacyjnych, które zrealizowano lub zmodyfikowano w wyniku analizy potrzeb (dane gmin i powiatu)
Cel operacyjny 3.3: Współpraca w zakresie rozwoju bazy turystycznej w powiecie	-	-	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów publicznych tworzących bazę turystyczną powiatu (dane gmin i powiatu)
Działanie 1: Rozwój infrastruktury kulturalnej w powiecie	-	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów	Liczba korzystających z nowych lub zmodernizowanych obiektów (sprzedanych biletów) (dane gmin i powiatu)
Działanie 2: Rozwój infrastruktury o charakterze sportowo-rekreacyjnym	-	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów	Liczba korzystających z nowych lub zmodernizowanych obiektów (sprzedanych biletów) (dane gmin i powiatu)

Działanie 3: Rozwój oferty muzealno-wystawienniczej oraz wyeksponowanie dziedzictwa historyczno-kulturowego powiatu		Liczba obiektów tworzących ofertę powiatu w zakresie dziedzictwa kulturowego i historycznego (dane gmin i powiatu)	Liczba odwiedzających obiekty tworzące ofertę powiatu w zakresie dziedzictwa kulturowego i historycznego (dane gmin i powiatu)
---	--	--	--

Tabela 19. Wskaźniki realizacji Celu 4

Nazwa celu/działania	Wskaźnik kontekstowy	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
Cel strategiczny 4: Poprawa jakości opieki i kształcenia na wszystkich poziomach edukacji	Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych i maturalnych na poziomie podstawowym i rozszerzonym (dane OKE)	-	-
Cel operacyjny 4.1.: Współpraca gmin w zakresie dostosowania liczby placówek przedszkolnych i żłobkowych do zmieniającej się sytuacji	-	-	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i przedszkolach (GUS)
Działanie 1: Zwiększenie liczby miejsc w publicznych placówkach wychowania przedszkolnego	-	Liczba nowych miejsc w przedszkolach (dane gmin)	Odsetek dzieci korzystających z publicznych placówek przedszkolnych (dane gmin)
Działanie 2: Koordynacja działań w zakresie tworzenia żłobków i przedszkoli międzygminnych	-	Liczba miejsc w placówkach międzygminnych (dane gmin i powiatu)	Odsetek dzieci korzystających z placówek międzygminnych (dane gmin i powiatu)
Działanie 3: Wspieranie rozwoju przyzakładowych form opieki żłobkowej i przedszkolnej	-	Liczba miejsc w placówkach przyzakładowych (dane gmin i powiatu)	Odsetek dzieci korzystających z placówek przyzakładowych (dane gmin i powiatu)
Działanie 4: Koordynacja działań w zakresie tworzenia szkół międzygminnych	-	Liczba miejsc w placówkach międzygminnych (dane gmin i powiatu)	Odsetek dzieci korzystających z placówek międzygminnych (dane gmin i powiatu)
Cel operacyjny 4.2: Współpraca gmin w zakresie poprawy kompetencji uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych poprzez wdrażanie innowacji oświatowych	-	-	% gmin zaangażowanych we wdrażanie działań mających charakter innowacji oświatowych (dane powiatu)
Działanie 1: Poprawa jakości kształcenia poprzez powiatową rywalizację szkół	-	Liczba szkół uczestniczących w rywalizacji (dane powiatu)	% uczniów objętych nagrodzonymi programami kształcenia lub projektami edukacyjnymi (dane powiatu)
Działanie 2: Promocja	-	Liczba nauczycieli	% nauczycieli, którzy

doskonalenia nauczycieli w szkołach różnych szczebli		uczestniczących w działaniach z zakresu doskonalenia zawodowego (dane powiatu)	podwyższyli swoje kompetencje zawodowe (dane powiatu)
Działanie 3: Identyfikacja i wdrożenie innowacji oświatowych odpowiadających na problemy powiatowego systemu oświaty (w tym problemy na poziomie gmin)	-	Liczba wdrożonych innowacji oświatowych (dane gmin i powiatu)	% uczniów objętych działaniami mającymi charakter innowacji oświatowych (dane gmin i powiatu)
Działanie 4: Wdrożenie systemu promocji dobrych nauczycieli		Liczba nauczycieli objętych systemem (dane gmin i powiatu)	% uczniów pod opieką wyróżnionych nauczycieli (dane gmin i powiatu)
Cel operacyjny 4.3: Rozwój oferty kształcenia zawodowego i ponadgimnazjalnego	-	-	Liczba uczniów w szkołach zawodowych i ponadgimnazjalnych w powiecie (dane powiatu)
Działanie 1: Dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb przedsiębiorstw zlokalizowanych w powiecie	-	Liczba kierunków dostosowanych do specjalizacji przedsiębiorstw w powiecie lub uruchomionych we współpracy z przedsiębiorcami (dane powiatu)	% uczniów szkół zawodowych i ponadgimnazjalnych dostosowanych do specjalizacji przedsiębiorstw w powiecie lub uruchomionych we współpracy z przedsiębiorcami (dane powiatu)
Działanie 2: Ułatwienie korzystania z oferty kształcenia w powiecie poprzez rozwój możliwości dojazdu uczniów transportem publicznym	-	Liczba nowych połączeń ułatwiających dojazd do szkół (dane gmin i powiatu)	Średni czas dojazdu uczniów do szkół zawodowych i ponadgimnazjalnych z poszczególnych miejscowości w powiecie
Działanie 3: Promocja kształcenia ponadgimnazjalnego i ustawicznego dostępnego w powiecie na poziomie gmin		Liczba zrealizowanych działań promocyjnych (dane gmin i powiatu)	Liczba nowych uczniów z terenu powiatu w szkołach zawodowych i ponadgimnazjalnych (dane powiatu)

10. System i źródła finansowania Programu

System finansowania Programu Rozwoju Powiatu Gdańskiego obejmuje całkowitą kwotę środków pochodzących z różnych źródeł, które będą służyły realizacji zaplanowanych celów i działań strategicznych. Do źródeł finansowania Programu należą:

- Środki budżetu Powiatu,
- Środki pozyskane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego uzupełnione o wkład własny,
- wsparcie pozyskane z krajowych programów operacyjnych na lata 2014-2020, w tym w

szczegółności:

- Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój,
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,
- Programu Operacyjnego Ryby,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.
- wsparcie pozyskane z innych programów na lata 2014-2020, w tym w szczególności:
  - Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy,
  - Mechanizmu Norweskiego.

Szacunkowe nakłady na realizację strategii, dla celów i działań, dla których ich oszacowanie było możliwe, przedstawiono w tabeli poniżej, w układzie celów strategicznych.

Tabela 20. System finansowania Celu 1

Nazwa celu/działania	Szacunkowe nakłady na realizację celu/działania	Źródło finansowania
Cel strategiczny 1: Rozwój spójnego i zrównoważonego systemu transportowego Powiatu Gdańskiego	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma celów operacyjnych):	480 329 000 zł
Cel operacyjny 1.1.: Zwiększenie udziału transportu publicznego w przejazdach mieszkańców	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	277 170 000 zł
Działanie 1: Koordynacja sieci połączeń transportu zbiorowego	2 170 000 zł	ZIT, RPO WP
Działanie 2: Zwiększenie częstotliwości połączeń SKM	W ramach współpracy OMG-G-S	-
Działanie 3: Reaktywacja połączeń kolejowych na trasie Pruszcz Gdański-Kolbudy i Pruszcz Gdański-Goszyn (kolej metropolitalna)	268 000 000 zł	PKP PLK
Działanie 4: Współpraca gmin w zakresie wdrożenia Planu Zrównoważonego Transportu Zbiorowego Powiatu Gdańskiego	7 000 000 zł	Budżety wszystkich gmin + środki zewnętrzne np. UE (na zakup taboru)
Działanie 5: Zapewnienie funkcjonowania połączeń pozwalających na dostęp do infrastruktury społecznej, w tym oświatowej, o znaczeniu powiatowym dla wszystkich mieszkańców	Koszt zostanie oszacowany po przygotowaniu szczegółowej koncepcji	-
Cel operacyjny 1.2: Aktywne uzgadnianie dokumentów planistycznych gmin w zakresie transportu drogowego i zbiorowego	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	-
Działanie 1: Określenie inwestycji transportowych kluczowych z punktu widzenia poprawy dostępności czasowej gmin	W ramach bieżącej współpracy	-
Działanie 2: Uzgodnienie zasad uwzględniania kluczowych inwestycji transportowych w gminnych dokumentach planistycznych	W ramach bieżącej współpracy	-
Działanie 3: Współpraca w zakresie tworzenia wizji rozwoju dla terenów na styku gmin	W ramach bieżącej współpracy	-

Cel operacyjny 1.3: Rozwój powiązań komunikacyjnych w gminach charakteryzujących się słabszą dostępnością oraz poprawa dostępności terenów rekreacyjnych w powiecie	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	203 159 000 zł
Działanie 1: Rozwój sieci ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych	10 859 000 zł	ZIT/RPO/ środki własne gmin/ środki UE/ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Działanie 2: Rozwój i modernizacja sieci dróg powiatowych	73 530 000 zł	środki własne gmin/ środki powiatowe/ NPRDL Rezerwa subwencji ogólnej Ministerstwa Infrastruktury/ Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2020/ PROW
Działanie 3: Rozwój i modernizacja dróg gminnych o charakterze ponadlokalnym	118 760 000 zł	Budżet gmin/powiatu + środki zewnętrzne, w tym PROW

Tabela 21. System finansowania Celu 2

Nazwa celu/działania	Szacunkowe nakłady na realizację celu/działania	Źródło finansowania
Cel strategiczny 2: Rozwój współpracy gmin w zakresie infrastruktury technicznej	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma celów operacyjnych):	138 600 000 zł
Cel operacyjny 2.1.: Koordynacja działań przestrzenno-rozwojowych gmin	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	-
Działanie 1: Uwzględnienie kluczowych kierunków rozwoju powiatu w dokumentach strategicznych i planistycznych gmin	W ramach bieżącej współpracy	-
Działanie 2: Przyjęcie skutecznego mechanizmu uzgadniania planów rozwojowych gmin tak, aby możliwe było osiągnięcie synergii na poziomie powiatu	W ramach bieżącej współpracy	-
Cel operacyjny 2.2: Współpraca w zakresie tworzenia spójnego systemu przeciwpowodziowego i gospodarki wodami opadowymi	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	66 600 000 zł
Działanie 1: Opracowanie spójnej koncepcji zabezpieczenia przeciwpowodziowego powiatu na bazie	W ramach bieżącej współpracy	-

map ryzyka powodziowego		
Działanie 2: Budowa infrastruktury retencyjnej w gminach	19 000 000 zł	Budżety gmin + środki zewnętrzne, w tym PO Ryby
Działanie 3: Rozwój systemu gospodarki wodami opadowymi i systemu melioracyjnego Żuław	47 600 000 zł	Budżety gmin, RPO WP
Cel operacyjny 2.3: Wspólne pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej o znaczeniu międzygminnym	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	72 000 000 zł
Działanie 1: Tworzenie konsorcjów gmin dla realizacji projektów infrastrukturalnych	72 000 000 zł	Budżety gmin + środki zewnętrzne
Działanie 2: Inicjatywa powiatu w zakresie pozyskiwania finansowania na uzgodnione projekty o znaczeniu kluczowym dla całego powiatu	W ramach bieżącej współpracy	-

Tabela 22. System finansowania Celu 3

Nazwa celu/działania	Szacunkowe nakłady na realizację celu/działania	Źródło finansowania
Cel strategiczny 3: Rozwój zróżnicowanej oferty turystycznej i rekreacyjnej powiatu	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma celów operacyjnych):	104 025 500 zł
Cel operacyjny 3.1.: Poprawa jakości środowiska naturalnego, w tym zmniejszenie niskiej emisji dla utrzymania atrakcyjności turystycznej i miejsc zamieszkania	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	28 385 500 zł
Działanie 1: Wspólne działania w zakresie zmniejszenia problemu porzucania śmieci na terenach przyrodniczych i w przestrzeniach publicznych	W ramach bieżącej współpracy	-
Działanie 2: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz mieszkaniowych.	14 630 500 zł	ZIT, RPO WP
Działanie 3: Realizacja zadań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej	13 755 000 zł	środki własne gmin/ WFOŚiGW/RPO
Działanie 4: Współpraca w zakresie gazyfikacji gmin	Koszt zostanie oszacowany po stworzeniu koncepcji działania	-
Cel operacyjny 3.2: Rozwój spójnej oferty turystycznej i rekreacyjnej oraz polityki turystycznej powiatu z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	16 750 000 zł
Działanie 1: Stworzenie koncepcji rozwoju infrastruktury rekreacyjnej w powiecie tak, aby poprawić dostępność mieszkańców do różnych form rekreacji bez względu na miejsce zamieszkania	W ramach bieżącej współpracy	-
Działanie 2: Opracowanie polityki turystycznej powiatu wraz ze spójną ofertą turystyczną	16 750 000 zł	Budżety gmin i powiatu + środki zewnętrzne, w tym RPO WP
Działanie 3: Analiza potrzeb grup	W ramach bieżącej współpracy	

społecznych w zakresie sportu i rekreacji i uwzględnienie ich w koncepcji rozwoju terenów rekreacyjnych		-
Cel operacyjny 3.3: Współpraca w zakresie rozwoju bazy turystycznej w powiecie	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	58 890 000 zł
Działanie 1: Rozwój infrastruktury kulturalnej w powiecie	12 000 000 zł	ZIT/RPO/ środki własne gmin/ środki UE/ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Działanie 2: Rozwój infrastruktury o charakterze sportowo-rekreacyjnym	33 490 000 zł	Leader PROW/ środki własne gmin/ Ministerstwo Sportu i Turystyki/ RPO WP
Działanie 3: Rozwój oferty muzealno-wystawienniczej oraz wyeksponowanie dziedzictwa historyczno-kulturowego powiatu	13 400 000 zł	LEADER, środki własne gmin, środki pozabudżetowe

Tabela 23. System finansowania Celu 4

Nazwa celu/działania	Szacunkowe nakłady na realizację celu/działania	Źródło finansowania
Cel strategiczny 4: Poprawa jakości opieki i kształcenia na wszystkich poziomach edukacji	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma celów operacyjnych):	30 640 000 zł
Cel operacyjny 4.1.: Współpraca gmin w zakresie dostosowania liczby placówek przedszkolnych i żłobkowych do zmieniającej się sytuacji	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	25 500 000 zł
Działanie 1: Zwiększenie liczby miejsc w publicznych placówkach wychowania przedszkolnego	1 500 000 zł	RPO/ środki własne gmin
Działanie 2: Koordynacja działań w zakresie tworzenia żłobków i przedszkoli międzygminnych	4 000 000 zł	Środki własne gminy Cedry Wielkie
Działanie 3: Wspieranie rozwoju przyzakładowych form opieki żłobkowej i przedszkolnej	2 000 000 zł	Budżet gminy Pruszcz Gdański + środki zewnętrzne
Działanie 4: Koordynacja działań w zakresie tworzenia szkół międzygminnych	18 000 000 zł	Miasto Gdańsk, gmina Kolbudy, gmina Pruszcz Gdański
Cel operacyjny 4.2: Współpraca gmin w zakresie poprawy kompetencji uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych poprzez wdrażanie innowacji oświatowych	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	-
Działanie 1: Poprawa jakości kształcenia poprzez powiatową rywalizację szkół	Koszt zostanie oszacowany po opracowaniu szczegółowej koncepcji działania	-
Działanie 2: Promocja doskonalenia nauczycieli w szkołach różnych szczebli		
Działanie 3: Identyfikacja i wdrożenie innowacji oświatowych odpowiadających na		

problemy powiatowego systemu oświaty (w tym problemy na poziomie gmin)		
Działanie 4: Wdrożenie systemu promocji dobrych nauczycieli		
Cel operacyjny 4.3: Rozwój oferty kształcenia zawodowego i ponadgimnazjalnego	Całkowity szacunkowy koszt realizacji celu (suma działań):	5 140 000 zł
Działanie 1: Dostosowanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb przedsiębiorstw zlokalizowanych w powiecie	5 140 000 zł	RPO/ środki własne
Działanie 2: Ułatwienie korzystania z oferty kształcenia w powiecie poprzez rozwój możliwości dojazdu uczniów transportem publicznym	Koszt zostanie oszacowany po opracowaniu szczegółowej koncepcji działania	-
Działanie 3: Promocja kształcenia ponadgimnazjalnego i ustawicznego dostępnego w powiecie na poziomie gmin	W ramach bieżącej współpracy	-

Spis tabel

Tabela 1. Analiza mandatów strategicznych dla Powiatu Gdańskiego	5
Tabela 2. Gęstość zaludnienia w os/km ² w powiatach w latach 2002-2014	11
Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w powiatach latach 2002-2014	11
Tabela 4. Struktura ludności wg. ekonomicznych grup wieku w 2002 r. w 2014 r.	22
Tabela 5. Liczba szkół i liczba uczniów w powiecie gdańskim w latach 2003, 2010, 2014.....	25
Tabela 6. Średnie wyniki egzaminów szóstoklasisty w 2015 r. w %.....	26
Tabela 7. Średnie wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2015 r. w %	27
Tabela 8. Zdawalność i średnie wyniki egzaminów maturalnych w 2015 r. w %	28
Tabela 9. Korzystający z instalacji sieciowych w % ogółu ludności w 2002 i 2004 r.....	41
Tabela 10. Obiekty hotelowe z udogodnieniami wg. rodzajów w 2014 r.....	45
Tabela 11. Analiza SWOT dla powiatu gdańskiego	49
Tabela 12. System wdrażania dla Celu 1	73
Tabela 13. System wdrażania dla Celu 2	74
Tabela 14. System wdrażania dla Celu 3	75
Tabela 15. System wdrażania dla Celu 4	75
Tabela 16. Wskaźniki realizacji Celu 1.....	79
Tabela 17. Wskaźniki realizacji Celu 2	81
Tabela 18. Wskaźniki realizacji Celu 3	82
Tabela 19. Wskaźniki realizacji Celu 4	84
Tabela 20. System finansowania Celu 1.....	86
Tabela 21. System finansowania Celu 2	87
Tabela 22. System finansowania Celu 3	88
Tabela 23. System finansowania Celu 4	89

Spis rysunków

Rysunek 1. Otoczenie powiatu gdańskiego.....	7
Rysunek 2. Strefy obszaru metropolitalnego	7
Rysunek 3. Liczba ludności (a) i średnioroczne tempo wzrostu liczby ludności (b) w powiatach ..	8
Rysunek 4. Saldo migracji w powiatach w 2002 r. (a) i w 2014 r. (b)	9
Rysunek 5. Wskaźniki salda migracji na pobyt stały ludności o określonym wieku na 10 tys. osób w tym wieku w 2005 i 2014 r.	10
Rysunek 6. Gęstość zaludnienia (os/km ²) w powiatach w 2014 r.	11
Rysunek 7. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 10 tys. mieszkańców w powiatach w latach 2002-2014.....	12
Rysunek 8. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 10 tys. (a) i na km ² (b) w 2014 r.....	12
Rysunek 9. Struktura podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD 2007 w powiatach w 2014 r....	13
Rysunek 10. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach w 2013 r.	14
Rysunek 11. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w powiatach w latach 2011 i 2014..	15
Rysunek 12. Kapitał zagraniczny zainwestowany w powiatach w latach 2011 i 2014 w mln zł..	15
Rysunek 13. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem w 2014 r.	15
Rysunek 14. Tereny zieleni o charakterze rekreacyjnym - powierzchnia w roku 2014.....	16
Rysunek 15. Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na km ² w 2005 r. (a) i w 2014 r. (b)	16
Rysunek 16. Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na 10 tys. mieszkańców w 2005 r. (a) i w 2014 r. (b)	17
Rysunek 17. Struktura powierzchni powiatu gdańskiego w 2014 r.....	19
Rysunek 18. Struktura liczby ludności powiatu gdańskiego w 2014 r.....	19
Rysunek 19. Delimitacja Obszaru Metropolitalnego Gdańsk Gdynia Sopot	20

Rysunek 20. Strefy obszaru metropolitalnego.....	20
Rysunek 21. Wzrost liczby ludności w % w 2014 r. w stosunku do 1999 r.	21
Rysunek 22. Gęstość zaludnienia w 2002 r.....	21
Rysunek 23. Gęstość zaludnienia w 2014 r.....	21
Rysunek 24. Struktura ludności wg. wieku ekonomicznego w 2002 r. (a) i 2014 r. (b)	22
Rysunek 25. Wskaźnik obciążenia demograficznego i struktura ludności wg. wieku ekonomicznego w 2014 r.....	22
Rysunek 26. Wskaźnik obciążenia demograficznego – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 w wieku produkcyjnym.....	23
Rysunek 27. Saldo migracji w latach 2002-2014 r.....	24
Rysunek 28. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat w 2014 r.	25
Rysunek 29. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w 2014 r.....	25
Rysunek 30. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w 2014 r.	27
Rysunek 31. Dostępność przestrzenna szkół ponadgimnazjalnych	27
Rysunek 32. Czas dojazdu do SOR (szpitalnego oddziału ratunkowego) w minutach w 2014 r...30	
Rysunek 33. Czas dojazdu do punktów nocnej i świątecznej opieki medycznej w minutach w 2014 r.....	30
Rysunek 34. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców.....	31
Rysunek 35. Intensywność zabudowy mieszkaniowej i usługowej – udział powierzchni terenów mieszkaniowych i usługowych w gminach na podstawie SUIKZP gmin OMG-G-S	31
Rysunek 36. Tereny zabudowy mieszkaniowej i zabudowy mieszkaniowo-usługowej wskazane w kierunkach rozwoju SUIKZP gmin OMG-G-S.....	31
Rysunek 37. Intensywność zabudowy mieszkaniowo usługowej	32
Rysunek 38. Chłonność terenów mieszkaniowych.....	32
Rysunek 39. Zakładany udział zabudowy wielorodzinnej i wskaźniki intensywności zabudowy.....	32
Rysunek 40. Liczba podmiotów gospodarczych na km ² i struktura podmiotów gospodarczych ze względu na rodzaj działalności w 2009 i 2014 r.....	33
Rysunek 41. Struktura pracujących w gminach wg grup sekcji w 2014 r.....	34
Rysunek 42. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w 2002 i 2014 r.....	34
Rysunek 43. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2008 r. (a) i w 2014 r. (b)	35
Rysunek 44. Dostępność przestrzenna miejsc pracy	36
Rysunek 45. Zasięg oddziaływania Trójmiejskiego rynku pracy.....	36
Rysunek 46. Czas dojazdu do Gdańska – głównego ośrodka koncentracji usług w 2014 r.	36
Rysunek 47. Czas dojazdu do starostw powiatowych w 2014 r.....	36
Rysunek 48. Udział powierzchni terenów rolniczych w gminach w % na podstawie SUIKZP gmin OMG-G-S.....	37
Rysunek 49. Tereny rolnicze wskazane w kierunkach rozwoju SUIKZP gmin OMG-G-S.....	37
Rysunek 50. Udział powierzchni terenów produkcyjnych w gminach w % na podstawie SUIKZP gmin OMG-G-S	38
Rysunek 51. Tereny zabudowy produkcyjno-usługowej wskazane w kierunkach rozwoju SUIKZP gmin OMG-G-S	38
Rysunek 52. Układ komunikacyjny powiatu gdańskiego	39
Rysunek 53. Kierunki i natężenie przemieszeń w rejonie OMG-G-S z i do pracy w 2011 r.	40
Rysunek 54. Więźba podróży mieszkańców województwa pomorskiego z wyłączeniem mieszkańców Trójmiasta w 2013 r.	40
Rysunek 55. Natężenie ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich w OMG-G-S w 2010 r.....	41
Rysunek 56. Dostępność potencjałowa w rejonie OMG-G-S w roku 2015	41
Rysunek 57. Wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza ujętych w Bazie Danych PGN OMG-G-S dla gmin powiatu gdańskiego	42
Rysunek 58. Emisja zanieczyszczeń powietrza z poszczególnych sektorów w gminach powiatu gdańskiego	43

Rysunek 59. Regiony fizycznogeograficzne powiatu gdańskiego.....	44
Rysunek 60. Długość ścieżek rowerowych w km na 10 tys. mieszkańców w 2014 r.....	45
Rysunek 61. Liczba turystów krajowych (a) i zagranicznych (b) na 10 tys. mieszkańców w 2014 r.	46
Rysunek 62. Ramowy system wdrażania Programu.....	72
Rysunek 63. System monitoringu Programu Rozwoju Powiatu Gdańskiego	78